

Argia

77-Maiatza-8 - XL garren urtea 737 zenbakia - 35 pezta

diktadurak
ez du
hauteskunde
beharrik

Bertako arazoak,
bertako ikuspegiz aztertuz

Erriak bakarrik ertsatuko duena

Dana dan bezela zeatz esanaz

Igaroa, oraina ta geroa
gaur-neurrietan erabiliaz

DEIA

Gure lurraren

Gure lurraren deia

diktaturak.

Hemendik hilabetera hauteskundeak izango ditugu. Demokratak garela erakutsi behar diegu Ipar Amerika aitabitxiari eta Europa ama-bitxiari. Hauteskunderik egiten ez duen nazioa ez bait da demokrata.

Baina Espainiako gobernuak, diktadurari gerra egin diotenak espetxean giltzaperatuz, egin nahi du demokrazia. Uztailaren 18an zainak dituen gobernuak gerratean sortutako diktadura basari gerra egin dioten gudariak ez ditu askatu nahi. Gerraren egile eta irabazleei zordun zaielako ala euskaldunak joko politikotik kanpora utzi nahi di-tuelako ote?

Hauteskundeotan parte hartzeko jarri zen baldintza "presoak ka-leratzea" zen. Partidu estatalak, ordea, presoak barruan direla ere par-te hartzekotan direla dirudi. Dozena pare bat euskaldun giltzapean izanagatik, burukomin haundiegirik dutenik ez zaigu iruditzen.

Hau honela izanik, zer egin? Abertzale taldeen boikotak ikaratu-ko ote ditu gobernuak eta partidu estatalistak? Alderdi abertzaleek, guztiak elkarturik ere, lortuko al dute jende mordo haundi bat hau-teskundeotara ez joatea? Joko honetan parte ez hartzeak zer ondo-rio ekarriko dizkio Euskal Herriari?

Besteak beste, hiru galdera hoiek aztertu beharko dituzte alderdi abertzaleek. Nahi badugu eta nahi ez badugu, jokoan sarturik gaude. Eta joko guztietan indarrak ondo neurtu behar dira.

Dena den, amnistia hauteskundeon aurretik lortzeko beste eki-naldi gogor bat egin beharko genuke azkar. Berriro gure indarrak neurtu beharko genituzke gobernuarekin.

Baina amnistiaren aldeko borroka horrekin batera, hauteskun-deetara joan ala ez erabaki beharko lukete lehen bait lehen indar abertzaleek. Eta hauteskundeetan parte hartzea erabakitzen baldin bada, zer jende hautatu behar den erabaki beharko lukete agudo.

Alderdien eta taldeen interesen gainerik, denen gainerik, Euskal Herria dago. Euskal Herria ahotan hartuz alderdikierian eta taldeke-rian diharduena ez da abertzalea.

Telebistak, irratiak eta egunkariek parte hartzeko deia egingo diote herriari. Gizon jakin batzuen aurpegiak eta hitzak ikusiko eta entzungo ditu herriak. Ez telebista, ez irrati eta ez egunkari egin be-bar al diogu kontraeraso horri? Hauteskundeeguna helduko da eta euskal-dun jendeak ez du zer egin behar duen jakingo martxa honetan. Eta alderdi bakoitza hor gordeko da txokoren batean ostiko bat ematen dioten bakoitzean intziri eta zaunka larria egiten duen zakur ikaratu-aren antzera.

Presoak kalera ditzala eta Euskal Herriari bere buruaren jabe iza-teko bideak egiten utz diezaiola eskatzen diogu gobernuari, alderdi abertzaleek eta herriak hauteskundeetan parte har dezaten. Bestela talde batek ez ezik herri osoak ere harmatu beharko du diktadura za-harberriaren aurka.●

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Buruzagi:
M. Atxaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak
L. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lefe, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiákez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango), Barrenetxea (Oiartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Gira (Zaldibia), Mahasti (Erren-terria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilariak: Antton Olariaga.

Argazkilarik: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Emilio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.

EUSKARA JALGI HADI IKASTOLEN ATARIRA

Kritikak beharrezkoak dira. Denon jokae-
rak anitz artezi eta zulo dituzte. Kritikak, bi-
hotz onenaz egin da ere, amaika arantza zorro-
tzen jabe gelditzen dira. Neuk ere, nire azalgai-
nean, haragia odoltsu eta morala kokildurik,
ikusi dut. Baliteke, oraingoz, nik, beste batzuk
minberatzea edo erdi-egia dela esatea. Euskara
ikastea modan dago. Kutsu berri bat dugu. Hiz-
kuntza herriaren nortasunaren zainik nagusie-
na dala, hizkuntzarik zaharrena dala, berak pre-
historia edo istoriaren muturrera edo leize zu-
loetara garamatzala, gure hizkuntzak besteen
kutsurik ez duela izan, eta abar.

Hori, horrela harturik, egiaz, lana arina de-
la uste dut.

Gure eskuetako bizi da, ausnartu eta azter-
tu behar duguna. Har dezagun, bada, ezten luze
eta zorrotza.

Euskara ikastea, moda besterik ez baldin
bada edo seme, alabak, azalezko euskarakin
apaindu nahi baldin baditugu, ikastolak giltzaz,
istea berdin da. Haurrak, geletatik noiz atera
zai, amak ikusten ditugu. Hor daude, binaka
eta pilaka, danak hitz eta mitz. Bainan, zer his-
kuntza darabilkite? Ez da behinik behin Aito-
rra. "Cervantes"en sukursalistak dira, eta oso
maixu dira erdara traketsetan. Ikastolen atariak,
erdera hizkuntzaren itzalak ditugu. Haurrak
hurbiltzen direnean, musu batez bi hitz euska-
raz, eta gero, ama arduradunak, berriro erda-
raz. BAI, EUSKARA, JALGI HADI IKASTO-
LEN ATARIRA.

Eta hori, atarian gertatzen dena zenbait
ikastolatako gurasoen bileretan, erdara hutsean
mintzatzen da.

Bi haurren amak esan didate, berak,
etxean eta kalean beti euskaraz egin arren, lo-
tsatu egiten direla euskaraz egitea ikastolaren
aurrean, ikusten duten egiakin.

Askotan, euskaldunok motelak gara. Eus-
kararen koofizialtasuna eskatzen ari gara. To!
eta gero, inork debekatu gabe, geuk geure esku-
bidea galtzen degu...

Eta orain? mitiñak direla, alderdiak, beren
enborra jendez loditu nahi dutela eta, barra-ba-
rra erderaz. Bai EAJ, edo euskara garbian esa-
naz, PNV ere. Nun gara? Nun gara?

Bi egunkari sortzera. Ederki! Haize zurrun-
biloaren xixtuak ez dira merkeak. Beldur naiz
erderaren zama gehiegi ez ote duten ekarriko.

Hona, hemen, nire lasaitasunerako, esan
behar nuena, esana.

Gutziz xarmagarria izango litzateke, se-
me-alabak euskalduntzen saiatzea eta gurasoak
bere burua erdalduntzen! Berriz ere, abestu be-
harko dugu : xoxuak galdu burua.

INAKI SEIN

EKOZIDAK

Astero irakurtzen det zuen aldizkaria. Joan-
dako urte ontan aldaketa nabariak egin dituzte,
bai itxuraz eta mamiaz. Ba dirudi "Informacion
General" delako orrek, bide asko iriki dizuela,
eta zuek erabiltzen dituzuen gaiak interesgarriak
iruditzen zaizkit. Itxuraz, leen baiño apaiña-
goak kaleratzen zerate. Neurri edo formato ego-
kiago, orri geiago eta argazki ugariago.

Zertarako nere eskutitz au? Leen esan beze-
la, zuek argitaratzen dituzuen gai eta berriari es-
ker, gure erriaren informazio apur bat izaten
degu. Gure erriak sufritzen ditun zapaketak, sa-
latzen dituzte argi eta garbi. Adar guzietan
edo ia guzietan. Izkuntzaren bizi modu larria.
Langilleen egoera trixtea. Gure politika eta
kulturaren gora-berak.

Euskal-Erriari gaur egun era guzietako za-
paketak sufritzen ditugu. Kapitalismoaren
menpean bizi gara, eta kapitalismo orrek, esku-
bide asko ukatzen dizkigu. Bai pertsonalak eta
bai eta ere kolektiboak.

Baiñan zuen salaketa oien artean, bat fal-
ta dala eta oso garrantzitsua, esango dizuet. Zer
ari da gertatzen Euskal-Erriko "ekolojiarekin"?
Zer gure mendi eta ibaietan? Nor ari da apur-
tzen gure luraren aberastasun eta edertasunak?
Gure Erri eta luraren planifikazioa noren es-
kuetan dago? Nun gure baso, zelai eta ibarrak?
Gure erriaren ezitasuna ezin al da neurri batekin
egin?

Errenderi, Ernani, Beasain, Urretxua eta
abar... Zer ziren, zer dira? Ke pozoitsuak, etxe
itxusiak, jende geiegi, karreterak eundaka, fa-
brikak ugari eta nonnai. Orain eskatzen ditugun
eskubide oien artean, ez al dago bazter txiki
bat, eskubide edo akats au salatzeke? Euskal-
dunak eta mundu guziko seme-alaba guztiak
aize garbia bear degu gure biriketetan. Natura de-
nona da eta bear-bearrezkoa degu. Naturak
ematen dizkigun fruituak, Erriaren propietateak
dira. Nork ukatzen dizkigu?

Oso mendizale naiz, eta bein baiño geiago-
tan malkoak botatzekotan izandu naiz. Izuga-
rriko "ekoizidioak" ikusi ditut. Eta oietako ba-
koitzean, erriari ofentsa bat egin diotela iruitu
zait. Zer oter?

Kapitalismoaren beste adar bat, beste za-

palketa mota bat? Munduko jauntxoak Natura-
ra jotzen dute, eta ango aberastasunak berenga-
natu, bere elburuak lortzeko. Ez al dago neurri
bat au kontrolatzeko?

Dirudienez, "ekolojismo" berri onek, gero
eta jarraitzaile geiago ditu. Eta zentzu ontan
oraintxe ikusi degu Frantziako auteskundeetan,
nola kaleratu da beste talde guzien artean. Diru-
denez ere, batzuentzat "moda" berri bat da.
Besteentzat, utopi zoragarri bat. Bestek dio-
tenez, erromantizismoaren kontuak. Eta nai
degun iritzi guztiak.

Orregaitan, egokia izango litzake, infor-
mazio apur bat izatea. Gure talde politikoak,
kulturalak eta abar zer diote, gai onetaz? Zen-
tzu onetan, ez al du merezi borroka pixka bat
egitea?

Garai edo gizarte industrial batean bizi
gera eta onek baditu bere alde on eta txarrak
Eta ez al da ekilibrio pixkat lortzerik?

Ea ba Zeruko Argitarak. Zuen orrial-
detan, naturaren alde ia asten zeraten gai auk
astintzen eta salatzen. Zer zan gurea lurra eta zer
da gaur? Zer etorkizun espero degu?

Zaindu dezagun gure lurra eta gure Erria.
Gure eskubidean gaude ta.

U. ERKIZIA

EUSKARA EUSKARAZ

"Zeruko Argia" 732 alean, "Irakurle-
ak mintzo" sailean irakurri dut Daniel
Ibargoitiren, egunero erdal eskolatik ikas-
tolara, hau, harbelen idatzi diren hitzak
kopiatzera joaten den arabar gazte baten
kasoari buruzko lantxo bat. Nik, beste bat
jarriko dut, ordea. Lehengunean, auto-
busean nijoala getariar arrantzale gazte
batzuk sartu ziren, pentsa holako hizkun-
tza "ederra" erabiltzen zuten. Haien er-
dera traketsa benetan barregarria zen
"me quedan dies serillas" eta antzekoak
esaten zituzten. Gainera hauekin zijoan
batek, ez dakit zenbait bider esan zuen
"ze hizkuntzetan ari zerate?", baino ze-
ra! hala ere, getariarrok, lehengo mintzai-
ra eder, hain trakets egiten zuten hizkun-
tza hortan jarraitzen zuten.

Eta hori nunnahi ikusi genezake, bai-
ta erakunde abertzaleetan sarturik dagoen
jende asko eta asko ere beti (euskaraz egi-
teko batere asmorik gabe)

Horregatik, guztiz beharrezko ikus-
ten dut euskeraren aldeko kanpaina bat,
ez ofizialtasunaren alde bakarrik baizik
eta garrantzi haundiena, euskera, mintza-
tu egin behar den hizkuntza bat delari
emanaz. Zaila izango da helburu hori be-
nolanahi (lortzea), hori egunoro bakoi-
tzaren saiapen batekin lortzen bait da, eta
ez behin manifestaziora irtenda (ez nago
horren aurka, alde baizik, baina errezagoa
da), baina hala ere egin behar den gauza
bat da, eta gaurtik hasita gainera.

herriko plaza

Alternatiba Abertzale indartsu eza baten aurrean

Han hemenka, Euskadin nola Espainiako Estatuan, jendea eta partidu Politikoa, ekinaren ekinaz ari dira, datorren Ekainaren 16. an izanen diren hauteskundeetan ahal dituzten proposamen, ohar eta dei guztiez, jendeak heurak aurkeztutako programa edo egitarau politikoa onar ditzan.

Han hemenka diot, pentsatzen bait dut gaurkoz, gure etorkizuna Madridi lotuta dagoela, nahiz guk horrela ez nahi izan.

Egunetik egunera, zizak bezalaxe, batez ere hemen Euskadin, hamaika partidu politikoa sortu da: ez dakit ongi diodan, baina izan ere Euskadin ditugun partidu abertzaleei Estatuan dabiltzanak eransten badizkiogu, itxura gabeko lumero batzu aterako zaizkigu. Eta, egun, gure herriko realitatea hauxe da.

Horrela, ez dut Euskadiko egoera zabalean sartu nahi; gaur, eta bertakoa naitenez, neure ikuspegi, ustez ikuspegi abertzalea, agertu eta aztertu nahi dut, Nafarroako egoera politikoa, lehen aipatu hauteskunde hoién aurrean.

Nafarroa, geografiz, baita herri bezala ere, oso herrialde berezia dugu: Sakana, Baztan, Leiztan eta abarretan euskal nortasun, izate eta nolabaiteko kontzientzia bat ba dute; ez da horrela, Tafalla edo Tudela batetan. Azken hauetan Euskaldun izate hori ez dago oso hedatua herri xehearen artean. Han, jendea Nafarra edo "Nabarro" da; hau abertzaleok kontuan izan behar genuke.

Kontuan, agertzen zaizkigun hauteskunde batzuen aurrean, Nafarroako eskualde handi bateko jendea gureganatu nahi badugu. Ez zaigu inoiz ahaztu behar lehentxeago aipatu zizak bezalaxe sortzen ari zaizkigun talde politikoa hoién artean, Nafarroan indar bat duen hitza darabilkie la zenbaitetik izentzat; hau da "Fueros", Agrupación Foral Navarra, P. Social demócrata Foral Navarra, eta abar sasi talde navarristak...; hoiék denek, azken batean, bat eginen dute, eta bitartean, gu abertzale omen garenok, Euskal Herriko beste herrialde batzuetan bageunde bezala, alternatiba txoro eta burugabeak proposatzen ari gara: horrela, boikota dela, zenbait alderdiekin lotura taktikoa gaitzetsi... eta abar.

nafarroan,
hauteskundeak.

ALDERDI
BERRI BAT
SORTU DIAGU:
NATUR AURKAKO
FAMILI ADARDUNEN
RIAU-RIAU
OROKORTZAILE
ALDERDIA.

Errealitatea, eta horrela ez bada, norbaitek probak aurkeztuz zuzen nazala, KAS batek ez du Nafarroan hauteskunde batzuen aurrean zer egiterik. Honela, batasun taktiko bateruntz jo beharko dugu Nafar indar abertzale guztiak, beste 36. bat gure herrialdean nahi ez badugu. Batasuna, KAS, EAJ, EKA, eta abar alderdien artean; bestela, gureak egin du. Ez dugu PSOE eta antzekoekin loturarik nahi. Indar abertzaleen arteko akordioa iritxi behar dugu. Orain dela 40 urte Mola izan zela, egun ez dezagula lana egin Fragarentzat.

Hau dena, nolabait ikus arazi nahirik, talde abertzaleen aldetik hutsune handia dakusat Nafarroan. Hemen ez da dinamika abertzalerik; nun EIA baten aukezpena, nun EHAS, LAB, eta abar?.

Bat bakarrik ausartu zaigu bere Batzarrea, eta bere dinamika agertzera. Denok kritikatu dugu baina gizonki jokatu nahi badugu, egiten ari diren lanaren balioa errekonozitu beharko dugu. Garaia bada, gure arteko kritikak, egiten dugun lanean agertzea, eta ez hitz soiletan bakarrik.

Nafarroa, Fraga, Alianza Foral Navarra, etc., hoen atzaparretatik atera nahi badugu, nik benetan diot, ez dut beste alternatibarik ikusten. Ez du kasu hontan boikotak balio; honek Gipuzkoan edo Bizkaian, behar bada-bai, baina gu ez gaudelujotarako kondiziotan. Bihar batetan, Euskal Herriaren kondaira ilunean, ez dezatela gure ondorengoek ikasi, guk eskolan ikasi duguna; lehen karlistada, zapaldua, bigarren karlistada zanzatua, 36. an azken hondakinak galdu genituen urtea, eta 77...: hau bete gabe dago: guk bete behar dugu, eta ez dugu orain arte bezala bete behar. Euskadiren etorkizunaren lehen urratsa gure eskuetan dago.

Eta hori lortzeko, pertsonalismo eta teoria arrotz asko alde batera utzi behar dugu. Lot gaitzkie une kritiko honi, eta gero, teoria hoik nun aplikatu lortzen dugunean, ekingo diogu gure arteko arazoek konponketari.

Azken esperientzia, BATASUN esperientzia hau ez dugu ezagutzen: besteak bai eta erreta atera gara.

Guri dagokigu zer neurri hartu aurrerago erori garen harri bereberean oztopa eta eror ez gaitzen.

J. L. L. "URGAIN"

EZETZ BATERA BIHOTZAK ETA BURUAK

Hauteskundeak badatoz. Eta eskierki bildua du Viansson-Ponté kasetariak atzerri aldeko giroa: "jamais un peuple n'a été ainsi convié à écrire, sans révolution et sous la monarchie, le mot de démocratie sur une page blanche de son histoire". (Le Monde, 24-25/IV/77). Gaurko kondaira-orrialdea "garbi" omen dago, ezerk lardaskatzen edo zikintzen ez duelarik...

Horren garbi ote dago orrialde delako hori, ordea, gu euskaldunontzako?

"Bi miloi t'erdi gaituk, motel: horra hor gure zoritxar nagusia" -esaten zidan berriki adiskide batek. Eta hori bide da egia. Zeren eta zer dira gure herrietako harrabotsak eta zalaparta azkengabe horik? Bizpahiru dotzena preso horiek zer pisu izan ote dezakete Estatuaren arauera, atzeritarrek berek Espainiako erresuman "page blanche", horrialde aratz gardenak, besterik sumatzen ez duten tenorean?

Hemen, halere, ozenki entzuten dugu nun-nahi eta noiz-nahi: "presoak kalera! presoak kalera!". Urte t'erdi honetan barrera irten diren zazpirehun euskaldunetatik batto ere irten ez balitz bezalaxe... Bitxikeria hori (omen!) ulertu behar da. Bitxikeria hori azaldu beharra dago.

Gaur denak bide dira zabalak, liberak, denak bide dira sozialistak; eta hark ganoraz esaten zuen bezala: bi esku dituzte orain denek, ezkerre bata, eta ezker muturra bestea... Gobernuak aintzindariak berak anti-frankista agertzen zaizkigu; eta Blas Piñar-en jarraitzaileak, lehen oste gaitzez oratuak, bakandurik eta murrizturik gertatzen dira bapatean, basamortu betean oihuka ari. Eskuindarrak ez agerrian!

Era berean, eta Euskal Herriari gagozkiolarik, orain eta bapatean, denak dira euskaltzale, denak dira abertzale. Urterik gogorrenetan gure "esentzialismoa", gure "burgeskia" eta gure "atzerakeria" eten gabe salatzen zituzten talde haietxek, orain "Euskadin euskaraz" eta "Gora Euskadi Askatuta" oihukatzen dute kaleetan eta enparantzetan.

Gaur anti-frankista eta abertzale, sozialista eta euskaltzale agertzea, begi onez ikusia da; eta, batzutan, gorenko puntuzkoek berek, azken batasuna ikutzen ez den ber, joera horik txalotzen dituzte, edo ezinbestean ontzat ematen.

Hots, antifrankismoak eta abertzale-tasunak ohorerik ez baina zigorra, txalorik ez baina presondegia zekarten urteetan, euskaldun batzuek antifrankistek, ausartenean ere, euskaltzaleen askotan, Sasetaren eta Azkueren bidetik berriro ere abiatuz, burruka gogorretan den-dena, bizia barne, eskaini behar zela pentsatu

zuten. Eta eman ere bai batzuek (orain gartzeletan dauden horien anaia bizkiak), inolako ordainik jaso gabe. Zeren -eta, nork erreparatu du, gonbarazio batez, egun hauetantxe ospatu dela Mikel Gardokiren heriotzaren urte-hurrena? Nork ditu gogoan oraindik Aranguren eta Goikoetxea, Artetxe eta Mondragon, Méndez eta Asumendi? Batzuek dena eman zuten faxismoaren kontrako gudaketan. Baina eskertuko ote zaien ere ez dakigu, guztia eman baitzuten doarik. Zertarako aipa, horretara, 1937an edo 1946an gure herriak jasan zituenak? Ahantzi egin dira!

Gaur gorenko postuetatik txalotzen den "askakuntza" delakoaren aintzindariak, ordea (beren eskaintzaren osoarengatik besterik ez balitz ere) lurpean dautzan euskaldun hauk eta haik izan ziren, eta oraindik presondegiatan gelditzen diren haietxek borrokakide hurbil-hurbilak. Ausartago izanak, hain zuzen, heriotzatik gertuago egonak, umantenen eta esku-zabalenak: horra hor nor ez den oraindik gugana etorri. Burrukariago izana, eta orain gaitzetsiago, eta zigortuago, eta pre-soago.

"Presoak kalera" garrasia, horrela, gero eta ozenago irteten da eztarrietatik; oraindik ere gartzeletan gelditzen direnak hoberenak eta errespetagarrienak iruditzen baitzaizkio herriari. Eta 1936/1945/1970/1975/ urte segidan, herriak ez baitu inolako etendurarik sumatzen. Ezpal berekoak zaizkio Sasetara eta Eustakio.

1945az geroztik, faxismoaren aurka-kodudarietate ohorea eta goratzarrea franko jasorik daukate Europar gaindi. Zergatik ez gurean? Hauxe ez du herriak konprenitzen. Gure presontzako bestetan eskaini izan den ohorerik eta goratzarrik ez baitu eskatzen, beroik askatasunean kalera ateratzea baizik.

Orain denek, bestalde, baita, baita oso goiko ere, berrogei urte honetan eskubidezko egoerarik izan ez dela aitortzen dute. Garaia da hortaz, hura guztia gaitzetsioko badugu, sistemaren kontrako ekintzen ondoriozko zigorketak eta taxak oro zeharo erauzi eta ezabatzeke.

Bestela zoritxarren soka ez da etengo; eta euskal dinamika azkartu zutenak kalteturik agertuko zaizkio herriari.

Bada besterik, dena dela, eta larriagorik. Presondegiatan daudenak "ehuneko 90-tan" (CISE) "euskaldunak baitira". Nola ez luke hau Euskal Herriak hartuko zigorturik! Zergatik, ordea? Gaur Madril-leko buruzagi ofizialek berek salatzen dituzten faxistadak euskaldunok, gogorrean ere, konpon erazten saiatu ginelako...

Ongi dakit gartzelan daudenak zer joera politikotakoak diren; eta guretako batzuek, ni barne, ez gatzazkiela oso gogoko; puntu nagusi batzutan ez garelako gaide. Hainbat eta libroago gaude horregatik, hain zuzen, denontzako amnistia osoa eskatzeko; euskaldunak direlako, abertzaleak direlako, zenbait aldiz burrukakide ere izan ditugulako. Eta hauteskunderik orain baldin bada, hein batez beroie esker izango denez gero, lotsagarria litzateke amnistia hori hauteskundeak baino lehenago osorik ez gertatzea.

Bihotza adituz, hortaz (zergatik ez?), prestutasunez, politika-senaz ere bai, gure artean, Euskal Herrian alegia, amnistia OSOA gabe ez demokraziarik eraiki, ez faxismoa suntsitu denik, sinetsiko du inork. Amnistia osoa gabe fartsa itzela eta iseka lotsagalduta izango bailirateke hauteskunde delakoak; eta fartsa eta iseka horretan, agian, abertzaleok elkar harturik, inor ez bailitzateke (nik uste eta espero!) gertu parte hartzeko.

Berantegi baino lehenago, otoi: PRE-SOAK KALERA!

TXILLARDEGI

egun egungoa

Utikan

Baserri batetara joana naiz, aspaldiko ezagunei bisita egitera. Haiekin mintzatzen ari nintzela baserriko neskatxak diskagailua piztu du: erdal musikaren azken dizken berri bazekiela neri aditzera eman nahi omen zuen.

Oker zabilta, neska. Gazte-txotan musika ergel hori kilikagarrri izan bazitzaigun ere, Aberri bidez hautatu genuen gero eta ez dugu atzera egingo.

Itzarniko ahal zara zu ere !

DANIEL IBARGOITI

PRESO POLITIKOA

Wladimir Herzog suizidatu egin omen da Sao Paulon. Baina gartzelan, gartzelan gertatu da. Urkatu egin omen du bere burua. Urkatu egin du, ala urkatu egin dute gartzelariek? Sekula ez da jakingo.

Nik ez dakit ezer, Wladimir Herzog zein zen, eta ez dit asko inporta ere. Bakarrik dakit zein arrazoi santurengatik, Gobernu batek Brasilen beste eritzi politikoetakoak preso sartzen dituela. Torturatu egiten dituela. Iikidatu egiten dituela. Kontserbazaleak, liberalak, sozialistak, komunistak, apaizak, edozelakoak. Kontrarioak. Wladimir Herzog periodista omen zen. Kontserbazale liberala, gainera.

Baina preso politikoa, periodista izan ala nekazari izan, ala norbaiten andregai besterik ez izan, ezer ez da, preso politiko besterik, Inor ez da, preso politiko hutsa besterik.

1975 urtean 119 preso politiko "galdu" omen dira Txilen, aztarrenik utzi gabe. Haize bihurtu dira nonbait. Harrez gero mila eta gehiago omen dira gartzeletan desagertuak. Harrez gero inork ez daki haien berri.

Argentinan ez dira gutiago desagertzen, gartzeletan nahiz kalean. Herbestean ere berdin desagertzen dira, inoiz Gobernuaren kontra azaldu diren argentinak. Hiru AAA santuak munduan barrena dabiltza.

Argentinan, preso politikok defenda izan dituzten sei abogadu, hil dituzte azkeneko denboratan. Beste hamasei preso daude berak ere. Hoge eta sei, heriotze mehatuak hartu edo atentadoak izan ondoren, ikaraturik daude.

Preso politikoaren abogadu izaterik ez dago. Preso politioak ez du defentsa posibilitaterik, haren defentsa beti da eta kontra-akusazio bat.

Preso politikoaren aita, ama, anaia, izaterik ez dago. Haien esistentzia, haien pertsonarik izatea, kontra-akusazio bat da. Preso politikoa ez da pertsonarik. Ezin izan daiteke pertsona artekoa.

Hiru milatatik pasatzen dira Argentinako preso politikoak. Hamar milatatik gora dira Sobiet Batasuneko preso politikoak. Hoge eta hamabost mila ta gehiago Indonesian... Berrogei ta hamar milatik gora Indian. "Hau mundu zoragarria!"

Eta zenbait dira Rodesian, Urugauyen, Persian, Sudafrikan, Cuban, Alemanian, Polonian, Txinan, Ingalterran, USA-n...?

Giza eskubideen artean eritzi askatasuna dago deklaratura. Giza eskubideen artean, edozeinen defentsa zuzenerako es-

kubidea dago deklaratura. Diren ez eta ez diren deklarazio eta aklarazio eta kostitutio guzietan kondenatuta dago tortura. Asko balio diote paper horiek preso politikoari!

Egia, Etiopia oso urruti dago. Eta egia, Idi Amin ero bat da, ero hutsa. Eta Pinochet faxista da, zer nahi duzu egite... Eta abar.

Baina egia, azkenean, egiazko egia, hori da: preso politikoak ez du aberirik, mundu guzikoa da. Hori da gizadiaren peste beltza. Estatu zibilizatuen eta Estatu basatien peste beltza.

Ez digu inporta preso politikoaren koloreak. Epaille politikoaren kolore gabeziak inporta digu: beti mekanismo berbera bait da, preso politikoa kondenatzen duena, sistima zurietan, gorrietan ala urdinetan. Hitlerrek kondenatu eta garbitu zituena "erreazionarioak" ziren, esaten zuten Hitlerzaleek. Preso politiko guziak dira erreazionarioak, kondenatzailearen begiek ikusita. Ez digu inporta zer diren. Kondenatzen dituen mekanismoak inporta digu.

Sortaldean, sartalldean. Oraindik, batzuetan, satisfazio piska hori gelditzen zaio bati, mundu triste honen tristura guziaren erdian: presoak preso kontsideratzea, eguzkipeko edozein alderditan anaia sentitzea eta gure ordezkot sentitzea. Nahiz eta aspaldian jakin, ez omen dagoela mundua horrela interpretatzerik, aldatu egin behar baldin bada... Burlak burla, hobe "humanista" burlatu, hori dena ikusten ez dakien itsu baino. Preso politiko guziak dira gure anaia. Gure ordezkotak dira. Haien ordezi ari gara.

Hori da, libre dabilenari gelditzen zaion satisfaziotxoa, suizidatu den preso politikoarengatik ez suizidatzeko bera. Momentu honetan, ni idazten ari naiz, neure gelan, eta munduko ez dakit zenbait gela zikinetan norbait torturatzen ari dira. Milaka eta milaka preso daude eta, beharbada, inoiz irtetzeko esperantzarik ere ez dute.

JOXE AZURMENDI

OIHUTXOAK

ERRENDERIKO BLASFEMIA

Apirilak 6 zituen. Iluntzeko zazpiak eta erdi. Eta Erretereriako herriaren bihotz bihotzean, Andre-mari eliz nagusiaren eta udaletxearen artean dagoen enparantzan (General Mola izendatzen omen da oraindik ofizialki) mila eta erdiren bat ikusle eta entzule ginen.

Aurretik, Herri Asanblada deitzen dieten bilkura horretara Erretereria osoa abixatua zegoen. Laister 50 mila biztanle izango dituen Erretereriak.

Aberri Eguna gainean zelarik, horrelako Egunak zer behar zuen izan, eta borrokarako ez bazen, zertarako? Horixe zen gai bat. Eta Euskadiren nazional eta sozial arazoak nola elkar uztarturik Gasteizera eraman behar ziren, bestea.

Megafono baten bitartez zenbait hizlari nola edo hala mintzatu ziren. Euskerari ere leku pixkat egin zitzaiola, aitordezagun.

Txoko honetan ezin xehetasun askorik eman.

Baina emakume batek deihardarkatu zituen hitz batzuk gelditu bitez hemen, gure euskal jendeak epaitu ditzan.

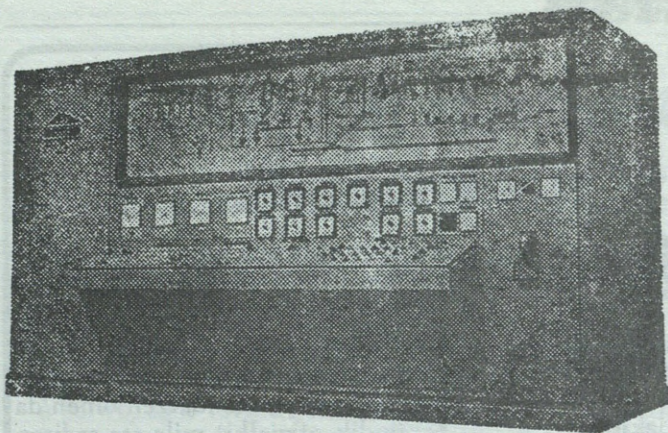
Langileriaerentzat ez dagoela ez aberri mugaturik, ez aberrien arteko bereiztasunik; bai, ordea edozein aberrien gainetik klase langile borrokalari eta denok berdintzen gaituen bat... hots egin ondoren, hara zer esan zion jendeari, garraxika eta erderaz noski, emakume botoretsu hark: "Euskadiren alde hil direnak, klase baten interesak (burgesenak, alegia) defendatzearen hil dira".

Protestazko hots haundi batzuk lehertu ziren. Baina hango asanbladaren buruzagiek aurrera ekin zioten batzar iskanbilatsu harri.

Horrenbeste odolez jasotako abertzaletasunari bota zaio aurpegira birao likits hori ere. Lehen blasfemia asko Euskalherriatu zizkiguten norbaitzuek. Gaur blasfemia berri eta lerdegarri hori sartu digute gure lurrean.

Poztuko dira, bai, Herri honen etsaiak. Baina esnatu bitez gure euskal izamena maite duten gu-riak.

ANAIA

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania) **CIT ALCATEL** (Francia)
«Gruak» ez Iraultzeko Zembakizko Kontrolak
electroniko tresnak Ikusgailuak

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)
Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)
Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)
Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak.

INDRAMAT (Alemania)
Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)
Urarengandik babesteko loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)
V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)
Gol preelotarako uraga giltzadunak.

TUROLA (Italia)
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)
Indar irazkiak eta itxulerakoak.

ADA
Uztal gisako euskarriak.

Golmendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolastokieta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ar) ta
353440 (5 ar)
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15. **SAN SEBASTIAN**
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
VITORIA ETA MADRID

NORK KUKURRUKU

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. **FAGOR**'ek

sukaldian

Transportes **ankar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, **ERGOBIA** auzoan, **DONOSTIAN**.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernan, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ON KOSMEREN TRISTURAK

Lapetara zihoan, Ostiral Santu goizean, Joseba gaztea. Zerbait esate aldera, diotsa On Kosmek: arratsaldera arte, Joseba. Eta honek bai laister erantzun: Zer? Zer? Arratsaldeko Elizkizunetarako gonbitarik ez zenidan bada egingo? Eta zer, hala izanik ere, dio On Kosmek, muskira berdeak kentzea ez beste guzia egin diat eta orain kukurrukuka hator nigana? -Ez, On Kosme, ez, zuek inpluentzi haundia duzue, eta pentsatu nuen Erregearen Amnistia horrek Kristo ere harrapatuko zuela eta aurten ez zenietela entierrik egingo. -Lotsagabea, ez beste lotsagabea, mukitsu haundia! Mar-marrean On Kosme ari den bitartean, irripar gaiztoa ezpainetan duela, aurrera doa Joseba. Arraio, arraioa, diotsa alboan duen Jokiñi: Ez duk giro gaur eguneko gazteekin.

Jok.- Guzia jakingo bazenu! Gazte txoak, oraindik orain zurekin pillotan ibili ohi zirenak, zer nahi zioten Elizagatik. Haien mingaina! Inkisizioa bera ere aipatu zuten behintzat eta. Nola salatu Eliza? Aginteriekin bat eginik zegoela, Eliza eta Frankismoa ongi uztartuta izan zirela elkarrekin, izugarritzko diruketa eta ondasunak bazirela Elizan. Batikanoa irabazlearen gurdian ibili ohi zela. Herriko jauntxo ginela apaizok.

On Kos.-Gogorra gertatu zaiguk apaiz euskaldunoi. Espainiako zaku berean nahi gaituzte. Espainiako Eliz Ofiziala, Frankismoarekin, maite minduta, ezkontzatar batean bizi zelarik, guk euskaldun apaizok, gure ustetan behintzat, Herriarekin, Herriaren ondoan eta Herriaren alde jokatu genian. Lur jotzen duenean Frankismoak, apaiz euskaldunok behar-ko diagu Espainiako lurraldeetan Gotzai izan, amaika aldiz irri eta farrez esan ohi genian. Ez zirudik baina, gaurko gazte gehienentzat, apaiz euskaldunok ezertxo ere egin dugunik aberriaren alde.

Jok.- Gotzai izateraino amets egin zenuen, On Kosme? Oker jo dizu kukuak. Gizagajoa! Baduzu bada buru galanta, Gotzai txapela luze itxusia bere gainean eramateko. Zure sabel borobil borobilari, ongi ere ongi zegokion gotzai gerriko gorri-gorria... Kosme izen parragarri horrekin, hil beharrean arkitzen zara.

On Kos.- Mintza hadi serio, Jokin. hik ongi konprenitzen duk nere esan nahia. Gizonak osatzen diate Eliza; bereak dizkik Elizak gizonen oker eta hutsegi-teak. Frankismoari lotuta bizitzea izan duk Elizaren bekatu haundia. Bere begien aurrean dizkik Gazteriak horrelako bekatuak.

Jok.- Eliz Ofizialaren jokoa eta euskaldun apaizena, ez dela berdina izan adierazi nahi duzu. Herriarekin gartzelan, herbestean sufrimendu eta larritasunetan bizi izan zaretela eta orain haiek eta zuek neurri berdinez epaituak izateari, ez deritazu zuzen eta egoki denik. Horixe duzu eraman ezina.

On Kos.- Jakina, bada; Gotzai eta Aita Santu bezain Eliza gaituk gu apaiz eta kristau soilok. Eliz bekatuak agertzera-

koan, kontuan euki ditzatela bere on-eginak ere. Elizari buruz hain erraki mintzatzaren zaizkigun gazte hoiei diotset: Herria maite zutelako, hamalau apaiz euskaldun fusilatu zituzten Frankotarrek. Hauen ondoan beste kristau zintzo asko odol hustuak izan ziren. Denbora luzean toki sakratuak ere ez zuten izan. Kristau guzietan egin ohi zaizkien hiletak berak ere ukatu egin zitzaizkien. Amaika gudari, kristau zintzoak zirenak, gure mendietan odol-hustuta gelditu ziren! Apaiz eta kristau haiek guziek, ez ote ziren bada Kristoren Eliza? Herbesteko ogi mikatza jan dugun apaizok, asko ere asko izan gara. Milaka dira munduan zehar euskaldun semeak, herbestean, gaur arte bizi beharrean arkitzen direnak. Beren buruak kristau aitortzen zituzten. Hauek guziek, ez ote bada Kristoren Eliza? Garteletako ilunpea eraman beharra ez da gaurko gazteena bakarrik; milaka izan ziren apaiz eta kristauen artean espetxe eta konzentrazioko zelaietan bizitakoak. Garteletako gazteok, pitinka bedenik bazatozte zuen herri eta zuen etxera. Ohore haundiz, milaka pertsonak, ikurrin zoragarriak eskutetan dituztela hartzen zaituzte. Zatozte guziok lehenbailehen. Har nere zorionik be-roena. Aitzina, gure gerrate ondoren, piskanaka atera zituzten espetxetatik apaizak; ez zuten, ordea, baimenik etxerat etortzeko. Urtean apaiz langintza Espainiako Herrialdeetan egin behar izan zuten. Haien zintza ez zen izan txalo eta ohererik. Etorri ziren gure Herrietara hainbat eta hainbat gudari zintzo. Isilik, buru markututa, lotsatuta bezala zetozen. Gaurko

herri lotsagabea ez zen herri hura. Hezur-retaraino izutua zen; haiekin hiz egite hutsa bekatu zen; arnasa hartzen uzten zitzairen bitartean, pozik ziren. Gure Euzkadiren alde horrela sufritu zuten apaiz eta kristauak, ez al ziren bada Eliza? Frankismoaren azpian, inor ausartzen ez zen garai haietan askotan mintzatu ziren apaizak. 339 apaizek zinatutako agiria sonatua izan zen; beste asko dira tartean: Font Andreu, Donostiako lehen Gotzaien jokaera ausarta asko, agintariekin ezarritako multak, pasaportea ukatzea, abar eta abar, hamaika horrelako joko egin ziren gure artean; eta jokalariei haiek, ez ote ziren bada Elizaren seme? Bere pekatuak izan dituela euskal Eliza horrek? Bai, noski. Gauza askotan aldatu beharrean garelako? Baita ere. Guziok, ordea, eraberritu beharra dugu. Gazteok eta zaharrok. Euzkadiko Kondaira ezin daiteke hutsetik hazi. Lehengoarekin kokatua dago eta gerorarekin ere batua beharko du izan.

Jok.- Aski duzu, On Kosme. zuen gazte garaiko Herriaren aldeko oneginak, behar hain bat haintzakotzat ez hartzeak, min damaizu bihotzen. Ez da, ordea, gaztea hain esker gaiztoko. Gaurko burruka bizian, atzera begiratzeko, ez du astirik. Zuen burrukari jarraitzen dielako, poztu zaitez. Zuen urteetan eskatzen zaizuen azken opari, sakrifizioa da. Zuetaz, zerbait ahaztutzea, zuen oneginaz ez-gogoratzea izan bekizue zaharroi Euskal Herriaren alde eskaintzen duzen sakrifizio gozoa.

AROSTEGI

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

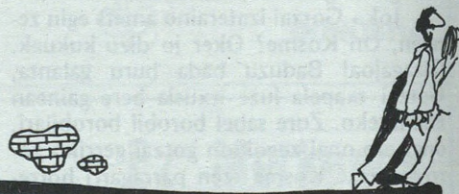
Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

hormasprayko

PNV EAJ

PNV
ARA OTAR

EAJ
DARRIK

OLP/AFAT

gaztela bere nortasunare bila

Villalar de los Comuneros, Valladolidetik 30 kilometrotara dagoen herrixka bat da. Bertan urteoroz gogoratzen da duela lau mende, komuneroak zapaldu eta heuren hiru buruzagi —Bravo, Maldonado eta Padilla— hil zituzteneko urtehurrena. Aurten ere, apirilaren 24ean ospatu da oroitza-pen hau. Gaztela zahar eta Leon-en arteko anaitasuna eta autonomia beharra goraipatzeko zentzuz egina izan da eta orotara gutti gorabehera 10.000 pertsona bildu da Villalarera.

Oraitzapen egun hau faszistek beren esku hartu eta folklore egun bilakatu zuten; Villalar-en esan ziguten bezala, zentralist botereak Gaztela erabili egin du eskudo eta defentsa gisa, estatuko beste herriei erasotzeko; erabilketa honen ondorioz Gaztela bere indar, ahalmen eta funtsezko zentzuz hustua izan da. Egun hau era berean, erabili izan da. Gazte batek zeraman kartel batek zioen bezala: "Zertara demontres etorri dira honera Alianza Popular eta bere kidekoak, komuneroak XVIgn. mendeko subertsiboak baldin baziren?"

Azken bi urte honetan, nahiz eta berritiko frankistek ez duten eskutik utzi nahi, Gaztel Herriaren nortasun propioaren ezaugarri esan nahi duen egun bilakatzen ari da.

1521ean, Komuneroak Carlos V, erregearen botere absolutuaren kontra matxinatu ziren, orduan hasi bait ziren Gaztelan ere zentralizaziorako lehen urratsak. Gogorki zanpatuak eta azpiratuak izan ziren.

Egun, Gaztelak pairatzen eta sofritzen duen pobrezia eta txiro egoera nabarmena da. Zer esanik ez nekazalgoari bagagozkio. "La fanega" kanta taldeak beren abesti batetan zioenez, nekazaria ez dago ez, zelaietan, bai ordea bide eta karretera ertzetan. Hori gutti bada, nekazariari ordaintzen zaizkion prezioak, txirotasun osora behartzen dute, bere lan guztia hutsaren truk eman beharrez. Problema hauetan denetan, zer esan handia dadukate kapitalismo sistimak eta Madrilgo zentralismoak.

Horregatik guzti horregatik, Gaztelak eta Leonek eta bertan diharduten indar politikoko gehienek, autonomia zabal baten aldeko kanpaina hasi dute. Madrilgo burokrasia gauza bat da eta Gaztel Herria beste bat.

Politika eta festa

Egunean zehar nahiz eta ez zen borrokarik sortu fasiszten eta, nolabait esateko, beste guztien artean, izan zen estuasunik eta tentsiorik aski.

Saioaldia bi erakundek antolatu zuten; bata "Instituto regional Castellano Leones", urteoroz eratzaile izan dena. Bestea "Alianza regional de Castilla y León" delakoa, norbaitek esan zigun bezala Gaztelaren eskualde izaeraren bultzatzaile baino, beste nazio eta eskualdeen borrokatzaile bezala azaldu izan delako. Okasio honetan haatik ezin gera zitekeen atzera. Talde honek konkretuki, izan ziren saioetan eta kantaldian bereziki urak beren aldera gidatu nahi izan zituzten.

Hasterakoan, alkateak, institutoko zuzendariak eta Alianza horretako lehendakariak hitzegin zuten, bai alkatea eta bai Alianza horretakoa frankismoaren garai-ko hiztegi aberatsenaz horniturik. Eske-

rrak jendeak umorez hartu zituen. Institutoko zuzendaria, autonomiaren beharrez mintzatu zen, Gaztelaren problematika azaldu zuelarik. Aberri Egunaren bahiketa ere aipatu zuen Gobernuaren ekintza laido garri bezala.

Polizia erruz zen eta jauntxokeriaren bat edo beste ere egin zuten, bandera batzu jendeari eskutik kenduz. Bereziki Errepublikak eta anarkisten banderak bahu zituzten. Hori zela eta, iskanbila sortu zen estradoan eta jendartearen. Kantari talde bati ez zioten kanta bat abastera utzi. Eratzaileak izu-izu eginik, agindutako ordua baino ordubete aurretik amaitutzat jo zuten saioa.

Horrelaxe amaitu zen Gaztelarren eta Leondarren eguna. Garrantzizko zaiguna haxe da: Gaztelan sortzen hasia dela herri kontzientzia bat; zapalduak dagoen eskualde baten kontzientzia, frankismoak egin ahalak egin arren suntsitu ezin izan duen kontzientzia.

Antolaketa aldetik nahiko gaizki ibili ziren arren, jendea etorri egin zen eta garbi ikusi zen faszistak zirela han gutti-en, talde ttiki eta oso konkretua osatzen bait zuten.

Ea bada, frankismoak herriari, kasu honetan Gaztelari ohostu nahi izan dion egun hau eta izaera propioa, berriz ere herriaren eskuetara behin betirako itzultzen den.

ESTEPAN ALDAMIZ-ETXEBARRIA

ZUBEROA

JATETXEA

...

Iturriotz hauzoa — OIARTZUNEN

Urrut. 356685

P.S.A.N. ETA KOMUNISMOA

P.S.A.N. "Parti Socialiste D'Alliberament Nacional dels Països Catalans" eko ordezkari bat egon da gure artean. Xavier Bruxeekin eduki dugun elkarizketatik puntu garrantzitsuenak argitaratzen saiatuko gara. Esan beharrean gaude, berarekin mintzatu ginenean 39 gradu sukarra genuela, eta, behar bada, zenbait gauza ez genituen oso ondo jaso.

- Noiz jaio zen PSAN?

- 1968 bukaeran jaio zen. Front Nacional de Catalunya -FNC-ko zatiketa bezala. Talde hau "interclasta" zelarik eta, bere barnean zeuden batzu, askatasun nazionalaren aldeko borroka eta klase borroka elkartu nahi zutelarik, zatiketa nahi eta nahizkoa zen. PSAN FNCren ezkerrean gelditu zen baina leku berezi bat beterik gabe. Naiz eta sozialismoz asko hitzegin, oraindik bere linea garbitu barik zuen.

- PSANen izenarekin bi talde daude Catalunyan: zuek eta Probisionalak (P). Zergaitik bereiztasun hau?

- 1972en hasieran sortu zen zatiketa. PSAN(P) askoz eta iraultzaileagoa zen. Moderatu eta operatibitate guttiz ikusten zuten erakundea, eta hortaz salatu zuten ordezkari-ta fundatzailea. Askatasun nazionala alde batera utzi gabe, ezkertiar garbiak bezala azaltzen ziren. Garrantzi handiena Catalunyan eduki zuen, zeren bere militantzia gehienbat hemen finkaturik zegoen, nahiz eta Valencian eta Illesetan zenbaitek lan egin. 1974eko bukaeran Valencian finkaturik zeuden. Probisionalak borroka harmatua onhartzan zuten, baita praktikan jarri ere. Horregatik 74-75en sekulako errepresioa erori zen bere gain. Gauzak honela zeudela eta, PSAN haunditu zen, zeren berak egiten zuen lan politiko osoa. Baina, nahiz eta indarra hartu akats guztiekin jarraitu zuen.

- Nola lortu duzue P.S.A.N.en konserbadurismoa kentzea?

Gehienak ideoloji mailan klarifikatzeko beharra sentitzen genuen. Baina 1976 arte hau ez zen lortu. Barneko diskusioen poderioz "marxista iraultzailea,

leninismoaren puntu garrantzitsuenak kontuan harturik, baina "cuestión nacional" engatik leninista ez dena" definitu genuen taldea. PSANeko fundatzaileak ez zeuden ados. Kontrako kanpaina bat aurrrera eraman zuten. Nahiz eta botazioetan galdu, alderdiaren barnean gelditu ziren base mailan eztabaidatuz. Eztabaida honek 1976ko Uztailean hasi eta aurtengo Urtarrilararte iraun du. Fetxa honetan zatiketa bat euki genuen, zeren eta berak batzu komentzitu zituzten. Gaur egun, PSAN zuzpertzera lortu du. Probisionalekin harremanetan gaude. Klase eta nazional Sindikatua aurrera atera nahi dugu.

- Gaur egun zein dira (P) eta PSANen artean dauden bereiztasun nagusiak?

- Pentsatzen dut 8-9 hilebetean bi auzo gerta daitezkeela: Bi taldeek batzea edo Probisionalak iraultzero taldea bihurtzea, hitzez gure ezkerrean daudenak, baina praktikan berdintsuak. Zertan bereizten gara? Ba, berak sozialista iraultzaileak definitzen dira eta gu komunistak bezala. Langile mailan "Collectiu d'obres en lluita" bultzatzen dute, eta guk "Collectiu de treballadors per un Sindicat de Catalunya, del País Valencia y de Les Illes" Batzekotan, gure izenarekin izan beharko da.

- Sindikatu honen puntu nagusiak zein izango dira?

- Sindikato Baterakoa, langile klasea zuzenduko ez duena. Batasuna base mailan bultzatuko du, fabrikako asanbladaren bitartez. Inungo "Pacto Social" ikonhartuko ez duena, burokraziarik gabekoa eta erreformismoari kontra egingo diona. Askatasun nazionalaren aldetik, honela ikusten dugu forma bakarria independentziaren aldeko borroka eta langileriaren

boterea iristekoa batzeko. Estatu espainola zatitzea lortzen dugun egunean burjesiaren zapalketa bakatuko da, eta Langile klaseak boterea edukiko du. Burjesia nazionala barne, zeren hau ere bizi dira estatu espainolaeren laguntzarekin.

Gu, lehen, CCOOen barnean egon ginen, zeren uste genuen borroka garbi bat planteatzen zutela. Gaur egun PSUC, PC, eta abarren "correa de transmisión" bilakatu dira. Ez dugu puskatu CCOOekin, baina Collectius hau leku bakoitzean finkatuak egotearen alde borrokatzen gara.

- Zer bide ikusten duzue onena askatasun nazionala lortzeko?

- Lehen pausoa politiko autonomia lortzea. Hau Catalunyan, Valencian eta Illesek autonomia estatuto banaren bidez lortu dezakegu, hiru herri hauek osatzen bait dute. Ezkertiar fronte bat osatzea behar beharrezkoa ikusten dugu helburu hau lortzeko. "Asamblea de Catalunya" pauso handi bat izan zen, 4 puntuen inguruan oposizioko talde asko -burjesi nazionala barne- elkartzeko. Amnistia orokorra, politiko eta sindikal askatasuna, 32ko autonomia estatutoa autodeterminaziorako eskubide osoa lortu arte pauso bat bezala, eta beste indarrekin elkartzea hau dena aurrera eramateko. Catalunyk lehen "organismo unitario" a izan da, baina gaur egun barnean dauden talde askok aipatutako erreibindikazioak alde batera utzi dituzte. Gobernuak maniobra berri bat asmatu du, "decreto ley" en bitartez "Consejo General de Catalunya" osatu nahi du. Dena da herriak eskatzen duena -autonomia estatutoa- ez ematea eta burjesiari interesatzen zaiona martxan jartzea.

Mendebaleko ekonomiak, Bigarren Munduko Gerra bukatu ondoren, hazkuntza handi bat eduki zuen, baina orain, problemak gogortzen ari zaizkio, batipat orain dela zazpiren bat urtez gero. Badi-rudi, hazitzeko kurbak goiko teilatua jo duela eta gehiago hazitzeko arazo asko d-tuela. Behar bada, hazkuntzak atzerakada ere eduki dezake.

energiaren krisisa

Hamarrakada hontan sartuz gero, ekonomi estrukturek nabari zuten zerbait ez zebilela ondo. Ekonomia krisisetik krisisera zebilen. Gero, ekonomi arazo hauen funtsa gordetzeko, petrolioaren atxakia bota zitzaion.

1973ko Abendutik gero, krisi ekonomikoaren erru guztiak petrolioaren prezio altxaketari bota zitzaion. Halaz ere, ekonomilari kritikoek ez zuten onartu burjesiak ematen zuen esplikazio sinple hau. Krisisen iturriak sistema kapitalistak dituen kontraesanak zirela ziotes, irabazien tasa erortzen den aldiro agertzen den krisisa. Kapitalismoak duen "gaitza kroniko" hori, petrolioaren prezio altxaketak txartu besterik ez du egingo egoera ekonomikoa. Hemen hasiko da energiaren krisisa.

Arazo hau dela eta, Ipar Ameriketako lehendakariak, Carterrek, Kongresuari batean, energiaren gastuak mugatzeko plan bat ezarri du. "Ameriketa arrisku handian dago nazional katastrofe batean erortzeko gure independentzi energetikoa gordetzeko neurri batzuek ez baditugu hartzen" zioen Jimmy Carterrek.

Dependentzia hortan ez erortzeko, Ameriketarrak aintzinako hazitzeko modeloa aldatu beharrean aurkitu dira. Hortarako, 1985. urterako, gasolinaren kontsumoa ehuneko 10 gutxitu beharko da eta petrolioaren inportazioak ehuneko 25 jaitxi beharko dira; ikatzaren produkzioa ehuneko 65 igoko da; etxabizitzak hotzaren aurka aislatu eta eguzkiaren energi-az bi milioi eta erdi berotuko dira. Beraz urtean ehuneko 2 bakarrik hazi beharko du energiaren kontsumoak, egun ehuneko 4,2 hazitzen delarik.

Espezialistak beldur dira petrolio energiaren iturriak amaituko ote diren denbora asko baino lehen. Hortik dator ikatzaren meategiak garrantzi handiago hartzen joatea. Egund, rentabilitate hartzen ari dira, orain dela gutxi ez zuten meategiek.

Beste aldetik, orain arte bezalako ritmoan hazitzen badira Ipar Ameriketarren petrolio inportazioak -1970ean 2,7 mila milioi dolar ziren eta 1976ean 34 mila milioi dolar- atzerriko balantza defizitarioa ere bihurtuko delarik, honek ekartzen duen diruaren ahuleziarekin.

Aintzinako Ameriketarren slogana: "General Motorsentzat ona dena, Ameriketarentzat ere ona da". Lehen, General Motorsek autoak produkzitzat lanpostu ugari sortzen zituen, baina orain gasolinaren kontsumoak gutxitu behar badu, hortarako gasolina zergak ezarriaz, autoen kontsumoa ere jaitxi egingo da. Aintzina egiten ziren auto handiak aldatuak izango dira, hortarako produkzioko kateak aldatu beharko direlarik. Jakin beharra dago

Ameriketarrak bakoitzak Europarrak baino bi aldiz gasolina gehiago kontsumatzen duela, auto handiagoak dituelako.

Beraz, autoen produkzioak ere topea jo du. Hemendik aurrera ez dira orain arte bezala produkzitzeko autoak. Transporte bideak hobetzeko asmoz, tren egokiagoak ezarriko dira; autobusak ere gehituak, etab. Orduan, esan daiteke, autoen kultura amaitzen ari dela.

Gerra ondoko hazkunde ekonomiko gehiena autoen produkzioan oinarriturik zegoen. Autoen produkzioak eskatzen zuen burdinen, pneumatikoen eta abarren produkzioak, sistema kapitalista mugitzen zuten, sebestore hau oso garrantzitsua delarik, bai Ameriketara bai Europan. Baina orain, egunak kontatzen hasiak dauzka sektore honek.

Adar ekonomiko honen krisiak langabezia handituko du. Hemendik aurrera langabezia ehuneko hamar inguru izango da, orain dela hamar urte ehuneko 2 edo 3 zen bezala. Gainera, teknologiaren aurreramenak inbentario berriak sortuko lituzkeen lanpostuak xurgatuko ditu. Egund, Ipar Ameriketara 7 milioi baino gehiago daude lanik gabe, ehuneko 7,3 osatzen dutelarik langile guztiekin konparaturik; Europako Merkatu Batuan, bost milioi pasatuak lanik gabe. Bitartean, industriako aktibitatea ehuneko 80 da, produkzioko indarren desperdizio handia delarik.

Orain, nahiz ekonomia hazitzen ari berriro -estatu gehienetan urteko industrial hazkunde positiboa da-, langabezia egungo tasetatik jaixtea oso zaila izango da, lanpostu berriak sortzeko baldintza objektiborik ez baitago; hortarako teknologia gorde egin behar litzateke, teknika zaharrak erabiliaz. Halaz ere, azken hazkunde honekin zerbait jaixten ari da, nahiz gobernuen lehen xedea inflazioa jaixtea izan; baina, badi-rudi, denbora gutxi iraungo ote duen lana erraz aurkitze honen.

Inflazioak ere oraindik hor jarraitzen du, Italia ehuneko 22kin eta Britaina Handia ehuneko 16,5ekin buru direlarik. Joanak dira, urtearen buruko prezioak ehuneko 2 edo 3 igotzen ziren denbora haiek!

Beraz, epe luzeko kurbaren, -Kondratieven kurbaren-beherakadan sartzen ari garela dirudi. Kontsumoko gizarteak eman dizkigun urte onak joango zaizkigu kurba honen beheakadan sartzen bagara eta denok, batipat langileriak, gerrikoa ixtutu beharrean aurkituko gara eta honen, ikusi egin behar zer ekarriko duen!

B. BAKAIKOA

ez dugu izan arrazoirik guti garelako

ESEI euskal sozialista guztiak elkartu nahirik

Apirilaren 25ean, ESEI (Eusko Sozialistak Elkarte Indarra) izeneko mugimenduak aurkezpen gisako ihaardunaldi bat eskaini zuen Eibarren. La-rehundaka pertsonaren aurrean, Castells, Intxaurreaga, Muniategi, Monreal, Etxano eta Zabala gaur eguneko momentuari buruzko ESEIren ikuspegiak mintzatu ziren.

Hizlariok Juan San Martinek aurkeztu zituen jendaurrean, bere burua mugimendu horretako partaide lehen aldiz publikoki azalduz. San Martinek sozialismoak betidanik Eibarren izan duen eragina aipatu zuen, eta PSOE-ko "Juventudes Socialista" sailean izan zituen esperientziak agertu. Hitz gutitan azken urteotako euskal sozialismoaren prozedura azaldu zuen, bere jarrera pertsonala prozedura horri atxikiz.

Elkartu beharra

"Ez dugu izan arrazoirik guti garelako" —esaten omen zuen Pedro M. Otano. Abel Muniategiren ustetan, esaldi horrek ez du oraindik euskaldunon artean batere gaurkotasunik galdu. Euskaldunak guti gara, eta guti izateaz gainera, guztiz sakabanaturik. Euskal sozialismoa eraiki-ko bada, euskal ezkerre bateratu egin behar da. Euskal sozialista guztien indarrak bildu asmoz sortua da, hain zuzen ESEI.

ESEI ez da alderdi bat, talde bateragile bat baizik. Denetariko jendea hurre-ratua da bere inguruan, PSOE, ETA, ELA eta beste zenbait mugimendutatik, baina bere partaiderik gehienak independente izandakoak dira.

Epe laburrera, ESEI euskal sozialistak elkartu nahi lituzte. Luzera, euskal alderdi sozialista handia posible eginez.

Lehen eta behingoz autonomia

Gregorio Monreal-ek Euskadiko nazio arazoketaz ESEI-k duen ikuspegia agerterazi zuen. Monrealek esan bezala, politik aldakuntza garrantzitsu baten ataritan gaude, eta giroko demokraziaren aurrean. Une honetan, ESEI-k euskal bo-tere bat lortu nahi luke, marko sozialista baten bilakuntzan.

Guzti hau gerta dadin, Euskadik lehen eta behingoz autonomi prozedura bat behar du. Autonomi hori behar-beharrezko omen, baldin benetan euskal alderdi sozialista handia eraikiko bada. Marko zentralista batek nazio nortasuna galerazten du, eta, ondorioz, euskal taldeen atomizazioa, estatal mailako ezker zein eskuineko alderdien mesedetan.

ESEI-ren iritiz, behar-beharrezko da lehenik Euskal Herriaren egoera zehazki aztertzea, eta hartaz argi eta garbi jabetzea. Alferrik litzateke espainiar estatuko gainerako nazioekin gonbaratzea, eta haien modeluaz baliatu nahi izatea. Behar da ere kontutan hartu, Hego Euskal Herria Gipuzkoa eta Bizkaia baino zerbait gehiago dela, eta edozein planteamendu egiterakoan ezin ahaztu "que en Alava y Navarra no se ha llegado aún a los mínimos exigibles para hacer una auténtica política vasca."

Ondorioz, baldin Araban zein Nafarroan autonomi estatuto bat lortu nahi bada, behar-beharrezko da bi lurralde hoitan PC eta PSOE-ren indarrak kontutan hartzea. Bi alderdi hauek berentzat hartu izan dute orain arte Euskadiren autonomi eskakizuna. Euskal Herriak behar dizkie formulazio hoik gogorarazi Madrilgo parlamentura iristen direnean. Eta berek ere nolabaiteko erantzun bat eman beharko dute, baldin benetan Euskadin zerbait egin nahi badute.

Bestealde, abertzale mailan, ESEI-k ez du ahaztutzen EAJ-k ahalik eta autonomiarik handiena nahi lukeela Euskadirentzat, eta alde horretatik, euskal ezkerre eta eskuina elkartzea, posible ezezik, interresgarri litzateke. Zentzu honetaz behar litzateke lehenik euskal ezker abertzalearen bateratasuna lortu. Ondoren, abertzale guztien koordinazioa, eta, azkenik, autonomi indar guztien autonomi frentea. Ordena hau litzateke aukerakoa, baina besterik ezean, eta denbora faltaz, daitekeena alderantziz gertatzea.

Euskal Sozialista Alderdiaren betekizunak

Mikel Zabalak, eraiki nahi den Euskal Alderdi Sozialista handi horrek bete behar litzuzkeen puntuak aipatu zituen.

Zabalak esan bezala, ESEI-k erabat arbuizaten du edozein sozial-demokrazia mota edota "cualquier intento de remodelación más o menos socializante del capitalismo". Hala ere, gaurko, ESEI-k burges gizarteak eskaintzen dituen posibilitatez baliatzenaren alde dago, "socialismo democrático posibilista" delako bat proposatuz. ESEI-ren ustetan, eskui-nak eskaintzen dituen opzio epelak eta

ezker radikalaren artean, hutsune nabarmen bat dago, PCE eta PSOE aprobetxatzen ari direna.

Ezein herrik burruka antifasizista planteatu baldin badu, Euskal Herria da eta ez beste. Garai da, orain, burruka horren ondorioak errentatzeko, inoren eskutan (desbideratze alergia, protagonismo zentzua etab) gaingitu behar da. Gaur egun, europar gizarte burges kapitalista bateruntz goazenez gero, ESEI-ren iritziz aski lirateke Euskal Herrian alderdi sozialista bat, komunista bat, eta ezker radikal bat.

Euskal alderdi sozialista handi horrek izan behar lituzkeen betekizunak, honako hau lirateke ESEI-ren arauera: guztiz sozialista, dogmatikoa ez, eta marxista analisia batez. Klase alderdia zentzu zabalez, sindikatoen autonomia errespetatuko duena, sistema burgesaz baliatuko dena eta internazionalista.

Autonomi estatua

Jose M. Castells-ek gaur egun zer autonomi mota gerta daitekeen azaldu zuen, eta autonomi estatutu batek izan behar lituzkeen gutienezko puntuak aipatu.

Castells-ek esan bezala, lehen urratsa euskal botere politikoa lortzea litzateke, eta ondoren, federal sistema aukerakoena. Hala ere, ez da horrelakorik segurutik gertatuko. Seguruena, rejio mailako autonomi estatutuak sortzea da.

Estatutu horrek, administralgo bote-rea eman behar lioke Euskal Herriari, lur-rraren sozialkuntza, industri antolaketa eta komunikabide saila bere gain hartuz. Orobat, euskal unibertsitatea, "orden pu-

blico" delakoa, euskararen legekidesa-
na, "Seguridad Social" delakoaren kon-
trolla, ekologia eta legeak orain arte kon-
tutan hartu ez dituen gainerako arazo
guztiak.

Castells-ek esan zuenez, zer nolako
autonomia eztabaidagarri izan daiteke.
Eztabaidagarri ez dena autonomi proze-
duraren hasera. Autonomi estatua bestal-
de, Euskal Herriak erreferendum batez
onetsi beharko luke.

Hauteskundeak

Intxaurrea bizkaitarrak, euskal al-
ternatibak eragin guti izango duela ekono-
mia mailan esan zuen, baina zabaltzeko
den autonomi prozeduran, euskal dunok
zer esanik izan behar dugula.

Azken urteotako burrukaren fruituak
jaso behar omen ditugu euskaldunok, eta
euskal ezkerak badu zer hartu. Tamalga-
rri litzateke beste taldeak hauteskundera
doazen artean, horrelakorik posible
egin dutenak ez joatea.

Egia da ez daudela askatasun demo-
kratikoak. Egia, ez dela erabateko amnis-
tirik. Baina PCE-k eta PSOE-k ez dute ho-
rrelako planteamendurik egiten beren
izen zerrendak azaltzean. Ezker abertzale-
ak zergatik ez aprobetxatu? Geure burua
atzeratzen badugu, zer nahi dute gehiago
besteek? —esan zuen Intxaurrea amnis-
tatu berriak.

Intxaurreagatik adierazi bezala, amnis-
tarik lortu ez delako hauteskundeetara ez
joatea baino, komenigarriago litzateke
hauteskundeetara joatea amnistia lortze-
arren. Bestalde, ESEI-k ezker abertzale
guztjekin batera joan nahi luke ahu-
teskundeetara, eta, bestela, ez da joango.

Elkarrizketa

Aurkezpenaren ondotik elkarrizketa
ireki bat zabaldu zen jendartean. Galde-
rantzunok, euskaraz gehienik, ordubete
inguru iraun zuten. ESB eta ESEI-ko par-
taideen arteko eztabaida labur bezain bizi
bat ere suertatu zen.

Bataz beste, ESEI-k nolabaiteko si-
nesgarritasun bat azaldu zuen jendau-
rrean. Ezkerkeri-afana derrigorrez frogatu
behar den sasoi honetan, ESEI-k aurpegi
koherente eta posibilista bat agertu zuen,
inor beldurtu gabe eta ezelango oinarri so-
zialistatik baztererazi gabe. Halaber, ESEI
da agian EAJ-ren kontrako arbuia-
lektikorik azaltzen ez duen euskal talde
sozialista bakarra, bai eta sozialisten bata-
suna lortzen den egunean bere siglak dese-
gingo dituela esaten duen bakarra ere. Ez
da guti, baldin benetan nazio zentzu ba-
tez euskaldunok bat etorriko bagara.

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

**HERRIAK HERRIAREN TZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK**

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

ESEI-ren ikuspegi eta estrategiaz

MUNITEGI eta INTXAURRAGA mintzo

- Euskal ezkerren konberjentzia
- Erreforma iraultzailea
- Autonomi fronteia

Herririk herri, ESEI zenbait aurkezpen egiten ari da. Laster ditugun hauteskundeetarako euskal ezkerren bloke bat nahi luke osatu, eta, ondoren, autonomiaren aldeko indar guztien fronte bat. Eta, epe laburrerako programa honen gainetik, hauteskundeetara joan zein ez, euskal sozialisten konberjentzia.

Guzti honetaz mintzatu gara azkar asko Abel Muniategi eta Juan Inazio Intxaurrearekin. Biak ESEI-ko militanteak, biak bizkaitarrak, eta bata zein bestea, curioso asko, bertsolariak.

Abel Muniategi Ereñon jaioa da. 34 urte, abokatu. Guztiz ezaguna euskal kultur munduan, idazle eta bertsolari, gaur egun praktikatzen ez badu ere. Arrasateko kooperatiba batetan dihardu lanean.

Juan Inazio Intxaurreak 26 urte ditu. Zeberion jaioa eta abokatu-ikasle Deustoko Unibertsitatean. Bertsolaria, Bizkaiko plazetan ari dena batipat. ETAkoa izana, Basauriko gartzelatik atera zen "Libertad Provisional" delakoaz, eta ondotik amnistiatua.

Biokin mintzatu gara Eibarko aurkezpenaren ondotik, azkar eta bapatean. Transkripzioa ia literala da, batere montaje eta literatur formarik gabe. Argitasunean gal dezakeena, bizitasunean irabaziko al du !

Z. ARGIA.— ESEI orain dela bi urte sortu zen, eta iazko uztailean plazaratu zen Iruinean. Gerortik badirudi nahiko isilik aritu izan dela, beste zenbait talde eta alderdiren jokabideaz gonbaratzen badugu behintzat...

Muniategi.— Horri erantzunez, nik ez nuke esango ESEI-k inolako isiltasunik duenik. ESEI-k du jokaera bat. Jokaera hori berez beste talde batzuen bano isilagoa, tira ! Baina ESEI ez doa berez isiltasunerik. ESEI-ren asmoa ez da izan bera haztea. Eta hazi behar badu ere, ez du primatu ideia hori. Gure asmoa ezkerre bil-

tzea da, hau da, ESEI-ren alde propaganda, bulla eta zarata atera baino gehiago, euskal ezkerren biltzura posibilitatu nahi izan du. Horregatik, behar bada, isiltasun itxura hori, bere burua ez duelako beste hainbatek adina predikatu.

Z.A.— Euskal ezkerre prosibilitatze hori zertan datza praktikan ?

Intxaurrea.— Bueno, nik uste dut, Abelen jarraituz pixka bat, guk lehenengotarik isilik egondo bagina ere, konberjentzia edo elkartzeko hori mahai inguru batean, asmo borondatetsu batez lor ziteke-

la uste gendelako izan zen. Baina gaur egun uste dugu, eta honegatik atera ginen kalera, norbera desarrolatu eta ideia batzua aurrera atera behar badira —pentsatuz, gainera hemen inork jenialidaderik inork ez duela esango— jendea gure egoera zertan den azaldu behar zaioa. Beste edozein talde abertzale bezala, gu lanean ibili gara, suertatu diren batzarre eta mahai inguruetan.

Gaur eguneko praktikan ikusten dugu, autonomi prozesu batek bakarrik lagun diezaiokela Euskal Herriaren desarroluari. Maila honetan, euskal ezkerren batasuna lortu beharra dugula uste dut, eta, orduan, momentu honetan, jomuga horrekin beste euskal ezker taldeekin lanean ari gara, bloke elektoral bat elkarrekin osatu ahal izateko, eta ondoko posibilitateez baliatu ahal izateko. Uste dugu hiruzpalau talderen hitzak baino, hiruzpalau talderen praktikak gehiago lagunguko diola euskal sozialisten konberjentziari.

Z.A.— Batasuna, konberjentzia eta zentzu honetako hitzak aipatzean betiko jokoan erortzen gara. Lehen zeudenak elkartu ezinik, eta orain beste talde herri bat, zeudenak elkarterazteko. Guztiak, bestalde, parametro berdinekin; nork bere baitan egin nahi du besteen batasuna. Guztiok diote "hator", eta inork ere ez, ordea "noa".

M.— Bai, erdarazko "éramos pocos y parió la abuela" ezta ? Bai, lehen zerbait esan dugu honetaz. Predikari asko eta konberso guti dagoela hemen... Orduan, sermoitik ekintzarako salto hori eman beharra dago. Uste dugu salto hori ematek eskatzen duela nolabaiteko antolamendu bat, nahiz eta sinpleena izan, baina definitiboa behintzat. Gu ez gara alderdi deitzen, ez gara partidu deitzen. Gehinebat deituko gara erakunde edo talde. Baina, partidu ez. Eta, gainera, gure izena hautatzean, "indarra" jarri dugu. Orduan, indar bat gara; indar bat egiteko, elkarri eskua emanda gaude. Esku emate horrek eskatzen digu organizazio bat, erakunde bat. Baina ez euskal siglen zopa horretan bat gehiago izatearren, organizatzea egoerak eskatu digulako baizik. Zenbat eta gehiago organizatu, orduan eta indar gehiago izango dugu, eta indar gehiago egin euskal ezkerre biltzeko. Eta ezkerre biltzerakoan, biltzura horren ondorio gisa euskal sozialismoa hortzerakoan, orduan ESEI desegingo da. Hau da, euskal alderdi sozialistaren joera bat izango da, baina ESEI, ESEI gisa, ez da sekula euskal alderdi sozialista izango.

Z.A.— Lehen Intxaurreak, hemen inork jenialidaderik ez duela esango, adierazi du. Orain, berri, Muniategi esan duenez, badirudi ESEI-k eskaintzen duen desberdintasun bakarra metodo dela...

M.— Bai, nik esango nuke metodo, eta ikuspegi ere bai. Herriari soziologiaren aldetik begira, nik uste, Euskal Herriaren egera soziologiko reala ESEI-k azaltzen duela inork baino hobekiago. ESEI-k beti aipatu izan du nola gauden sakabanatuta,

banatuta, zatituta, estatuaren zenbait administralgo aldetik... elizatik berdin... Bestalde, nola Euskal Herriaren hedadura guztian ehuneko 20 egiten den euskaraz... beraz, Euskal Herria ez dela euskaraz mintzo den herria bakarrik, lurralde zabalago bat bada Euskal Herria. Orduan, nik uste ESEI-k metodo bat azaldu duela, bai, baina baita ikuspegi berri bat ere.

Z.A.— Ikuspegi hori ematean, eta gauden gizarte radikalizatu honetan gaudenez gero, ez ote da ESEI beldur, moderatu, erreformista eta horrelako txartelik entzuteko?

I.— Nik lehenengo esan nahi nuke, gaur egun konberjentzia oso erraz egiten dela. Baina pentsatu beharra dago, gaur, jende askok konberjentzia ulertzen duela absorzio bat bezala, hau da, "absorbidu" eta ez "konberjiditu".

Gero, zuk diozun ikuspegi horretaz, benetan eman dezake, bai, itxura hori, baina uste dugu, manifestazio eta bestelakoetan kalera ateratzen den jenderik gehiena independente dela. Guk, ezker mailan, razionalizazio bat eskatzen dugu, ez tabaidak egon daitezke metodo kontuan, baina, hala ere, gure ikuspegitik ikusten dugu, Euskal Herria egiteke dagoela, eta Euskal Herriaren egite hori nolabait ulertzeko, nola gauden gaur ikusi behar da, eta azterketa oso hotz bat egin behar dela lehendabizikoz, ze, jakina da, zenbait tokitan kontzientzia hori oso gogorra eta radikal dela, baina Euzkadi osoan ez; eta, orduan, kontutan hartu beharra dago, sarri askotan antiespañolismo batez espainiolismo bat egiten ari garela, Euzkadi behar bezala ez konsideratuz.

Bestalde, jakina, lehenengo oinarriak emateko, prozesu gradual bat behar da guk nahi dugun Euzkadi hori egiteko. Eta egite hori finkatzean, nolabaiteko oinarritzko urrats batzuekin hasi behar da. Eta, jakina, honek oso reformista eta oso moderatua dela eman dezake. Baina, hala ere, hori egin gabe ez dago Euzkadin iraultzarik, eta horretan datza gaurko problema. Honela gertatzen da, badirela hitz eta metodologia radikalagoak erabiltzen dituztenak, baina ez dute, gure ustez, Euzkadi nola dagoen kontutan hartzen, ez dira benetako Euzkadiz ari.

M.— Intxaurragaren hitza piska bat gehituz, zera esango nuke: ESEI-ren helburua estruktura aldakuntza da, eta berau da gure jomuga. Beraz, argi utzi beharra dago, iraultzaile garelako, eta irauli, euskaraz, buelta eman da, azpikoz gora jarri. Beraz, gaurko sistema hau kendu eta beste bat jarri. Beste hau sozialista da.

Horretara heltzeko bideetan, pausoe-tan, kate hori korritzeko, kate mailan dago kontua, hori da asuntua, hau da, nolako. Eta horretan bai dago erreformismoaren arrixkua. Baina, berez, gu geu ez gara erreformistak, hau argi gera bedi. Uste dugu, erreforma bideak onartzerakoan, Europako sozialista eta komunista guztiak kasik bat datozela. Zergatik? Uste dutelako badirela erreforma iraultzaileak, erreforma erreboluziogileak. Be-

raz, guk bakarrik onartuko ditugu erreformak, gure helbururako, gure jomugarako, hau da iraultzarako maila eta bide diren neurrian. Bestela ez.

Z.A.— Eta, hauteskundeak buruz zertan da ESEI-ren jarrera?

I.— Hauteskundeak buruz, ESEI-ren iritzia parte hartzean dago, batez ere. Guk uste dugu, ezker abertzaleak bloke zabal batetan parte hartu behar lukeela, zeren badirudi, ez joatea, bakar-bakarrik izan daitekeela ezkerretik inor ez badoa, eta abertzale mailan PNV behintzat. Eta orduan PNV baldin badoa, eta PCE eta PSOE baldin badoaz, ba...

Gainera, batzuk pentsatzen dute erreferendumean aski abstentzio egon zela, hala ere, hori ondo aztertzea da, zeren Hego Euzkadi osoari begira, pentsatzekoa da ez dela hain optimista izateko porzentaia.

Hortik aparte, pentsatu behar dena, hauteskundeak izango direla, eta, orduan, berrogei urtetan botatu gabe dagoen jendek nolabait botatuko duela. Gero, kontutan hartu behar da ere ehuneko 30 josten badugu azken erreferendumean abstentzioa egin zuten pertsonak, hoi-arte an sartuta daudela PCE, PSOE eta PNV-ren abstentzio kanpainari jaramon egin ziotenak ere, eta azken batean euskal ezker oso labur gera daitekeela arlo horretan. Eta labur geratu aurretik pentsatu behar dugu, geuk baliatu behar dugula une honetaz, eta ez besteei tokia utzi, hau da, euskal ezkerak aprobetxatu behar duela eta ez beste inork. Kontutan hartu behar da, badaitekeela erreferendumean botatu ez zuen jendeak hauteskundeetan, ordea, parte hartzea. Eta bere burua oso abertzale ikusten duen jendeak PNV-ri bere bota ematea, eta oso ezker edo ezkertiar behintzat direnak PCE edo PSOE-ri botatzea. Horrez gainera, kontutan izan behar da ere, bai ORT, ELKI, OIC eta hoiek, elkar harturik beste blokerik ez baldin bada, preso guztiak kandidato jarririk hauteskundeetara joateko ahalmena dutela. Orduan, ea beste ezker abertzale hori non geratzen den...

Dena dela, lehenagoko larunbatean Tolosan entzundako zinta batetan, bai "Wilsonek" eta bai "Ezkerrak" garbi esaten zuten, nahiz eta beraiek garzela egon, hauteskundeetako prozesoa ez lotzeko beren egoerari. Orduan, gaur egun badirudi, EIA eta hoiek prest daudela lehendabiziz jartzen zituzten baldintzak berriro replanteatzeko, eta zer egin daitekeen ikusteko. EHAS da, gaur egun, guztiz kontra dagoen bakarra, eta, behar bada, baita miliak ere, baldintza hoik bete ezean aurrera joango ez direnak. Eta, ondorioz, guk uste dugu, nahiz eta gero joan ez, bloke hori osatu ahal izateko lana egin behar dela, behin elkartuz gero guztion artean atzera joatea erabakitzen bada ere.

M.— Nolanahi ere, ESEI-k hori eskatzen du, pakto bat, tratu bat, halako itune bat, edo denak euskal ezker bezala joateko, edo ez joateko. Baina, itune bat, akordio

bat, euskal ezkeraren artean. Akordio horren ondorio gisa datorrela ez joatea? Bai, ESEI ez da joango. Ondoren bezala joatea datorrela? ESEI joan egingo da. Beraz, premisa gisa eskatzen duena, zer pausu eman behar den erabaki aurretik, euskal ezkerreko indar guztien arteko itune bat da.

Z.A.— Eta, ESEI-ren ustetan hauteskundeak helbururik nagusia autonomia prozedura bati ekitea denez gero, zenbaterainoko posible da autonomia fronte abertzale bat?

M.— Uste dugu, fronte autonomiko bakar hori lortu behar dela. Nahiz eta hauteskundeetara bi bloketan joan, Bizkaian eta Gipuzkoak esate baterako, aterako diren diputatuek behar dute horretan halako joera berezi konkretu bat, autonomiaren aldeko estrategia bakar bat. Beraz uste dugu, bloke batean nahiz bitan joan, hau da bloke bitan joatea, ez doala estrategia autonomikoaren kontra. Gure estrategia bateratua izan behar da, "constituyenteak" izango direla uste dugun Madril-eko gorte hoietan, batez ere.

Andoaingo ikastolan andereño bat behar da oraintxetik. O.H.O. (E.G.B.)ko klaseak emateko. Prest daudenak jo bezate helbide honetara:

AITA LARRAMENDI IKASTOLA.

Juan Bautista Erro, 4

ANDOAIN

LABORATORIOS ARGIA

Koloretako argazkiak
errebelatzen dira
Egun batetik bestera

Telef. 396147

Gpo. Paz s/n

DONOSTIA

Epi Larrañaga, Jesus M. Santso, Blanca Aramendia eta Manuel Altuna "Kanpaxa"

E.K.A. euskal estrategiaz

Karlista Alderdia gaurkotasunez ari da. Lehen eta behingoz bere legeztatzea ezinagatik, eta, ondoren, funtzionaltasunaren aldetik bereizkuntza honek erakartzen dion egoera bereziagatik.

Ez gara hemen egiazko (?) alderdi karlista zein den eztabaidatzen hasiko. Ideologi planteamendu guztien gaineretik, bat bakarra da programa zehatz bat finkaturik duen Karlista Alderdia, eta bat bera militantzia eratu bat duena ere. Hitz batez, ez daude bi alderdi karlista, bat bakarra baizik. Bestea, erreakzio fantasma bat baino ez da, jan-txakurrarena egiten ari dena: ez berak egiten, eta ezta besteei egiten utzi ere.

Karlista Alderdiak 45 urtetako lastre bat gainditu behar izan du, azken gerra ezagutu ez zuen militantzia gazte batez osatu eta programa oso bat goitik behera burutu. Ez du alderdi barrutitik inor bidali behar izan. Etengabeko prozedura honetan, ezinbesteko dekantazioaz, integristek berek alde egin dute, ezer eskaintzerik ez zutelako, edota protagonismoa galduta ikusten zutelako.

Gaur egun, Karlista Alderdia hasia da berriro ere herri sustraiaz jabetzen, eta Lizarran zein Zangoitzen eratu izan diren mitinetan nabaritu denez, militante zaharrek aho zabalik aitortu dute "hori dela hain zuzen berek betidanik nahi izan dutena". Bestalde, antzerki talde gazte bat "El Carlismo y música celestial" delako

obra aurkezten ari da Iruinean. Jendea arreta handiz ikusten ari da karlismoaren obra kritiko hau, eta bere egiazko aurpegi pixkanaka berriro agertarazten ari da.

Karlismoa gaur egun Euskadin zertan den argitu nahirik, EKA-ko lau militanterekin mintzatu gara. Zaharrenetik gazteenera aipatuz, Manuel Altuna, Epifanio Larrañaga, Jesus Migel Santxo eta Blanca Aramendia, mahai aurrean jarri zaizkigu, denetariko xehetasunak emanez. Elkarriketa ezezik, gainerako informazio guztia berei zor diegu.

Manuel Altuna "Kanpaxa" k 38 urte ditu. 1962 urtean egin zen militante. Gehienentzat karlismoak fama txarra zuen garaian, errejimenaren kontrako klandestinitatean ibilia. Gaur egun, Azpeitia-

ko udaleko kontzejala.

Epifanio Larrañaga "Epi". Azpeitiarra hau ere. 36 urte, eta 16 zituenetik militante. Jurramendin egin zen, hain zuzen, 1957. Carlos Hugo etorri zenean.

Jesus Migel Santxo Biurrun. Iruinean jaio zen orain dela 27 urte. GAC mugimendu harmatuan ibilia. Hiruzpalau aldiz egon da espetxean. Iruinean, Jaenen zein Carabanchelen. Duela sei hilabete ateratzen indultoz, Euskaldun berria, Iruineko gartzelan ekin zion euskaraz ikasteari, Koldo Iztueta maisu zelarik. Gaur egun 200.000.- ptako zigorra du pendiente, amnistiaren alde eraturiko mitin batetan gertatuagatik.

Blanca Aramendi. 27 urte. Zangoitzeko alaba. Ez daki euskaraz. Berak esan bezala: "un currelante más".

Z.A.— Gaurko politik egoerari buruz, nola ikusten du EKA-k euskal indarren batasuna?

EKA.— Euskadiko Karlista Alderdia ari da denbora dextente batean bloke autonomiko baten bila. Zentzu honetan, euskal ezker eta eskuinaren arteko zubi egin nahirik aritu izan gara. Ez da, ordea, posible izan. Orain ezker mailan ari gara bati-gat.

Z.A.— Zer oinarri jartzen ziren batasun hori lortu ahal izateko?

EKA.— Guk hiru oinarri edo baldintza jartzen genituen: amnistia orokorra, demokratik askatasuna eta autonomi estatutua. Bain, esan bezala, ez da posible izan, eta, orain arte dirudienez, ez da batasun hori lortzeko posibilitate handirik sumatzen. Atake handia dago taldeen artean, ikusi-ezina, PNV eta KAS-en artean bati-gat.

Z.A.— Eta, zuen alderdia legeztatua ez dagoe-nez, zer plangintza duzue hauteskondeetarako?

EKA.— Guk esperantza oso txarrak ditugu arlo honetaz. Ez dugu uste oraingoz legeztatuak izango garenik. Baina hauteskondeetara joateko asmorik badugu. Oraindik ez dugu erabaki beste talde batzuekin aliantza batez edo independente bezala joango garen. Baina joateko asmoa, behintzar, badugu. hintzat, badugu.

Estatu federal mailan 32 probintzietan joatekotan gara. Toki batzutan elkar-turik eta beste batzuetan bakarrik, Karlista Alderdi bezala. Valencia-n esate baterako eina dugu oraingoz aliantza, Galizian oraintxe dihardugu, Euskadi mailan ordea, ez da gauza zehatzik erabaki.

Badakigu indar guti dugula, baina gure asmoa ez da gaur diputatu batzu ateratzea, programa bat azaltzea baizik, alderdia potentziatuz eta plazaratuz. Independiente bezala joateko, legeak 500 firma eskatzen ditu kandidato bakoitzeko. Ez dakigu oraindik nola legeztatu behar ditugun firma hoik, baina nolabait aterako gara.

Z.A.— EKA-k ez al du jartzen alde aurretiko baldintzarik hauteskundeetarako?

EKA.— Gure baldintzak lehen esan-dako hiru puntu hoiek dira, hau da, amnistia orokorra, demokratik askatasuna eta autonomi estatutua.

Z.A.— Bai, baina hiru puntu hoiek beteko ez balira, EKA joango al litzateke hauteskundeetara?

EKA.— Bueno, guk hiru baldintza hoiek ipintzen ditugu. Gero, baldintzak bete ez arren, berriro aztertuko beharko dugu joatea komeni zaigun ala ez. Eta, komeni, ez partiduari, Herriari baizik. Ze, baldintza hoiek betetzen ez badira ez direla hauteskundeetara joango hainbat talde esaten ari dira, baina gero ez dutela bete-ko iruditzen zaigu.

Z.A.— Nortzuk osatuko lukete zuek proposatzen duzuen aliantza hori?

EKA.— Berriro ere esan behar dugu, gu inor baino gehiago burukatu izan gara lein indar guztien arteko bloke autonomikoa lortzeko. Hau lortu ezin izan denean, euskal ezker abertzalearekin bat eginik gabiltza orain, maila honetako batasun bat egingo ote dugun.

Z.A.— Nortzu dira ezkerreko batasun hori osatuko luketen indarrak?

EKA.— Azken batzarrean ESEI, EIA, Euskal Sozialistak eta gu bildu ginen. Horrez gainera, han zegoen ere MC; guk uste dugu, bere praxiagatik eta gaur Euskal Herrian duen jokaeragatik MC tartean sartu behar genukeela.

Bestalde, bai ESEI-k eta bai guk uste dugu, ANV ere gurekin egon behar litzatekeela. Baina, gero jakin izan dugu, PNV eta ESB-rekin elkartu nahirik ari dela Nafarroan. Ondorioz, gure bloke honetan sartu nahi baldin badu, ez diogu onartuko hemen bai eta han ez sartzea. Gu ez gara probintzia mailako elkartasunen alde. Uste dugu, hauteskundeetarako batasun horrek Euskal Herri mailakoa izan behar duela, eta ez probintziakoa. Hiru lekutan

bai, eta batean ez, ez dugu onartuko.

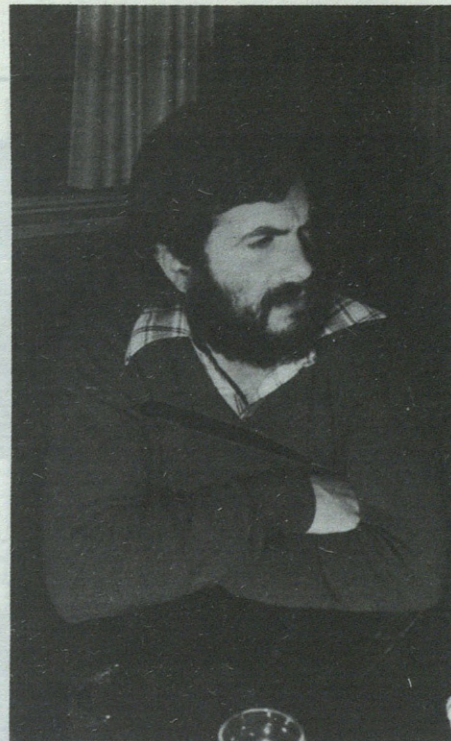
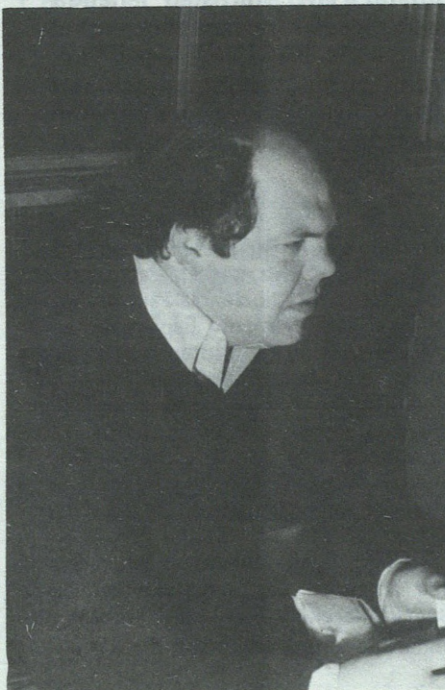
Z.A.— Eta gainerako taldeak?

EKA.— Horretaz ikuspegi bi daude gure artean. EIA eta MC-ren aldetik, euskal ezkerrearen blokea irekitzea nahi dute ezkereruntz. Guk esaten dugu, ordea, ezkerre hori amaitzen dela. Ezkerreagoan daudenak sartuko balira orduan ez litzatekeela ezkerre izango, ezker-muturkeria baizik, estatala gainera. Guk, noski, demokratia bezala, ezker-muturreko talde hoien jarrera errespetatzen dugu, baina ez dugu nahi hauteskundeetara berekin joatea. Jakina, gu bloke bezala hauteskundeetara bagoaz, eta muturreko hoiek guri botoa ematea nahi balukete, ondo legoke, baina guk proposatzen dugun blokea, ezkerretik MC-raino izango litzateke, eta eskuinetik ANV-raino. Baldintza hauk betetzen ez badira, gu independente bezala joango gara.

Z.A.— Hauteskundeon ondotik, parlamentu mailan, nola ikusten duzue zuek euskal estrategia?

EKA.— Guztion gogotan dago Euskal Kontseilu edo halako zerbait osatzea indar guztien artean. Hala ere, hori nonbait azaldu diren agerietan suma daitekeenez, PNV eta PSOE-ren iritziz hauteskundeetan aterako diren diputatuak Euskal Herriko ordezkariak izango omen dira, Madrileko Gobernuaren aurrean. Guk orain arte ez dugu hori onartzen. Ezin daiteke onar.

Kontu izan, gaur egun hogoi indar baldin badaude Euskal Herrian, hauteskundeetan hiru edo lau alderdiren ordezkariak bakarrik aterako direla. Diputatuok aterako dituzten taldeak orain dela bost edo sei hilabete izan ziren legeztatuak, eta abantaila horrekin jokatu du te. Beraz, berek askatasun osoz eta gu oraindik legeztatu gabe bagaude, ezin esan hauteskunde garbiak izango direnik, eta ezta hortik aterako diren ordezkariak.

Herriaren egiazko ordezkariak izango direnik ere.

Hautapen hori beste modu batez egin behar litzateke, Euskal Kontseilu edota Autonomi Estatutu batez, eta herriak hautatuak. Herri aipatzen dugu guztion ahotan, eta ez gara gogoratzen ehuneko 60 baino gehiago direla ezein talde edo alderditan sartu gabe daudenak. Eta, Herri horrek eskatuko dizkigu gero kontuak, gure desbatusunaren erantzukizuna. Uste dugu garai dela erakusteko, ezertan ari bagara ez dela alderdikeria bategatik, herriarengatik baizik. Eta guk zentzu hone-tan hitza emana dugu, karlistok prest gaudela parlamentu horretarako kandidaturik ez ateratzeko, herriak berak aukeratzen ez badu.

Z.A.— Zeintzu dira ezker abertzalearen autonomi bloke horrek defendatuko litzukeen punturik nagusienak?

EKA.— Hamaika dira guztiz, oraindik erabat zehaztu gabe: 1- Erabateko demokratik askatasuna. 2- Autonomi Estatutua. 3- Euskara eta euskal kultura. 4- Aukerako soldata eta lanpostu segurua. 5- Arrantza, nekazari eta langile guztien. 6- Euskal ekonomiaren demokratizapena. 7- Frankismoaren ondorioen kontra. 8- Herriaren protagonismoa politik mailan. 9- Ume, gazte, emakume, zahar eta mar-jinatu guztien eskubideen alde. 10- Sanitari zerbitzuak eta irakaskintza herriaren onetan. 11- Euskal Herriko ekologiarren alde.

Z.A.— Puntu hauk onaturik al daude?

EKA.— Hitzez onartuak bai, oraindik zinatzeke. Badaiteke ere punturen bat gehiagoz osatzea. Gure aldetik, esate baterako, etorkinei buruzko beste puntu bat sartuko genuke.

Edozein modutan, era batez zein beste, batasuna lortu beharra dago, gero alferrik izango baita. Orain petrakerietan ibili eta gero Fragak irabazten baldin badu, negarrak ez du balio izango.

Karlismoaren gora-beherak

150 URTEKO HISTORIA BATEZ

"Gaurko Euskal Herriaren problematika ez dago behar bezala ulertzerik gure emeretzigarren gizaldiaren azterketa sakon bat egin gabe. Ta emeretzigarren gizaldian, batez ere karlisten lehendabiziko gerratearena. Orduan hasi baizen molde modernuetan euskal problema planteatzen". Honela adierazten du JAKIN Taldeak "Lehen Karlistada" deritzan alearen haseran (33zenk. 1968), karlismoari buruz egindako azterketan. Karlismoaren historia luzea da benetan -150 urte bete behar ditu laster-, eta, nahita ez, Euskal Herriaren historiari onerako zein txarrerako guztiz atxikia.

1830: Sortu, urte honetan sortzen da karlismoa. Espainiako Fernando VII errege ez du semerik, eta legeak ("ley sállica") emakumeen erregetza debekatzen duenez gero, deuseztatu egiten du, bere alaba, Isabel II, erregina izan dadin. Fernando VII-ren anaia, Carlos, lege horren kontra ateratzen da, Espainiako erregetza beretzat eskatuz.

1833: Karlisten eta isabelarren arteko gerra hasten da. Baina ez da erregetza bakarrik eztabaidatzen. Alderdi bakoitzaren barruan interes desberdinak sumatzen dira. Karlistek tradizio baliok defendatzen dituzte, ohiturak, erlijioa, foruak... Isabeldarrek, berriz, Frantziatik ze-

torren liberal kutsua, ideia aurrerakoiak. Xingle asko esanez, karlistak erreakzionarioak ziren, eta isabeldarrak aurrerakoiak. Hala ere, garai haretako Espainiako egoera sozio-politiko kontutuan hartuz, gerta zitekeen (eta hala gertatu zen) estatu mailan aurrerakoa zena (berdintasuna, liberaltasuna) Euskal Herrian atzerakoi izatea (foruak galtzea), eta alderantziz. Zentzu honetan, dudarik gabe, karlismoak herri interesak defendatu zituen Euskal Herri mailan.

1839: Euskaldunentzat lehen karlistada amaitzen da, Bergarako besarkada ospetsu harekin. Esparterok foruak defendatuko dituela agintzen die karlistei.

Hitza jaten du, eta urte berean foruak murriztuko dituen lehendabiziko legea erabakitzen da.

Esparterori sinesten ez dioten karlistak ere badira, eta Euskal Herriaren historian lehen atzerriratuak suertatzen dira. Hainbat karlista Lapurdira pasatzen da, ihesik.

1872: Hirugarren karlistada hasten da (bigarrenak ez zuen ia eraginik izan Euskal Herrian). Karlistak alfonsotarren kontra burrukatzen dira. Carlos VII-k foruak zinegiten ditu Gernikan eta Ordizian, eta bere gorteak Durangon, Azpeitian zein Lizarran jartzen. Euskal Herriak berjabetasunezko epe labur bat bizitzen du.

1876: Alfonso XII errege jartzen da, eta Carlos VII Frantziara abiatzen, bere agur famatua oihukatuz: "Volveré!". Honekin batera, hainbat karlista atzerrira joan beharrez aurkitzen da. Orduko dokumenduek diotenez, guztiz anaikor hartuak izan ziren mugaz handik.

Karlistek gerra galtzen dute, eta gerrarekin batera foruak.

1888: Ramon Nocedal-en zuzendaritzapean, partiduko integrista talde bat aldentu egiten da Carlos VII liberaleria deneko atxakiaz. Honen ordez, errejimen teokratiko bat proposatzen dute, "Cristo Rey" sinbolupean.

1909: Carlos VII hiltzen da. Atzerrian jaioa den Jaime semea jarraitzen zaio. Garai honetan, karlisten buruzagirik nagusiena Vazquez de Mella da. Mellak alemanen aldeko jarrera azaltzen du lehen Mundu Gerran, eta Don Jaimek haren jarrera arbuiatzen du. Mella aldentu egiten da, eta karlismoa hiru taldetan sakabaturik geratzen da: "Cristo Rey"ren aldeko integristak, germanofilo mellistak eta herriko jaimistak.

1930: Don Jaime sindikal mugimenduan ibilia zen Frantzian, eta Euskal Herrian zein Catalunyan langile sindikatoak sortzen ditu. Catalunyan, anarkistekin batera, gainera. Garai honetan, jaimismoa egiazko karlismoaren ordezkari bezala azaltzen da, eta 1931 urtean, Don Jaimeren esanetara, karlismoak Espainiako errepublika onartzen du.

Aldez aurretik, 1930 urte inguruan, sekula Euskal Herriak ezagutu ez duen karlisten eta abertzaleen arteko batasuna indartzen da. Giro honetan sortzen da alkateen mugimendua, "Eusko-ikaskuntza" ren aurreproiektua eta Lizarrako Estatu-tua.

1931: Don Jaime hiltzen da, ordea, eta beronen osaba zahar den Alfonso Carlos jarraitzen zaio. Agure hau guztiz integrista azaltzen da, eta, integrista, jaimismoaren gainetik, karlismoaren barruan nagusitzen da.

Ondorioak nabarmenak dira. 1931ko abenduaren 21ean Euskal Herriko karlistak Gasteizen biltzen dira, eta Gestio Batzordeak prestatzen ari ziren estatutuari ezertan ez laguntzea erabakitzen dute. Era berean, 1932ko ekainaren 19an Euskal Herriko hirietako ordezkariak Irui-

ñean biltzen direnean, nafarren artean estatutuaren kontrakoak azaltzen dira nagusi.

Integrismoaren zuzendaritzapean, anaiarteko desberdintasunak gero eta nabarmenagoak egiten dira, eta giro honek 1936ko enfrontamendua egiten da posible. Karlistak, Nafarroa, foruak eta katolikotasunaren izenean, Alfonso Carlos-en hildoari jarraitzen zaizkio.

1936: Alfonso Carlos hiltzen da seme-rik gabe, eta Carlos VII-ren iloba den Don Jabier izendatzen dute. Altxamendu militarra Fal-Conde eta Molaren artean eztabaidatzen da, Don Jabier eta San Jurjo-ren ordezkari bezala. Epe laburrerako plangintza bat egiten da, geroaz pentsatu gabe. Izan ere, karlismoak ez zuen eskatzen errejimeneren aldakuntza, baina ez du ere inolako gobernu motarik proposatzen. Politika mailan, karlistak ezeren truen

jendeak aho zabalik entzuten dio. Gerra osteko lehen militante berriak sortzen dira.

1963: Burruka planteamenduak egiten dira. Lehen zedulak moldatzen dira eta ikastaroak antolatzen, Euskal Herrian batipat. Carlos VII-k ehun urte lehenago esana zuen: "Quiero ser el Rey de las Repúblicas Sociales" delako leloak sekulako arrakasta lortzen du militante gazteen artean.

Carlos Hugoren ardurapean autogestio-sozialismoa lantzen da eta partiduaren programa, bere lau puntu nagusietan, finkatzen: politikoa, soziala, irakaskuntzarekikoa eta nazionalitatei buruzkoa.

1967: Urte honen inguruan GAC (Grupo Acción Carlista) delakoa sortzen da, eta ondoko sei urteetan bere ekintza barreiatzen. Talde horrek burruka hartua praktikatzen du, partiduko buruen iritzia- ren kontra. Ekintza harmatu haretako militanteak espetxean egon izan dira orain arte, eta Mazzana barruan, dago oraindik.

1972: EKA (Euskadiko Karlista Alderdia) sortzen da, federalakuntza ideari praktikaren aldetik forma emanez. Beronen arduradunek esan bezala, EKA guztiz independente da, eta ez du inolako ordenarik bete beharrik baldin bere uste- tan Euskadiren interesen kontra bada.

1977: EKA-k euskal ezker abertzalearen inguruan finkatzen du bere estrategia. Apirilaren 27an. Nafar Diputazioan sartzen da, eta partiduko eta Nafarroako banderak jartzeaz gainera, ikurrina ere, lehendabizikoz historian, esegitzen du.

Hilaren 29an, "Comunión Tradicionalista" delako mugimenduak prentsa agiri bat zabaltzen du, "Partido Carlista" beraik direla, otsailaren 8an legeztatuak direla, eta... 150 urteko historia berena dela, noski.

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON, 30 · TELEF. 410930
DONOSTIA

JURRAMENDI 1977

"Herriaren dei bat askatasunarentzat" delako lelopean, Karlista Alderdiak Jurramendi-ko biltzarrea konbokatu du maiatzaren 8rako.

Lizarra (Estella) ondoko Jurra mendia, askatasunaren sinbolu izan da karlistentzat azkenengo ehun urteotan, mendi beronetan Carlos VII-k liberalak gaintitu zituenetik hirugarren karlistadan. Urtero "Montejurra" eguna ospatzea, ordea, 1940 urtean hasi zen, "Caballeros de la Cruz" izenekoek gerra karlista guztietan hildakoen alde Gurutze-bidea eratu zutenean.

Haseran, Jurramendiko urteroko biltzarre hau erlijiosoa izan ohi zen batipat, eta handik urte batzutura ekin zitzaizen saio politikoei. Hala ere, integristak ziren beti hitzegiten zutenak, gerra garaileen erromeria triumfalista kutsu handi batez. 1957 urtean, ordea, Carlos Hugo etortzen da, eta 180 gradutako jira-bira ematen dio egunaren sinbologiari. Hala ere, egiazko aldakuntza ez da 1962 urterarte azalduko.

Geroztik, Jurramendiko biltzarrea politikoa bihurtzen da batez ere, erlijio zentzua bigarren planora iraganez. Politikatzeko honetan, in- dar kontrajarriak behin baino gehiagotan gurut- zatuko dira, 1976an enfrontamendu garbi bate- tara iritsiz, integrismoak berrogei urtetako po- sizioak galdu nahi ez dituelarik.

Ordена segurtatua

Iazko gertakariak guztion gogotan daude oraindik, eta aurtengo eguna iazkoari atxikia ezin bestean. Lerro hauk idazten ari garelarik ez da oraindik Jurramendiko biltzarrearek eratu ahal izateko baimenik lortu. Eta, itxura denez, ezta lortuko ere.

Karlista Alderdiak zein "Comunión Tradicionalista" delakoak, nork bere aldetik dei egin dute. Gobernuak baimena emateko beldur omen da, bi taldeen arteko enfrontamendua berriro gerta daitekeela adieraziz. EKA-ren ustetan, or- dea, Gobernuaren jokabidea atxakia hutsa da, iazko gertakariak nortzuk eragin zituzten edonork dakien gauza baita. Gainera, funtsean ez omen dira bi talde, herri alderdi bat batetik, eta probokatzailerik andana bat bestetik, baizik. Bestalde, EKA-k mila ordena-zaintzaile jarriko ditu, eta ezer gertatuko balitz, errurik bakar- ra Gobernuarena berarena izango litzateke.

Askatasunaren deia

EKA-k taxuturiko programaren arauera, bi oroit-harri jarriko dira Jurramendin bertan, iaz eraikiarik izan ziren Aniano Jimenez Santos eta Ricardo Garzia Pellejero karlisten oroigarritz.

Bestalde, Lizarran mitin politiko bat eratu nahi da, estatuko nazionalitate guztiek parte hartuko dutelarik.

Guzti hau baldin Gobernuak galera- zten ez badu, eta jendea Lizarra zein Jurramendira iris- ten baldin bada.

kean doaz gerrara.

1937: Militarrek falangea eta karlismoa bateratzea erabakitzen dute. "FET y de los JONS" sortzen da. Baina ez zenbait falangistak eta ez hainbat karlistak ez dute gogoko batasun hori. Ondorioz, Don Jabier Frantziara bidalia da, Fal-Conde Portugal eta Hedilla falangista herio-zigor- rez espetxeratuak. Beste zenbait karlistak Conde Rodezno, Iturmendi, Esteban Bilbao etab.), ordea, batasun hori ontzat ematen dute, eta frankismoaren barruan beren karrera egingo.

Azterrian, Don Jabier eta Jose Antonio Agirrerren arteko zenbait harreman gertatzen da. Dokumenduak daudenez, abertzaleak prest zeuden errenditzeko erreketen eskutan, baina ez nazionalene- tan. Don Jabier-ek militarrei proposatu zien. Hiruzpalau egun geroago Gernika bonbardeatua izan zen.

1957: Gerra ostean dena da isil. Karlismoa mutu da, eta hitzagiten duen ba- koitzean integristen ahoz egiten du. Base- ko militantzia hila da. Jurramendiko ur- teroko biltzarrea folklore hutsa da, eta Blas Piñar eta bere kidekoak dira ohizko hizlari.

1957 urtean, ordea, Don Jabier-en semea den Carlos Hugo etortzen da. 27 urte ditu. Ustegabekoak esaten ditu eta

PIXKANAKA, PIXKANAKA...

Jarioa handitzen ari zaigu. Eguneak egunera gehiago dira kanpoan daudenak. Hala ere, hibiairen uberka guztiz bete bari dagoela esan behar dugu. Herriaren eraginak ez du oraindik bere helburua lortu, nahiz eta gogoz saiatu.

Baina dakuskiegun fruituek indartu behar gaituzte, ahalik eta azkarren guztiok gureganatzeko. Horretaz ez dago zalantzarik; erdietsiko dugu. Herriaren gainean azalduko den ostadarrak digu erakutsiko egiearen ordua. Ekaitz baten atzetik agertzen ohi da ez dakit zenbat koloretako ostadar hori. Eta gu, oraingo, ekaitz barruan aurkitzen gara.

Tximist eta trumoiak ikus eta entzun daitezke oraindik nonnahi. Aurpegian gogor jotzen gaituen haizea ez da baretu eta Herriko kaleak euriak bustirik daude. Baina tximist, trumoi, haize eta euria izan arren kalera irten beharrean gaude bizitzarekin dugun burruka aurrerantz eramateko. Etxean geldituz, euskuak gurutzaturik, ezin daiteke erdiespenik lor. Ostadarrari kalean itxoegin behar diogu, handik bustirik baina bihotzak pozez leher zorian, bere edertasunaz kontura gaitezen.

Eta pozik gaude, Danel, beste hainbeste bezala, kaleratu baitugu.

Baina ez da osoa gure zoriona, Dane-len zenbait burkidek, pentsa daitekeen gorrotorik handienaz zigorturik izanik jarraitzen baitute.

Eta hunkipenak hartzen gaitu oraindik bere semea besarkatu ezin duen Peixotoren amak, beste hainbestek bezala. Herriaren burruka eskertzen duenean.

Baina amorruak ez digu begietara etorri zaizkigun malkoak ixurtzen utzi... eta barrurantz osteria irentsi behar izan ditugu.

Halaxe da Herriaren aspaldidaniko bizimodua. Oinaze luze eta mingotsa darabaguna, gorrotoaren mentzulotik irteteko.

Halaxe dugu sufritzeko sortua izan ez den Herri baten historia. Baina historiak, itxuraz, jokatu nahi izan du Herriaren patuaz, eta ez digu eskergarririk eskaini.

Dena dela, itxaropena galdu ez dugunez, honexek eman diezaguke azken garaia.

Historia euskaldunok egin dezagun garaia heltzen ari zaigu. Geuk eginda eta geuk dastatua. Geuk idatzita eta guztiok irakurria. Hau betetzen has dadin, baina, euskaldun guztiok parte hartzea beharrezkoa dugu eta gartzelan eta atzerrian daudenak euskaldunak dira. Gure esku dago ostadarraren edertasuna lehen baitlehen gozatu ahal izatea.

MENDIAGA

YARZA E IZORR

160 urte bota zizkieten. Herri borrokaren ondorio bezala 154 "kendu" dizkiote. Orain, 19 hilabete kunplitu arte espetxean egon beharko du.

1973ko Martxoaren 3an arrapatu zuten Jose Maria Yarza Etxenike. Txikiak gidatzen zuen "Lasarteko Komando"koa zelarik, hainbat ekintza bere gain erori zen: Olaben txaletaren leherketa (Eibar), dinamita lapurketa (Hernani), 4 "Casa Sindical"etan bonbak jartzea, "Banco de Vizcaya"tik 12 miloi arrapatzeari (Pasaia) "Orbegozo"n 5.000.000 (Hernani), Huarteren bahiketan zain egotea, eta Hernaniko "Monumento a los Caídos" leherketa. Lau sumario egin zizkieten eta denarengatik 160 urte bota.

Segoviako ihesian parte hartu zuen, eta beste hainbestekin arrapatua izan ere. 1976ko Uztailaren eman zuten "amnistia"rekin 18 urte Olaberaren txaletagatik bota zizkietenak kenduz, eta oraingo hontan zenbait kasu amnistiaturik izanez, (dinamita, Huarte), 112-72 numeroarekin duen sumarioa gelditu da bere gain.

Donostiako Militar Juzkatuan zegoen eta, hemendik "Audiencia Nacional"era bidali zuten. Han, sententzia hiru zatitan banatu zen: 2 kasu amnistiaren barnean sartu zituzten, eta hirugarrena "Monumento a los Caídos" indulto mailan utzi.

Kasu bereborean zegoen Lorenzo Egia. Hau amnistiatu dute, eta aipatutako Yarza 12 urteko indultoarekin gelditu da. Esan beharrean gara leherketa honetan inolako zauritu edo eriotzik ez zela egon harria bizirik ez bazegoen, behinik behin Horrexegatik, gure Yarzaren kasoa ulertezina da.

ETXENIKE ATUA

AMNISTIAREN ASTEA

Hego Euskadiko Gestorak parte harturik, nahiz eta Bizkaian ia ospatzen ari diren hil honen 7an hasiko da "Amnistiaren Astea", 15ean amaiera emateko.

"Sekulan izan ez den amnistiaren ondorio lojikoak dira -esaten digu bere abogaduak- hainbeste arriskuko gauzak eragiten dituztenak. Tribunal baten esku uzten bada nolabaiteko dekreto horren aplikazioa, modu honetan edo bestean egin behar den erabakia, nola sinistu araziko digute hori amnistia denik".

160 urtetik 154 kendu zaizkio. Azken aipatutako kasu honekatik 18 urte zituen, eta 12 kenduta ditu indultoaren aitzakian. Gauzak hola daudela eta, 6 urtekin gelditu da eta hauetatik 4 urte eta 2 hilabete beteta ditu. Gainera, Cordóbako espetxeko zuzendariak esan duenez, beste hiru hilabete "redimidos" dauzka.

Hortaz, gaur egun 19 hilabete gelditzen zaizkio. Eta 19 hilabete hauengatik konprentitu beharrean gaude, egungo "demokrazi" giro honetan, Yarza gure artean ez egotea.

"Yarza kasu garbiena bezala azaltzen zaigu espetxean jarraitzen duelako, eta gobernuaren erabakiak bakarrik kalera atera dezakelako. Bainan askoz kasu gehiago daude, espetxetik atera direnenak -"amnistia"ren bitartez, pentsatzen zuten - eta sumario batzuen menpean jarraitzen dutenak. Noski, hauk ez daude amnistiatuak, askatasun probisionalarekin baizik. Bixente Gurrutxaga Ezenaroren kasoa da. Espetxetik aterata Bergarako Juzgadutik notifikatu zioten 1974an gertatu zen gauza bategatik "auto de procesamiento" duela. Antzeko kasua gertatu zaio Jesus Maria Zabarte Arregiri, 1975ean gertatutako gauzarekiko" -amaitzen du abogaduak.

Herriak garbi azaldu du zein den bere nahia: Amnistia orokorra. Hau lortzeko borrokan jarraitzeko asmoan dago. Gobernuak "eman" ditzake nahi dituen indultoak, Inor ez du engainatuko. Amnistia ez da ematen. Onhartu egiten da, zeren nahi eta nahiezkoa da hainbeste aipatutako "demokrazia"n bizitzeko.

Hauteskunderen kanpaina noiz hasi behar den kontuan harturik, aste honen helburu nagusiak herriak esijitzen duen amnistia orokorraren alde borrokatzea eta Gobernuak hauteskunderen aitzakian aurrera eraman nahi duen maniobra -amnistia baztertuaz- salatzea.

"Herriak esijitzen duen Amnistia presoek kaleratze hutsa baino zerbait gehiago da. Askatasun demokratiko eta nazionalen eta langileriaren erribindikapenen defentzaileek detentitzen direnean, kaleratu diren presoek askatasuna segurtatuko duen baldintzarik ez dagoenean, partidu guztiak legeztatzen ez diren bitartean, Amnistia ez dugu izanen" -esaten du Hego Euskadiko Amnistiaren Aldeko Batzordeek atera duten txostenak.

"Amnistia" hitza bere barnean duela ikurrinak balkoietan jartzea da Gestoraren proposua. Naiz eta denak ados egon aste hau aurrera eramateko, probintzi bakoitzak autonomia osoa du berak nahi duen moduan ospatzeko.

Gipuzkoako Gestorak aurreratu digun egitarauaren zati batzuek argitaratutako digu:

7an.- Jaialdi bat egonen da, asteari hasiera emateko.

11.- Astezkenean herri guzietako enparantzetan "sentada"k izanen dira, alkatetegi presioa eginez postura hartu dezaten amnistiaren alde.

12.- Erakunde politiko eta sindikalekin harremanetan jartzeko asmoa dute Gestorakoek, egun honetan langileriak greba orokorra aurrera eraman dezan.

13.- Ostiralean enzerronak egonen dira eliza eta udaletxeetan. Zenbait herritan gose grebak egiteko asmoa dago. Igandean bukatuko dira.

15.- Konzentrazioak Hego Euskadiko hiri nagusietan. Gipuzkoan, Donostian ez ezik, Goierriean eta Deba Eskualdean izango dira.

Beste probintzietako egitaraurik ez dugu. Hala eta guztiz zenbait hitzaldi, mitin e.a. antolatuta dituzte, eta ostegunean, geldialdi, fabrikako asanblada eta abarren bitartez, langile mailan amnistia-

ren kezka zabalduz jarraituko dutela jakin dugu.

Beste aldetik, Gestorako komisio batek "Alkateen Taldea"rengana joateko asmoa du, informazioa eskeintzeko 47 hauei.

PRESOEN SENITARTEKOAK

Presoen senitartekoak eta orain arte preso egin direnak elkaturik, talde batzuk

antolatzekotan dabiltz. Sensibilizazio kanpaina hau martxan jartzeko mitinak, hitzaldiak e.a. fabrika, unibersitate eta beste hainbeste tokietan emango dituzte. Ekintza hauk aste osoa iraungo dute, 15ean amaiera emanaz Madrilan.

Hauteskunderen aurrean presoek gauzak garbiak ikusten dituzte. Amnistia lortzen ez bada, elektiotara ez dela joan behar. Honekin lotuta dago PNVko ordezkari batzuekin -Arzallus, Ajuriagerrizan dituzten elkarrizketak. Ex-presoei eta senitartekoek, dirudienek, eskatu dieten ordezkari hauei emandako hitza betetzeko eta faszismoaren kontra borrokatu duten preso guztiak kaleratu arte hauteskunderen parte ez hartzeko.

adin nagusitasuna nahi

EGAMEk adin nagusitasuna 18 urtetan finkatu dadin hasia du kanpaina bat. Kartelak kalean daude iadanik. Ekintza honen berri emateko Ana Isabel Lamarka, Pello, Arrizabalaga, eta Patxi Xabier Baz -tarrikarekin mintzatu gara.

"Erreferenduma antidemokratikoa izan zen, eta are gehiago gazteriarantz: abstentziora behartuak izan ginen. Datozen hauteskundeetan berdin; nahiz eta alderdi politikoak legalizatu eta amnistia eman, hauteskunde antidemokratikoak izango dira: gazteriarik gabe ez dago demokraziarik.

Honela badirudi adin nagusitasuna botoa emateko eskubideari lotzen zaiola, baina ez da hau bakarrik: gazteriaren zapalketaren alderdi bat da. Gainera eskabide oinarritzakoa ez da botoa eman ahal izatearena, adin nagusitasunarena baizik.

Adin nagusitasunaren arazoa eskolan, lantegian, familian eta abarretan gazteen gain ezartzen den zapalketari loturik ikusten du EGAMEk. "Lan egiteko orduan nagusiak gara, baina ez tratatzen gaituzten eran, ordaintzerakoan..." Emakumeak jasaten duen superexplotazioa ere salatu zuten. Bestalde, hauzo elkarte eta horrelakoetan 21 urte arte botorik eman ezina, ezer egiteko baimenik eskatu ezina e.a. azaldu zituzten.

Zergatik adin nagusitasuna 18 urtetan

"Adin nagusitasunaren deuseztatzearen alde gaude, ez duelako inork eskubiderik inori esateko noiz den nagusi. Zapalketarik izango ez den gizartean, norbera izanen da bere buruaren jabe".

Baina adin nagusitasunaren deuseztatzearen alde borrokatzen hasiz gero, talde txiki bat geldituko litzatekeela uste dutez gero, 18 urteko epe hori jartzea erabaki dute EGAMEkoek. Berdin 16 urteko epeari buruz; ez duade horren aurka baina posibleago ikusten dute momentu honean 18 urtekoren alde beste talde batzuekin baturik jokatzeko.

Testuinguruan eta borrokan

"Kanpaina ez dugu 18 urtetan adin nagusitasuna izatean bakarrik finkatuko, ez dugu puntu hori bera bakarrik hartuko, testuinguru batean baizik, hau da, askatasun demokratikoen aldeko borrokan, alderdi politikoak, sindikalak eta gazterienak onartuak izan daitezen, e.a. Eta askatasun demokratikorik ez daiteke finkatu amnistiarik eta indar errepresiboen deuseztatzerik gabe eta autogobernuz gabe". Adin nagusitasunaren aldeko borroka guzti honi lotua ikusten du EGAMEk.

"Indar batzuek adin nagusitasuna negoziaketaren bitartez lortu nahi dute. Guk negoziaketako komixio oro salatzen dugu, adin nagusitasuna negoziatzekoak behintzak, eskabide hau ez bait da negoziagai. Hori lortzeko era bakarra borroka da".

Hasteko, Euskal Herri mailan beste indar batzuekin batera gazteriaren aste bat prestatzea apoiatuko luke EGAMEk. Batzarreak, hitzaldiak, mitinak, e.a. egingo lirateke, "ez gazteriarantz bakarrik, herri guztiarantz baizik". Bukatzeko, biltzarre bat Euskal Herriko tokiren batean. Horretan parte har dezaten dei egiten die EGAMEk Euskal Herriko gazte guztiei.

ZER ESKATZEN DU HERRIAK?

Hondarrabiako Aiuntamientua berriro ere Udaletxera bihurtu dela esan digute egunkariak, herriak hala eskatu omen diolako. Baina herriak, asanbladan bildurik zer eskatu zion? Huts hutsean bihurtzeko, ala baldintza batzu onartzen baldin bazituen? Hau da egunkariak esan ez dutena, eta hemen agertu nahi dudana.

Asanbaldaren gehiengoak eskatua haxe izan zen: sar zedila Aiuntamientua honako ZAZPI PUNTUAK onartu eta betetzeko hitza ematen baldin bazuen:

1.- 1976.eko irailaren 9ko plenoan harturiko akordioaren birrespena.

2.- Etxarri-Aranazko manifestuarekin konformidade osoa aldarrikatzea. Hona hemen manifestu horrek eskatzen zuena: Amnistia Orokorra. Euskararen ofizialkidetasuna eta Foruen herriztapena. Era berean, Aiuntamentuak helburu horik lortzeko erabaki sendoa aldarrikatu beharko luke.

3.- Bergarako Aiuntamentuaren inguruan sortu den mugimenduarekin bat egitea, Euskal Herriaren aldeko erribindikazio autonomikoak defendatuz eta gure Herriaren kontra doan edozein egintzagatik protesta eginaz. Puntu honek, besteak beste, ordenuko indarrak lekuko alkaterearen esanera jartzea esan nahi du.

4.- Ikastolarentzat eskola nazionalen pareko tratua lortzea.

5.- Herriko jestioan parte hartzeko bideak bilatzea, herri biltzarreak aukeratuko lukeen Kontseilu Junta baten bidez.

6.- Aiuntamentu mailan eskabideak azkartzea, gero Udaletxeetan egiazko demokrazia finkatzeko mugimenduak sor daitezten.

7.- Aiuntamentu honek burutu behar duen gizarteingintzako egintzan, Udalgizonek langile klasearen alde joka dezatela aurrenik, berau baita gure herriaren gehiengoa.

Lehenengo puntuari buruz, akordio hark JESUS MARI ZABALAREN heriotzak zekarren ondorioa zen: deskonformitatea agertzea, gertaera haren aurrean legezko ekintza guztietan saiatzea, inbestigazio bat bortxatu gauzak argitzearen, eta gainontzeko Aiuntamentu eta Diputazioari erabakien berri ematea.

Udaletxeari Herriak eskatzen diona, beraz, garbi dago.

MIREN BARRENA

maiatzak 1

"Orain gaua da,
Bainan etorkizuna gurea izanen da".
(Sacco-Vanzetti)

Chikagoko gertakizunen ondorioz Maiazaren Lehena "Langileen Eguna" bezala gelditu da. Borroka batekin hasi zen, eta borrokan jarraitu beharrean ikusten gara, madarikazio beltz bat norbaitek bota baligu bezala. Benetako gizarte sozialista hori lortu arte honela gertatuko dela errealitateak erakusten digu.

1977koa urte askotan ezagutu den baino askoz odoltsuagoa eta gogorragoa izan da munduko zati batean -Turkia aipatu dezakegu maila honetan-. Beste aldetik Rusian eta Txinan miloika jende manifestatu da pakean.

Gure Herrian ere zatiketa hori egon da. Baionan 2.000 pertsona kaleratu ziren bandera, pankarta eta abarrekin polizirik agertu gabe. Hegoan, alderantziz, poliziaren laguntzaz langileak berotu dira, gomazko pilotaren lastanaz, eta kezko bonbaren lurrina usaituz. Iruinean goizean mitin "legalizatua" eta gauean egurra. Berdin Gasteizen. Bilbon egun guztian su eta ke. Donostian poliziak bazter eta zoko guztietan sarturik zeudela eta, benetako manifestaziorik ez zen lortu. Dirudienek ostiraleko manifestazioak -Indar Errepresiboen Deuseztatzea esijituz- bere gogortasunarekin ikaratu egin zituen poliziak, eta iganderako -posible baldin bada- indar gehiago ekarri zuten. Gogoratuko dugu, bai, Maiazaren Lehena.

lana

MAIATZAREN LEHENA IRUINEAN

Sei mila lagun bildu ziren Iruinean sei zentral sindikalek -UGT, SUN, CSUT, USO, LAB eta CCOOek- antolatutako mitin bate-rakoian. Larunbatetik legeztatua zegoen eta "vuelta al Castillo"n izan zen. Ehundaka bande-ra eta pankarta azaldu ziren, firmarik gabe, guz-tiak gorriak eta ikurriñak.

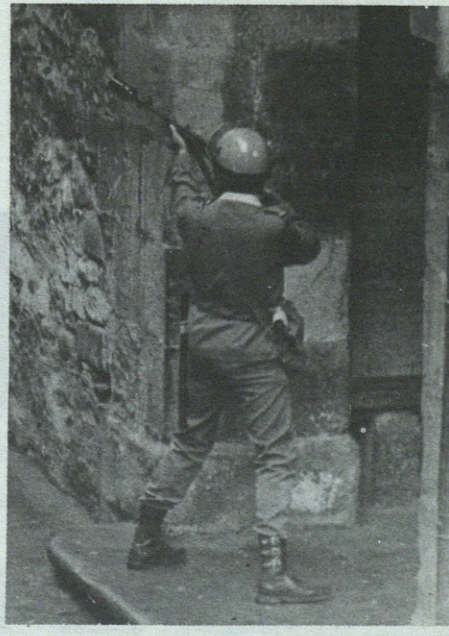
Maiazaren Lehenengoa zer den adierazte-ko agiri bat irakurri ondoren, Julian Rezolak -UGTkoak- erakunde guztien legeztatzearen al-de hitzegin zuen, oraindik demokraziarik ez da-goela esanez. Zunzarren -USOkoa- "Sindikal libertatea" gaiak mintzatu zen. SUNeko Colo-mok adierazi zuen nola mitinaren legeztatzea ostiralean egindako huelgaren fruitua izan zen. Llorente CSUTekoak legeztatzea, borroka, el-karkidetzeta, e.a. aipatu ondoren, datozen hautes-kundetarako fronte bat eskatu zuen. LABekoak abertzaletasunaz eta sindikalismoaz hitzegin zuen eta CCOOeko Manuel Burgetek sozialis-moaz eta langileriaz.

Ondoren, Nafarroako Amnistiaren aldeko Gestorako neska batek parte hartu zuen, amnis-tia orokorra eta laborala eskatuaz. Ukabilak ja-sota "Internazionala" eta "Eusko gudariak" kantatuz bukatu zen mitina.

Gero ez zen manifestaziorik egin, horrela agindua bait zegoen, nahiz eta goizean saio ba-tzu izan Parte Zaharrean, poliziak sakabanatu zituenak.

Bestalde poliziek UGTko lau militante eta ORTko zortzi detenitu zituzten; lehenengoa kotxetan, iladan, mitinera deituz zihoazelarik eta besteak talde guztien legeztatzearen alde agiri bat zabaltzen ari zirela. ORTko detenituak Jose Luis Larrañeta, Jabier Sola, Jose Bizente Azpilikueta, Jabier Angel Landa, Jose Luis Mendioroz, Maria Cruz Pérez, Jabier Lekun-berri eta Patxi Jimeno ziren.

Hau dela eta zentral sindikalek beren kez-ka gogor aldarrikatu dute poliziaren jokabidea-gatik.

S.A.E. Kursaal:

9 LANGILE KAMPORA

Asko eta ondo egin behar

S.A.E. KURSAAL 180 laguneko enpresa bat da -gehienak emakumeak- gomazko guanteak egiten dituen. Laneko kondizioak hauetxe dira:

- Soldata oso eskasak, egunean 12 ordu lan egitera behartzen dutenak. Gizonezkoek igandetan ere lan egiten dute sarritan, itxurazko soldatak ateratzearren.

- Emakumeak priman lan egiten dute. Produktio haundia ateratzea beharrezkoa da eta honek elkarren artean konpetentzia eta dibixioa sortzen du. Gainera horrela lan egitean eskumuturrak ondatu eta ebaki egiten dira.

- Sistema hau haseran onartu egin zen, uste izanik prima haundiak atera zitezkeela. Baina produktioa gehitu den neurrian guanteen kalitatea jetxi egin da. Enpresak produktioari eta guanteen kalitateari eutsi egin nahi die, eta horregatik zigor batzu ezarri ditu kalitatea ontzen ez bada.

- Seguritatea eta higieena -tokia, du txak, tenperatura, toxikoa, haize-berritzea...- oso gaizki daude.

Honez gain, beste kondizio hauek ere kontutan hartu behar dira; giro zapaltzailea -zigorrak, amenazak, lan-postuen aldaketak, orduak kentzea...- guzti honek sortzen duen tensioarekin. Konzientzi maila eskasa: oraindik ez daude inposatuak batzarreak eta bertan aukeratutako ordezkariak... Emakumeen artean egoera hau zerbait aldatzen da: elkarren artean gehiago biltzen dira, batzarreen aukeratutako ordezkariak dituzte, gizonezkoak juraduak dituzten bitartean...

Langileak kanpora

Despedituek diotenez, enpresaren asmoa "gure interesak defenditu nahi izan ditugun langileak, langileon batasuna eta organizazioa, hau da, batzarrea eta bertan aukeratutako ordezkariak eraiki nahi izan ditugun langileak despeditzea" izan da. Horretarako hartu duen aitzakia egun bateko geldialdia -langile bat bota nahi izan

zuelako- eta ordubeteko -emakume langile bati ezarritako zigorratik- izan dira.

Honela, hilaren 11an 16 emakume langile despeditu zituen enpresak; geldialdiak egin ondoren, hilaren 14ean, 38 ziren lan-egitiki botatakoak.

Hilaren 15ean lanari ekitea erabaki omen zen, aurretik zuzendaritzarekin negoziatzen saiatuaz. Aurreko egunean huelgan jarraitzeko erabakia hartu zen, ikusirik gainera inguruko lantegietakoak laguntza ematekotan zirela, baina jende askok ez zion kasorik egin honi. Despedituek diotenez, gizonezkoak izan ziren batipat lanera itzuli zirenak. Azkenean, bederatzi lagun gelditu ziren despedituak, eta hoiei "paro obrero" delakoa ematea negoziatu nahi izan zen gutxienez, baina ez zen lortu.

Elizatik ere kanpora

Hilaren 18an lantegitik botatako zazpi, Donostiako Jesuiten elizan sartu ziren, gose greba eginaz. Beraien agiriak zioenez, ekintza honen helburu nagusia despido libreari buruz eta langabeziaren sensibilitzatzeko bat lortzea zen. Amnistia laboralaren alde, despido librearen eta gobernuaren ekonomia neurrien aurka azaltzen ziren beren agiriak eta "Iana guztiontzat" eskatzen zuten.

Hilaren 21ean Andoain eta Hernaniko geldituen komixioetako hiru lagun batu zitzaizkien gose greban, baina hurrengo egunean, arratsaldean, guztiak kanporatu egin zituen polizia.

Despedituen agiriak, borrokaren balorazioa egitean, S.A.E. KURSAALeko langilegoaren konzientzi maila eskasa eta borrokako esperientziarik ez izatea kontutan hartu behar dela dio. Halere, zenbait hutsune izan den arren, langileak konprenitu dutela arazoak batzarreetan tratatu eta erabaki behar direla.

S.A.E. KURSAALekoak jesuiten elizan

ONDARRUKOAZ ARGITASUNA

ZERUKO ARGIA honen 735. zenbakian, 25. orrialdean, Ondarruko arrantzaleen huelgari buruz eginiko informazioan, puntu haxe azaldu zen: "Solabarrieta armadoreari mehatxu bat egin nahi izan zitzaionaren hotsa zabaldu zuten, bere itsasontzi batean gasoila eta ura nahasturik zeuden ontzi batean trapu busti batzu azaldu zirelako".

Honi buruz, Solabarrietatarrek ondokoa jakin arazi digute:

Bilboko puertoan zegoen beren txalupa bat, martxoaren 14ean beti bezala aurkitu zutela, baina 16ean, goiko parteko lehiatila bat forzatura agertu zen; barruan, makinako sarreran, instalazio elektrikoaren gainean, gasoil-uretan bustitako trapu batzu zeuden lau tokitan; periodiko paper bat ere bai, guztiak erreta. Instalazio elektrikoaren plastikoa bigundurik eta xiurturik. Inguru guztia bezurik zegoen.

Hau ikustean txaluparen jabeek Bilboko "Comandancia de Marina"ra jo zuten, txalupa Ondarrura itzuli nahi zutela esateko. Komandanteak komentatu zien hilaren 14etik 16era bitartean pikete batzu ibili zirela kaian. Txaluparen nagusiek esan zitoten haiek ez zekitelarik nor izan zitekean txaluparena egin zuena; itsasontzia Ondarrura itzultzea zela nahi zuten gauza bakarra. Beraz, azaldu nahi dute beraiek ez diotela inorri kulparik bota eta, bestalde, txaluparekin gertatua ez dela asmatutako gauza bat, egia baizik.

HAMAR MILA GELDITUAK IRUINEAN

VILLANUEVAKo langileekin bere elkarkidetzak erakusteko, hamar mila langile gelditu ziren ostiralean Iruineko herrialdean. Ekintza hau CC.OO., UGT, USO, SUN, CSUT, STV, LAB eta CNT deitua izan zen.

Asanbladarik inportanteenak Landaben eta Ansoainen eginak izan ziren. Baikoitzean ia hiru mila langile bildu ziren. Hauetan eta besteetan ateratako agiriaren gauza berberak eskatzen dira: kanporatuen berronartzea, Gobernuak hartuak hartutako erabaki ekonomikoaren denuntzia, amnistia orokorra, eta erakunde guztien legezkatzea.

Lau izan ziren manifestazioak langile kanporatuekin elkarkidetzatuz: Artikan 700, Burladan 2000-goardia zibilek desegina izan dena. Sindikal etxearen aurrean hirugarrena -grisek deuseztatua eta gauean Parte Zaharrean berriz korrikak, gomazko pilotak, kolpeak, etabar... Azken huetan partaideak bostehunen bat izan ziren.

policlinicoan uniformez

Policlínico-koen protesta bukatu da, baina halamoduzko erantzunekin enpresaren aldetik. Arazoak ez dira errotik konpondu, ezta gutxiagorik ere. Hemen azaltzen ditugu laneko kondizio orokorrak, langileek eginiko eskabideak, enpresak hauei eman dien erantzuna eta horri buruz langileek diotena.

Langileek kondizio hauetan aurkitzen ziren:

SOLDATAK

Garbiketan eta sukaldean lan egiten dutenak: 15.394 pta.

Kamilerioak: 15.002.

Klinikako eta administrazioko laguntzaileak eta telefonistak: 16.242.

Hautzainak: 17.742.

A.T.S.: 27.188.

"Supervisora"k eta fisioterapeutak: 29188.

Asistente sozialak: 28.757.

LAN ORDUAK

Gaixoekin zuzenean tratatzen duten larunbat eta igandeetan ere lan egiten dute. Hiruzpalau igandetatik bat izaten dute libre; beste aldietan astegun batean hartzen da jai.

Plantako laugntzaileek zazpi igandetatik bat izaten dute libre; beste astetan hauek ere astegun batean izaten dute jai. Oporrak sortezoz izaten dira urteko hamabi hilabetetan zehar 15 eguneko bi aldi hartuaz. "Jai ordainduak" deituak ez dira senalaturiko egunean hartzen, edozein astegunetan baizik, "enpresarekin ados jarriaz".

Bestalde, langile gutxiegi dagoenez gero, daudenak ordu gehiago sartzeraz behartuak aurkitzen dira, enpresaren aldetik inolako ordainik eta eskerrik gabe.

LANEKO KONDIZIOAK

Sukaldeak, esterilizazioak eta garbiketaz ez dituzte beharrezko diren kondizioak betetzen. Garbitoki eta esterilizazioan hotsak, usai txarrak, udan 40º arteko tenperaturiak, ezkoa eta haize falta, e.a. jasan behar izaten dira.

Honen aurrean langileek ondoko eskabideak egin zituzten:

- Uniformeen garbiketaz enpresa ardura dadila. Eskabide hau lehen ere eskotan egin zen arrazoituz, eta enpresak ez dio inoiz erantzun.

- Soldatak 6.000 pezeta igotzea, li-nealki.

- Langileak gehitzea, batipat sukaldean (lau lagun gehiago), plantatan, umeen tokian, e.a. Baita bajaran, oporretan, eta abarretan dauden ordez lanegiteko ere.

- Sukaldearen reorganizazioa eta garbitoki eta esterilizazioaren egokitzea.

- Gazez lan egiten dutenentzat eskabide sail bat, "gau-lanaren plusa", gau segidoetan lanegiten dutenentzat bi jai egun asteen, ordu extrak ordaintzea, e.a.

Martxoaren 22an zuzendaritzak honela erantzun zien eskabideei:

- Uniformeak apirilaren 11tik aurrera hasiko zirela garbitzen.

- Soldaten igoera apirilean erabakiko zela, konbenioarekin batera.

- Langileak gehitzeaz ez zegoela momentuz erantzunik.

- Sukaldeko arazoa zuzendaritzaren eta sukaldeko arduradunaren artean erabakiko zela. Garbitokia eta esterilizazioa berriz, pixkanaka hobetuko zituztela, garbitokian beroa gutxitzerik ez dagoen arren, makinaren funtzionamenduagatik.

- Gazez lan egiten dutenei puntu guttiak ematen zitzaizkiela, gau segidoetan lan egiten dutenei asteen bi jai egun ematea ez beste.

Erantzun honen aurrean langileek uniformerik gabe aritzea eta kafetegira ez joatea erabaki zuten, martxoaren 24ean. Izan ere, kafetegiko prezioak "Avenidako Californiakoen mailan" omen daude eta langileek beraientzat hiru mahain eta lau alkuri dituen lokal bat besterik ez dute, ez edaririk, kafe-ontzirik, berogailurik, ezer ez.

Ekintza hauetarako 113 lagunen firmak jaso ziren. Plantilan 200 inguru dira, baina hor sartzen dira zuzendaria eta jefak, -lauzpabost-, monja eta "testigos de Jehová" direlakoak, -protestan parte hartzen ez dutenak, 18 inguru direlarik- e.a.

Zuzendaritzak protestaren aurrean erantzun hauxe izan zuen; uniformerik gabe lan egiteagatik, lehen hiru egunetan "falta leve con amonestación" deritzana eta martxoaren 27tik 11ra bitartean berriz "falta menos grave", egun bateko soldata kenduaz. Langileek, enpresak beste erantzunik ez zuela ematen ikusirik, hogeitun minutuko gi geldialdi egin zituzten apirilaren 14ean eta 15ean. Azken egun horretan zuzendaritzak langileen ordezkariari Consejoak apirilaren 18an aztertuko zituela eskabideak agindu zien.

Aurkezturiko puntuetarik enpresak eman dituenak hauetxek dira:

- Uniformeak garbituko dituztela, administrazioko langileenak eta kafetegikoak ez beste. Langileak ez daude konforme honekin, guztien uniformeek garbiketaz ardura dadila enpresa nahi dute. Eta gainera, oraindik agindutakoei garbitzen ere ez da hasi.

- Soldatak berriz honela igo dituzte: laguntzaile, garbiketako eta kamilerioei: 3.250 pta., konbenioiko igoera hor sartzen delarik; beraz, enpresak hori baino 800-1.000 pezeta inguru gehiago besterik ez du eman. A.T.S., asistente sozial eta "supervisora" delakoari berriz 3.812 pta. igo die, konbenioak agintzen duena bakarrik. Langileek galdetzen dute ea zergatik ez zaien guztiei igoera lineal altuena eman.

- Sukaldeko arazoari buruz bertako jefea eta zuzendaritza ez dira ados jaritzen; beraz, arazoak berean dirau.

- Esterilizazio eta garbitokiari buruz berriz, enpresak legeak aginduta bezala daudela dio, baina langileek ez daude konforme instalazio hoiekin.

- Gazez lan egiten dutenei, lehengoa bezalako erantzuna eman die, baina gainera enpresak ordu atzeratuak ez ordaintzeko lehen fitxategirik ez zuen aitzakia jartzen du. Eta bada fitxategia jarri baino lehen urtebete lehenagotik lanean arizena. Beraz, oraindik ez dago garbi ordu hoiek -diru pilo bat suposatzen dute- ordainduko dizkien ala ez.

Langileak lanean uniformez ari dira orain eta geldialdirik egin gabe. Baina bistan denez, ez daude ados eman zaienarekin. Gainera, zuzendaritzak protestan aritu direlako postura radikal hoiek hartu beharrik ez zutela esan die, gaixoak abandonatu izan balituzte bezala. Langileek honen aurrean zera diote, ongi dakitela nolako lantokian dauden -gaixoetxe batetan alegia- eta ez dutela inoiz gaixoen aurkako ezer egin; zuzendaritzak behartu dituela protesta egitera.

IKASTOLA ETA POLITIKA

Aste Santuko zubi oporretan, Euskal Unibertsitateari buruzko JAKINEko artikulua saila irakurri dut. Ohar batzu egin, kritika bat eratzten hasi, eta ZERUKO ARGIAko "NORA DOA IKASTOLA?"n, JOXE LIZARRALDERen iritzia interesgarriak jaso ditut.

Ez nator gaur artikulua hoiei kritika egitera. Beste ikuspegi bat aurkeztu nahi nuke.

Bai Euskal Unibertsitateak eta bai Ikastolak, bi arazo eta helburu biltzen dituzte berengan:

- 1.- Euskeraz izan, eta ez erdaraz.
- 2.- Unibertsitate edo Eskola ona izan, eta ez txarra.

Ikastolari edo ta euskara eskolari buruz:
Lehenengo helburua: euskaraz eskola;
Bigarrenengo helburua: euskaraz eskola.

Bi helburu hauk zeharo independenteak dira, nahiz eta praktikan berizi ezinezkoak, ezin ditugu-ta haurrak hizkuntzaz ez bada hezi.

Lehenengo helburuak, mundu zaballean guri euskaldunoi bakar bakarrik ardura digu. Gure nortasuna (zuzena ala okerra), gure hizkuntza, gure euskara da arazoa.

Bigarrenengo helburua, eskola ona izatea da. Helburu hau, mundu guztiko eskoletan dute, bakoitzak bere erara.

Guk ere, nola ez, eskola ona edukitzea nahi dugu, gure giza eta herri nortasun eta etorkizunarentzat egokia. Joxe Lizarralde argi esaten digu, nolakoa izan beharko lukeen gure eskola on batek: abertzalea, sozialismoruntz, herrikoia, eta abar. Nik uste, asko izango direla Katalunian, Espainian eta mila bazterretan, hori bera nahiko lukeenek beren eskolentzat. Baina euskeraz, guk bakarrik nahi dugu geure eskola.

Beraz, Ikastola zeharo eta oso ondo ari da betetzen gure helburu bereizia, gure nortasunaren gogoa.

Gehiago oraindik. Hemen, Euskadin, euskeraz delako Ikastola, askoz hobe da nazionala baino, herrikoia delako. Horrekin esaten dut, herriaren gogoak iritziek eta nahiek, gure pedagogi ikusmira eta abarrek, askoz sarrera zabalagoa eta eragin sakonagoa dituztela euskeraz eskolan, erderaz eskolan baino, eskola legez.

NORK DIRA ALDERDI ABERTZALEAK?

Euskeraz eskola ez da erderaz eskola, eta euskaraz eskola erderaz eskola baino hobe da, euskeraz delako konkretuki.

Euskara kondairan

Beti azaltzen dira politikan, esan egin beharrez direnak idatzi egiten dituzten buru kozkorak. Gure argibiderako, horixe egin zuten Nebrija gramatikok-eta, JOXE AZURMENDIK "EUSKAL IDAZLEAK, GAUR"en Prologoan erakusten digunez.

Hoiek argi ikusi zuten, imperioa ezarri eta inperioko hizkuntzara behartu, batera joan behar dutela.

Ez dugu hemen astirik ikusmira horren sakontasuna aztertzeke. Inperio baten barruan bakean bizitzeko, herri orok gogo batua ezan behar du. Eta ezin izan, hizkuntza zeharo desberdinean bere gogoa eratzten duen herria.

Gu eta Madril arteko borroka historikoa, gure nortasunari buruzko plazan ari gara jokatzeko, nahiz eta jokoaren gora-beherak askatasunean aginte politikoan azaldu.

Gaurko giroan arriskutsua izan arren, esatera noa: inperioa konpondu eta gero Euskadi askatu, Txanu Gorritxuren ipui-na da: bizirik atera gaitzezkeela gure otsoaren tripatik. Hori sinisteko adina eragelak garenik Madrilek ez du pentsatzen. Beste honekin poztuko litzateke: geuk geure artean euskeraren arazoa geroko uztea erabakiko bagenu, erderaz gure Euskadiko gizartea konpondu eta gerorako. HORi nahi dutenak Madrilen alde ari dira.

Horregatik, Ikastolak -euskeraz eskola- gure Madrilen aurkako borrokan zenbat laguntzen eta indartzen gaituen, guk baino askoz hobeto asmatzen dute Madriltarrek.

Euskadin ez dago, nere iritziz, gure nortasunaren aldeko -eta askatasunaren aldeko- lanak eta indarrak ikastolek adina bereganatu dituenik.

Lehenbizi, helbururik sakonena eta lehenena bete betean lortzen du: gure haurrak eusko gogotu, euskeraz hezia.

Baina baita ere, horren jirabira herrikoian, beste mila betetzen ditu edo bul-

tzatzen:

- haurren gurasoak euskeratu
- haurren gurasoak alfabetatu
- herriko beste gizaki asko euskeratu eta alfabetatu gauaz, lantegietan, eta abar.
- irakasleak eskatu eta gertarazi.
- irakurleak, giroz eta jakitez, ugaritu.
- idazleak piztu.
- irakaskuntza guztia euskaraz emana dedin nahia eta beharra sortu.
- euskal unibertsitatearen posibilitatea eta beharra indartu.

Hauek eta gehiago betetzen ditu, nahiz eta oraindik, hasera hontan -ikastola gaurkoa da zentzu hontan-, ez azaldu argiegi askorentzat.

Euskadik mila ekintza behar ditu sail guztietan. Baina kontuan izan beti, gure nortasunak -indarrez eta prezioz- lortuko dituela askatasuna eta agintea, eta ez alde-rantziz. Tanteadoreak tantuak egiten ez dituen bezala, bai tantu bakoitzak tanteadorea mugi erazi -lo ez badago horretarako jarria-.

Inori ez diot sekulan entzun, ikastola pribatua denik. Ezta ikastola nazionaldu eta nazionala ikastolatu beharko dugunik. Hitz hutsezko borroka litzateke; bai izate-ra erakarri behar ditugu.

Ikastola indartzeko eta hobetzeko egin behar duguna hau da: herri osora, Euskadi osora zabaldu, zeharo herrikoia bilaka dadin. Hori bezalako ekintzarik ez dugu asmatu Euskadin. Ez da epe motzean lortuko dugun helburua. Baina ezer bada gure nortasunaren eragile, hori bai dela!

Zein alderdi abertzalea?

Egia esan, sasri aspertzen naiz li-break eta zuzenak izan behar dugula entzuten.

Gizarte on bat izan behar omen dugu, gizaki zuzenak goratuaz eta okerrak baztertuaz. Hobe bai. Baina pirata gizartea izango bagara ere, izatea nahi dugu, gogo betean. Onak izan entzuteaz, lehenago ere kokoteraino beteta gaude. Eta, lehenbizi onak eta gero izan, eskaintzen badigute, adar jotze hutsa da hori. Sofisma negargarri bat. LEHENBIZI IZAN, onak izaten ahalegindu gaitezen.

Askeak izan behar omen dugu. Baina ez dugu askotan ikusten zer nahi duten esan. Ematen du, agintetxo bat eskuratzearren nahi dutela askatasuna.

Nere galderak hauk dira: nortasunaren bidetik askatasuna eta zuzentasuna lortzeko, zer eskeintzen diguzu, Alderdi horrek?

- Zer koofizialtasunaren alde?
- Zer ikastolaren alde?
- Zer euskerazko (euskal) Unibertsitatearen alde?
- Zer euskal (euskerazko) irakaskuntzaren alde?
- Zer eskararen alde?
- Zer gure nortasunaren alde?
- Euskaldun okerrak izango bagara ere, euskaldunak izan gaitezen, ZER?

Galdera hauei erantzun gogotsu eta sinisgarri bat ematen ez dien Alderdia, ez da Abertzalea; zuzena eta zintzoa eta ona izan arren, beste herrietako Alderdi berdina adina ala gehiago.

Ikastola motel-tzen ari omen da. Hala balitz edo ez balitz, Alderdi abertzaleek ikastolei lagundu egin behar diete gogoz, ikastoletako herritarrei, gurasoei, haurrei, irakasleei; zuzenak ala okerrak, zuriak ala beltzak izan. Eta ikastola zabaldu eta indartu Euskadi guztian. Horretarako aginte eta ospeak.

JENARO GARATE

EGURKO·ZUBIOLA

APARTADO 47 -URRUT 861640--861641--ZUMAIA (GIPUZKOA)
EGUR LANETARAKO MAKINA-ERREMINTA LANTEGIA

MAKINAGINTZA PROGRAMAKETA

EGURKO, S. COOP.

B/ Esatación, s/n - ZUMAIA

- Lijagailuak
- Haizturak.
- Perfilatzaile bikoitz automatikoak.
- Eskuzko zerra bikoitzak.
- Ertz txapeatzaileak (RAIMANN etxe-aren baimenez)

ZUBIOLA, S. COOP.

B/ Landeta, s/n -AZPEITIA

- Era askotako zulagailuak: eskuzkoak, automatikoak eta erdi-automatikoak.
- Hornitzaileak, metatzaileak, Transferreak, ardatz-bideak.
- Film Retractil enbalatzaileak.
- Lan asko botazen duten zerra zatikatzaile automatikoak.
- Ebakitzeko erramintak.

ERA GUZTITAKO MEKANIZAZIOARAKO MAKINAGINTZA ETA MONTAKETA

Merkatail bulegoa
Konde Vallengano 13
Zumaia Gipuzkoa

GREGORIO MONREAL

euskal unibertsitateaz

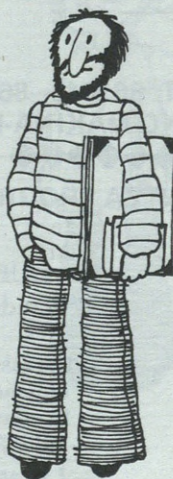
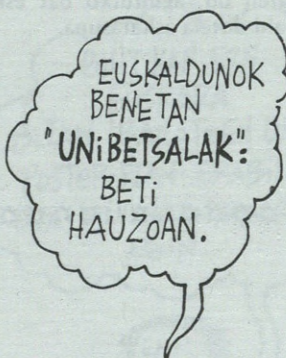
Gregorio Monreal dugu oraingoan, Zeruko Argiarako Euskal Unibertsitateaz mintzatzen. ESElko plazagizon ezaguna eta Katedrako Agragaduria orain gutxi egin duena. Gaur, Madrilgo Complutense-n ematen ditu klaseak. Deretxoaren Historia du, bere karrerako espezialitatea. Unibertsitate ofizialean, eskuko hatzamarrez kontu daitezke, maila honetako euskaldun irakasleak. Horietako bat dugu Gregorio Monreal. Elkar hizketa honetan, egoki eta argi mintzo zaigu Euskal Unibertsitateaz, abstrazio eta topikorik egin gabe. Ongi ezagutzen duen landa baita, unibertsitatearena.

- Nola daude unibertsitari estatal zentroak Euskal Herrian? Daudenak mahikoa al dira?

- Nik Hego Euskadiko eskualdea eza-gutzen dut bakarrik, horko zentroen ezaugarria, burugabekeria da. Distrito unitarioz ezaren ondorena da gauza. Hiru bururen esku gaude akademi sailean (Nafarroak Zaragozako Erretorea du, Arabak eta Gipuzkoak Valladolidkoa eta Bizkaia bere aldetik dabil), eta bertako estamentuek ahal duten etekinik haundiena ateratzen saiatzen dira, baina, gehienetan, ez zuzen. Hоек erakunde batzuen barrenean ibili beharra dutenez, horrek galerazten die probintzi mailaz kanpoko zentro unibersitario baten beharra ikusten: Egungo banaketak probintziakeria sortarazten du; hala eta guztiz ere, gauzak daudenez daudeno, betor zorionean Estatutik ater daitekeen edozein zentro edo fakultate.

Beste korapilo bat -ia beti negatiboa, egia esateko-, gure artean bi Unibertsitate pribatu izatea da: Deustukoa, jesuitena, eta Nafarrokoa, Opusena. Beste neurketa batzuek alde batera utzirik, eta zenbat eta nolakoak diren bakarrik kontutan hartuz, "Elizako bi Unibertsitate hauen fakultate eta eskolak, zentro ofizialik ez sortzeko aitzaki eta itxura izan dituela Estatuak". Ez suete berdinez, baina Jesusen Lagundiak eta Opusek zabaldu egin nahi dituzte beren sailak, herriaren beharrak baino gehiago beren interesak gogoan izanik.

Ondorenak alde batetik eta bestetik, har daitezke: egun, dirudienez, Bilboko Unibertsitateak ari duen burruka, bere zentroak ugartzeko da; bidezko denez, Valladolidko Erretoretzak axolarik gabe, erresuminez ez bada, hartzen ditu Gipuzkoaren eta Arabaren nahiak, hauek ez bait dira harentzat bere unibertsitate-saile-

tatik urruti dauden eraskin territorial batzuek besterik; zer esanik ez, Zaragozako Erretoretzari buruhausteak kentzen dizkiola Iruineko Opusek, eta unibertsitate-presupuestorik ez diola jaten. Nafarroaren unibertsitate nahiak baztertu egiten dira edo ixilean pasa.

Zabalean hartuz, zentro ofizialak eskas gertatzen direla esan beharra dago.

Hala ere dato asko falta da eskasia nabarmen hori neurtzeko: kezkatu-rik gauzak Euskal Unibertsitateak eta gai gara, arazo hori dela-ta, herri-mobilizazioak egiteko; baina ez dakigu zenbat ikasle eta zein fakultatetan nahiz eskoletan dauden. Lehengo urtean 2000 estudiante euskaldun bazeudela uste zen Valladoliden. Zenbat zeudekeen Salamancan, Madrilan, Zaragozan, Barcelonan? Ez dakigu. Ez dago datorik. Berri gehiago gabe ezinezkoa da reibindikazio bidezko batzuek egitea, nahiz osoan nahiz zatika. "Hemen, hontan ere, herri jakin bat ametszko herri egiten dugu, eta Unibertsitate arazo hau, hor dauzkagun beste asko bezelaxe, amets-gai gertatzen zaigu".

Azkenik, Euskadiko zentro ofizialen kopuruak garbi erakusten du gutxigi direla. Ez dago Estatuko beste zenbait eskualdetan daudenekin konparatu besterik, adibidez, demografiak eta ekonomiaz gure hainbat desarrollatu gabetan Galizia, baita berrikitan sortutako distritoren barnean ere -Extremadura-.

- Euskal Unibertsitateaz nahiko orrialde bete dira. Mahai inguruak egin dira. Herriak ere, pegatinen bidez eta, era bateko kontzientzia badi. Obietiboki definitzekotan, zein litzateke Euskal Unibertsitatearen konzeptoa? Goi mailako irakaskuntza izateko, zein baldintza bete behar litzuke Euskal Unibertsitateak?

- Arazo konplejoa dela uste dut eta ezin daitekeela definizio zehatz eta erabateko batean sar. Probisionalki eta alde-alderi esateko, honelatsu defini dezaket Euskal Unibertsitatea: Inestigazioa eta Goi Mailako Irakaskuntza eginkizun dituen hortarako Erakunde bat Euskal Herrian, zientzia-lan horren helburu eta mami Euskal Herriaren erreallitate gai direla. "Ez daike har bezaz E. Unibertsitatea zerbait geldia bezala, ez bait dago euskal erreallitate aldakaitzik". Bihar bertan autogobernu bat izango bagenu eta E. Unibertsitate bat antola ahal, Unibertsitate horrek gure egungo erreallitatearen ixpilu izan beharko luke. Badakigu, aldi berean, erreallitate horren iraultzaile izan beharko lukeela. Nahikeria beldurgarritzko batean galdu nahi ez badugu Euskadiren eraikuntzan, euskal erreallitatearen mugak onartu beharra daukagu, aldaerazteko erabakiarekin, jakina. Alda-gai den zerbait izan behar du E. Unibertsitateak, orain honela eta

gero horrela izan beharko duena. Hemen-dik 10-20 bat urtetara ez litzateke orain-go berdina izango.

Konzeptoa mugatzea erraza ez bada, ez da errazagoa kondizioak izendatzea. Ez diegu ukatuko euskaldunei krazio-balio-rik, baina erakunde-modutan ia dena probatu eta praktikatu da: iduri luke zentzuzko eta praktikako, ezer ez daukagun hontan, lortu litekeenarengatik burrukatzea. Gaur gaurko, E. Unibersitate-distrito baten eraikuntza, gaur estatu mailan onartzen diren fakultate, zentro eta eskola modu guzietan. "Euskal Herriko Unibersitatea eta E. Unibersitatea ez dira elkarren etsai, norbaitzuek uste duten bezala. Bata bestearen kondizio beharrezko bat, nahikoa ez bada ere".

Jakina hobe litzatekeela zuzenean bigarren mailatik hasia -Euskal Unibersitate-tetik-, honek bestea barnean izango bait luke berez. Baina ez dezagun ahanzt, Euskal Unibertsitatea lortzeak autogobernu bat izatea eskatzen duela -federala edo estatala-, edo guttienez, oso lotuak daudela bi hoiek elkarri (Hipotesis bezala, ez bait dago zertan bazterturik, eskubideak itzultzean edo ematerakoan, irakaskintza kontuan zenbait murriztasun izan daitekeela). Beraz, autonomi kontuak luzatzen badu, edo irakaskintzan murriztasun hoik baldin baditugu, zer egin?

"Distritoa orain bertan lortu daiteke, egungo konstituzioaren kondizioetan. Nahikoa litzateke oraingo distritoen mugak aldatzea eta beste berri bat izendatzea". Hori gobernuaren edo aministrazioaren egintza eguneroko bat besterik ez da, ez da aparteko gauza bat. Ez dago Extremadurako Unibersitatea, Baileareskoa eta abar gogoratu besterik. Ahal dena, adibidez euskal distrito bat, eskatzen dutenengatik "saltzaile" direla esatea -esan izan den bezala- zozokeria eta umekeria haundi bat iruditzen zait. Zozokeria bakarrik ez berriz, Bilbon edo Donostian ederriki instalaturik esaten bada". Jakitekoa izango litzateke zer pentsatzen duten hortaz hainbat milaka ikaslek eta beren familiak, gauza horren faltan Euskaditik kan-

pora zortzi hilabete pasa beharren daudelarik.

Hala dena eta hala beharko lukeena ikusiz, gure reibindikazioak ondorengo urteetan nondik noratsu joan daitezkeen ikusiz, hutsaren -Zentro ofizialik eza Euskadin- eta guziaren -Euskal Unibersitatea- artean non jo asko dago, eta ekintza modu asko izan daitezke guk nahi dugun lekura eramango gaituztenak.

- Orain arte esandakoek erakusten dute noratsu jo beharko litzatekeen. Hara beha jartzea, behin eta berriz gure artean esaten dena berritzea besterik ez da. Lehenik, euskal distrito bat lortzeko politikari eustea, distrito horrek Ego-Euskadiko lau probintziak hartzen dituela. Lehen ere esan dut, holako gauza bat lortzea egungo estatu-neurrutan ere, oso garrantzizkoa izango litzatekeela. Distritoaren garrantzia, ez bait da unibertsitate mailan bakarrik, beheargoko mailatan ere bai. Hala ere, unibertsitate mailan hartzen du bere garrantzi osoa: Hala errazago da unibertsitate-aurrerapide politika bat egitea herri osoaren beharren arabera, hala zentroan banaketa zentzuzko bat egin daiteke jeografia oinarri dela, hala finantziario elkartu bat eratu daiteke, e.a.

"Gaur bertan, distrito egin ez eduki arren, ez da amets egitea, daukagun unibersitateko zentro ofizialetan euskal-kultura insituzionalizatzea".

Hizkuntzaren inguruko reibindikazio sailketa batetaz ari naiz: Hizkuntzaren eta Euskal Kulturaren Instituto edo Departamenduen eraikuntza, klaseen zuzendaritza beren gain hartzen dutela -debalde eta eskola orduen barnean, jakina-, kursoen programaketa nahiz historia sailean, nahiz ekonomiarenean e.a. Ez da dudarik, askoz erreago lortu daitekeela errebindikazio sailketa hori euskak distrito baten barnean, baina oraingoz daukagun sakabanaketa hontan, ez litzateke ezinezkoa izango sakabanatutako zentro hoi- elkar-antolaketa bat.

Pauso hoiek denek egiten dute geure helburu dugun Euskal Unibersitaterako bidea. Lehen esan dugun zerbaitetara bihurtuz, "ezin dut zenbait jendetan sumatzen dudana milenarismoa eta mesianismoa onar Euskal Unibersitateaz". Esan berria du Mitxelenak, Pekindik Wassingtonera

Euskal Herriko Unibertsitatea eta Euskal Unibertsitatea ez dira elkarren etsai norbaitzuek uste duten bezala.

bitartean ez dela beste mundu unibersitate-mota apartekorik agertu, eta geren bu-ruari aitortzen diogun kreatibitatea onar- turik ere, mota hoietakoren bat onartu beharko dugu guk ere, edo bakar bat soil- ki hartzen ez bada ere, hoietan dauden elementuz osatutako zerbait. Aukeratzen dugun formularen etengabeko kritika bat beharrezkoa izango dugu, baina, jakina, izaten dugunean, izan ere, orain dabilki- gun martxan, kijotekeriatan espezialista- rik hoberenak ari gara gertatzen.

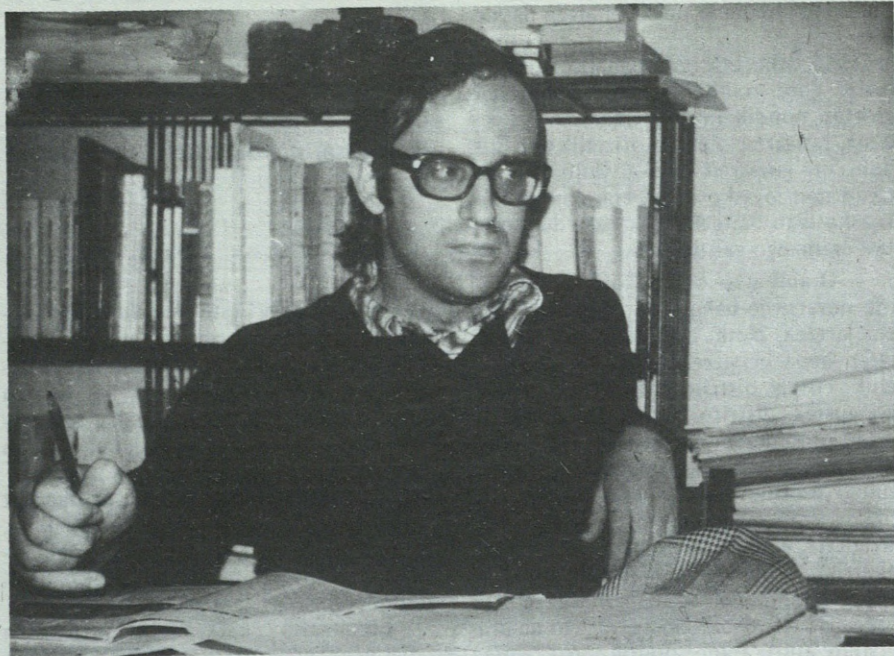
Espainiako Estatu berrantolatuan -federalean edo estatutuez deszentraliza- tuan- eskualde edo nazio bakoitzak esku- bide haundiak balitu ere bateko eta bes- teko irakaskuntzak antza eta lotura izan- go duela dirudi. Irakaskuntzaren mamiz Estatuarekin tratu bat egin beharko litza- teke, berez. Euskal Unibertsitatearen ara- zoa, katalanaren, valencianoaren, Baile- reskoenaren eta Galiziakoaren arazoeta- tik bereiztea alde horretatik begiraturik eta gure mugak kontutan harturik oso gaizki egingo genuke.

Euskaldunek, katalanek eta galle- goek, Estatuko kontuan konstituzioko testoa egiterakoan, Unibertsitateaz dituz- ten iritzi garbi eta bateratuek erabakiko dute gutxiengo unibertsitatea nolakoa izango den. Horretan eta beste gauzetan, elkarturik proposatzen dituzten bideak bilakatuko dira lege.

Halere borroka latza jo beharko da, bestelako interes bortitzekin topo egingo bait dugu bidean. Gai honetaz Euskal Herrian bertan eta hemendik kanpora dauden jokabide desberdinak kontuan hrtu behr dira epe motzerako eta ez hain motzerako antolatu behar diren lanetan.

Irakaskuntza mailan eskubide haun- diak dituen agintea bagenu euskal uni- bertsitateak bide errazagoa luke eta askoz

Distrito orain bertan lortu daiteke, egungo konstituzioa- ren kondizioetan. Nahikoa litzateke oraingo distritoen mugak aldatzea eta beste berri bat izendatzea. Euskal distrito bat eskatzen dutenengatik traidore direla esatea zozokeria eta umekeria haundi bat iruditzen zait.

Unibertsitatea euskalduntzeko udakoa baino areago, udazkenekoa, negukoa eta udaberrikoa euskaldundu behar ditugu.

ere azkarrago antolatuko litzateke. Baina bienbitartean ezin egongo gara eskuak tolesturik lortu daitezkeen gauzak lortu gabe.

- Euskal Unibertsitatearen instituzionalizazeari begira, zure iritziz, zein balore ematen diozu Uztartitzeko Udako Unibertsitateari eta antzeko bide urratsei?

- Gaurko egoera honetatik ateratzeko egiten den edozein gauza ona dela dirudi: UEUren lana zaintzekoa eta laguntzekoa da. Ehundaka unibertsitari Uztartitzen biltzearen balioa eta gure kultura ukatuari laguntzeko kezka, nork ipini ditzake zailantzan? Euskarari dagokionez, hiztegian eta zientzi mailan euskaldunek egin duten aurrerapena goraiatzeko da arrazoiz. UEU nahikoa denik ez du horrek esan nahi, ordea. Eta ez dirudi euskal unibertsitatearentzat alternatiba bat denik ere besterik gabe, oraingoiz.

UEUK euskal unibertsitate baten beharraren nahia agertzen du batipat. Eta nahi hau ez da UEU egiten den bitartean itzaliko. Euskaldunok nazio ikuspegiz dugun helburu nagusitik ez daiteke urrutira, ordea, UEU: Euskadin diren eta izan behar duten ikastetxe ofizial eta pribatuetan euskaldunok sarbidea eta aginpidea izatetik, alegia.

Probetxuzkoa eta beharrezkoa da ehundaka euskaldun Uztartitzen biltzea. Neurri bateraino bidezkoa ere bada, hau dela Euskal Unibertsitatea amets egitea. Baina milaka euskaldunek urtearen 32 aste beste Unibertsitate batean pasatzen dituztela ahaztea, ez da bidezkoa: Euskaldunok zuzendaritzan eta irakaskuntzan ezeren aginpiderik ez dugun Unibertsitate batean, hain zuzen ere. Kataluina-koan, Valenziakoan eta Galiziakoan bertakoak dira irakasle gehienak, Euskal Herrian alderantziz gertatzen da, ordea. Haietako Unibertsitatea ez da gauetik goi-

zera katalana edo gallegoa billakatuko, baina jatorriz bertako den eta lekuko iritzi eta jokabidez hornitutako irakasleagoa dutenek bide luzea eta zailena egina dute. Unibertsitatea euskalduntzeko udakoa baino areago, udazkenekoa, negukoa eta udaberrikoa euskaldundu behar ditugu. Azterketa bat egiteko eta aurrera begira plangintza bat egiteko aukera ona eman dezakete udako bi asteek, noski.

Irakasleagoa aipatu dut, Euskal Unibertsitatearen habirik sendoena berau bait da. Honetan dugun mixeria ikaragarria da. Irakasle profesioaren bidea lausotzea izan dela Elizaren 2 Unibertsitateek egin duten kalterik haundiena deritzat. Estatuaren ikastetxeetako ikasleek bada-kizkrite irakasleagoaren berezitasunak, selekzioaren mekanika, geroko urratsak, hau da, unibertsitateko profesioaren legeak ezagutzen dituzte. Oso kontuz zabal-tzen dizkie erakundeak berak bideak.

Unibertsitate pribatuetan, berriz, zer gertatzen da? Unibertsitatea ofizialaren kategoria ematen du, baina ez istudio maila bera. Ikasleak, beraz, ez du behar bezalakoa arretarik jartzen. Elizaren Unibertsitateetako ikasleek irakaslego mailara iritxi ohi dira, noski. Baina orientabiderako, doktoradutzarako eta oposiziotarako laguntza gutxi izan ohi dute. Unibertsitateaz kanpoko lanen batean sartu behar izaten dute gehienek, beraz.

Euskal Unibertsitatea lortzeko bidea ofiziala bakarrik denik, ez dut esan nahi honekin. Baina gauzak dauden bezala egonik, berau da gaurregun horretara garam-tzan autopista. Noiznahi zaborrez itxi daitezkeen gurdibideetatik jendea iragiti-tea bidezkoa denik ez dirudi.

J.L.

LIBURU BERRI BATEN AURKEZPENA

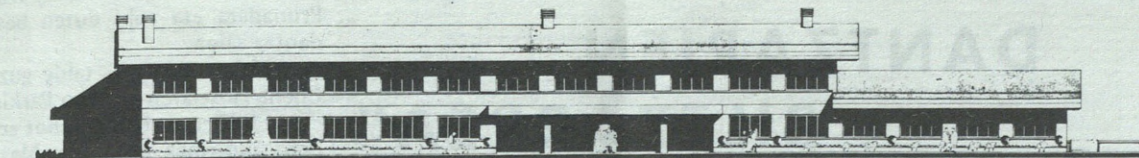
Apirilaren 28 honetan, liburu berri baten aurkezpena izan da Beasaingo Lasalleko aretoan. Egile JOSE CASTILLO, izen bereko ostatuko nagusi eta sukaldari ospetsua, Izenburua :VIEJAS RECETAS DE NUESTROS CASERIOS. Aurrezki Kutxa Probintzialak argitaratu du. Liburuak dioenez, baserrietako eta arrantzale herrietako etxeoandre zaharrei galdetuz osaturik dago eta erderaz egina da. Biltze lana den aldetik, gure aurrekoen mantenua jakin ahal izateko egokia, euskal sukaldaritza benetakoaren adierazgarri. Usadiozko jakiak ezagutzeko aprobetxatzeko aukerakoa. Aurkezpenean egileak berak esan zuenez, Euskal Herriko 7 probintzietan (bere 6 diren arren) bildutako guztiarekin egin nahi omen du lan sako-nago bat. Asmo txalogarria da eta aurre-ra, baina jaki horien berri eman dioten a-monek, ulertuko ote dute, berriz ere erde-ra hutsean argitaratzen baldin bada ?Eta okerragoa dena, liburu horiek sukalde-an erabili behar dituzten etxeoandre gaz-te euskaldunek, nola arraio hitzein behar dute euskeraz sukaldean, irakurri behar dutena erderaz baldin badago ? Oraindik ez ote dute hau pentsatu JOSE CASTILLO eta AURREZKI KUTXA PROBIN-TZIALAK ? Zer arraiotarako ari ote gara haurrei eta helduei euskara irakasten ?

AURREPROIEKTO BATEN AURKEZPENA

Maiatzaren 31an eta arratseko 8,30-etan, Beasaingo Lasalleko Aretoan, GOI-HERRIKO GAUESKOLA ERAKETA-REN AURREPROIEKTUA aurkeztuko da. Beronen zuzentzaile : INAKI LA-RRANAGA Siadeco taldean diharduena, Goiherriko Gaueskoletako zenbait ardura-duen laguntza baliaturik.

Gaiaren garrantzia ikusirik, dei larri bat egiten zaie, Gaueskolan diharduten irakasle guztiei nahiz Ikastola, beste Ikastetxe, Lantegi eta abarretan Euskara Irakasten ari diren goherritar guztiei. Berdin Kultur Elkarteetan ari direnei. Denen beharra da, Euskara Irakaskuntzak benetako antolamendu finko eta iraunkor bat har-tuko badu.

MURUMENDI

AXULAR lizeoko proiektua: aurrekaldea.

LIZEO BERRIA AIETEN

Ikastolak ugaltzen ari dira etengabe. Oraingoan Aieten ari dira Lizeo berri bat eraikitzeke asmoz. AXULAR izenaz bataiatu dute eta proiektua aurrera doa, berriki Donostiako egunkari eta irratiek adierazi dutenez.

Duela zortzi urte sortu zen ikastola Aieten, eskolaurrea emateko hiru urtetatik bost urteko haurrei; Gurutziaga parrokiak utzitako toki batetan zegoen ikastola hau. (Egun Aiete paseoko 93an). Hortik aurrerako haurrak JAKINTZA ikastolan jarraitzen zituzten ikasketak.

Txikientzako erabiltzen zen tokia befegia zegoela ikusirik eta geroz eta eskabide gehiago izan zitezkeela ikastolan haurrak sartzeko, Aieteko biztanlegoa ugalduz bait doa, SIADECOr i estudio bat eskatu zitzaion. Bertan 1.982an Aietek izango dituen 11.000 biztanleentzat behar harko liratekeen eskola postuak erabakitziren ziren.

Geroztik JAKINTZAK jakin arazi zuen laster ezin hartuko zituela Aieteko haurrak, ikastola gehiegi betetzen ari zitzaiolako. Honen aurrean GURUTZIAGA ikastolako gurasoek eskolaurrera eta O. H.O. emateko lizeo baten eraikitzea erabaki zuten.

GURUTZIAGA ikastolatik AXULAR lizeora

Lehenengo pausoa inbiliariei lur behararren berri ematea izan zen. Iturzaeta konstruktoreak dei honi erantzunez, ETXADI urbanizazioko lur zati bat eskai-

ni zuen berehala. Azkenean ETXADI soziedadarean eta Arzak familiaren 12.600 metro kuadratuko lur zatia hartzea erabaki zen. Dohan eman zaie hau.

Berehalaxe Carlos Casla arkitektoak proiektu bat egin zuen. Heziketako ministeritzari O.H.O.rako zortzi unidateko zentro bat egiteko baimena eskatu zitzaion.

Bestalde, AROSTEGI izeneko "Sociedad anónima" delako bat sortu zen, lizeoaren eraikitzea eta bere jabetza garrantzitzeko. Soziedade honen partaide haur guztien gurasoak eta nahi duten laguntzailak izango dira.

Momentu honetan Heziketako ministerioak baimen guztiak eman ditu lizeoa sortzeko eta gainera "interés social" delakoa eskatu zaio. Obrak ekainean hasi nahi dituzte, 1978ko urrian etxea erabiltzen hasteko moduan.

AXULAR lizeoa "Colegio Alemán" eta "Colegio Inglés S. Patricio" delakoen artean egonen da. Bi planta eta sotano antzeko bat izango ditu, eskolaurreko 160 ikasleentzat eta O.H.O.ko 320entzat. Etxeak eta lurak 24 unidatera arte handitzeko posibilitatea ematen dute. Ikasgelaz gain, laborategia, preteknologia, tutorak, sukaldea, kapila, bulegoak, zaintzailarentzako etxebizitza, gimnasio estalia, frontoi txiki bat, toki estaliak, e.a. izango dira. Lurrak gainera deporte eta jolasarako tokia, aparkamentuak, e.a. egiteko tokia ematen du.

Haurrak behar

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak "Crédito hipotecario" delako bat eskaini du. Epe labur eta luzerako finantzazio estudio bat eginga dago iadanik, Ministerioak eskatu zaion "declaración de interés social" delako hori ematen badu, bentaja haundiak ekarriko ditu berekin. Industrial, dendari, profesional eta horrelako jendearen diru laguntza iristeko asmorik ere bada. Eta lizeoko haurren gurasoak AROSTEGI soziedadean partaide izango dira, eskubide eta obligazio guztiekin.

Lizeo honetan bi urtekin sartu ahal izango dira haurrak eta 14 urte arte, hau da, O.H.O. bukatu arte, ihardun. Haseran Aieteko beharrari erantzuteko proiektu baten ere, Donostiako beste edozein haurzotako haurrak ere hartu ahal izango dituzte. Honetarako autobusak ere antolatuko dira, datorren urritik.

AXULAR lizeoa aurrera daramatenean, proiektu honetaz interesaturik dauden Donostiako gurasoei dei egiten diete haurren izenak lehen bait lehen eman ditzaten.

AXULARkoekin harremanetan jarri nahi duenak, telefono hauetara hots egin dezake: 214757-211615-211619 edo ikastolara ioan (Paseo de Avete, 93-Urbanización ETXAIDE) larunbatak ez beste astegun guztietan, iluntzeko 7,30etatik 9,30etara.

"EUSKAL DANTZARIEN BILTZARREA"

Apirilaren 30ean Kazetaurrekoa Baionan.

Ipar Euskadiko Euskal Dantzarien Biltzarrearen batzordearen zuzendariak kazetaurreko bat eskaini zigun apirilaren 30ean Baionako Eskualdunak jatetxean.

Biltzarreak daraman ekintza bidearen berri eman zigun batzordeak kazetaurreko hortan.

Hogeita zortzi dantzari talde (haur eta adinekoak) daude elkartuak Euskal Dantzarien Biltzarre honetan. Bi hilabetetan behin batzen da biltzarrea, eta hemen agertzen du batzorde zuzendariak aurrera daraman lana. Urtero egiten dute batzarre nagusia eta urtero hautatzen batzorde zuzendaria. Une hontan bost lagun hauek osatzen dute batzordea:

Lehendakari: Jacques Abeberry
Lehendakari ordezkaria: Henry Duhan
Diruzaina: Jean Baptiste Ameztoi
Idazkari orokorra: Pantxika Moiti
Idazkari ordezkaria: Mirentxu Irigoien
Zuzendari artistikoa: Koldo Zabala

Baionako euskal museoa da biltzarrearen zentrua.

Hamar urtetako historia du iparreko dantzarien biltzarre honek.

Lehen urtean hogeita hamar dantzari osaturiko biltzarrea zen. Bigarren urtean larogei ziren, hurrengoan ehun da larogei... eta aurtan bi milatik ehun da larogei pertsona adinekoak eta berrehun da berrogei haurrek hartu dituzte dantza ikastaroak, mintegi eran.

Honela eramaten du lana urtean zehar biltzarre honek.

Urte bakoitzean gai berri bat azterzen eta azaltzen du. Adibidez, orain dela bi urte Baztango mutil dantzak eta Lantzeko ihauteri dantzak aztertu zituen. Iaz Zuberoko maskarak. Aurtan Bizkaiko dantzak dira aztertu dituenak, eta orain azalduko dituenak hil honetan egingo den dantzari egunean.

Oporraldiaren ondoan, urrian edo, hasten dira lanean. Lehen hiru hilabetetan azterketa lanak egiten dituzte, bai koreografia aldetik, bai musika aldetik, jantziak eta abar. Dantza hoiak azterketa egiteko herriz herri bakoitzeko taldeekin hauen dantza berezkoak, propioak, aztertuz.

Gero ikastaroak antolatzen dituzte dantza hoiak ezagutzera emateko biltzarreko dantzari taldeen artean. (Inaki Irigoien, Karmele Goñi, Mikel Lizarza...).

Eta azkenik ikasitako guztiaren agerpen handia egiten dute Mendekoste egunean. Dantzari Egun handi bat ospatuz.

Bere lanean harreman osoak ditu Iparreko Euskal Dantzarien Biltzarreak Hegoekoarekin.

Lana nola egiten duten zehazki azaldu ondoren, E.D.B.-ko batzordeko lagunek beren folklokerian erortzeko arriskutik ihes eginaz, euskal kulturgintza se-

rio baten barnean lantzen dutelarik dantza.

Eta horrela, haurrei dantzak erakustearrekin batera, euskal herriaren historia eta kultura irakasten diete.

Zazpiak bat egiteko, abertzale giroa bizkortzeko, bide egoki bat da folklore lan serio bat, izan ere ederki ikusten baita herri bakar bat dagoela hegoko eta Iparreko folklorepelan.

Euskal Herria (Ipar eta Hego) elkartzeko ahaleginetan urrats elkartzea, sasi muga ez balego bezala elkarrekin bizi garelako ozenkiago sentitzea. Berehala etorriko dira han lanean aritu diren zenbait euskaldun, eta ezin dugu iparraldeak bakarrik utzi. Gero eta urjenteago da elkar lan bizkorrean aritzea iparrekoak eta hegokoak.

Maiatz honetan badugu aukera elkartze nahi hori azaltzeko iparreko Euskal Dantzarien Biltzarreak antolatutako dituen bi ospakizun handi hauek parte hartuz:

Datorren igandean, MAIATZAK 8, Dantzari Txiki eguna ospatuko da Itxasun.

Badu esan nahirik Itxasu hautatzeak. Hemen egin zen Ipar Euskadiren lehen aldarrikaketa. Hemen egin zen iparreko lehen Aberri Eguna, 1963an, Enbatak deiturik.

Honela izango da egitaraua: 10,15etan: Pelota lekuan, Euskal Izarra Jeikadi Primadera eta nahi duten beste taldeen dantza saioa.

11tan: dantzari talde guzien biltzea Chêne Hotelaren aurreko Parking-ean.

11,30etan: Meza Rebot enparantzan, dena ikurrinez apaindua. Meza inguruan ospakizun hauek egingo dira: Ikurrinari agurra, Euskal Izarrak eginga, gainontzeko dantzari guztiak belaunikaturik daudela. Aurreskua. Sempere-n Hitzaldia, eta Gernikako Arbola denok abestua Txistulariekin. Mezaren irteera biribilketan egingo da, eta gero dantza saioa pelota leku zaharrean: fandango, mutxikoak, Lantz eta abar.

Ondoren bazkaria, 2,30etan: dantzari talde guzien arduradunen bilera dantzaaldi handia prestatzeko. 3tan: Dantza Agerketa handia: Txontxongilo eta Txankarankoa. Banako. Makil Handi. Makil Txiki (Lapurdi). Arku (Gipuzkoa). Mattelota. Sagar. Domingilo (Zinta). Guztiek batera: Mutxikoak, Baztan, Egi, Zazpi Jauntziak. Bakarkako dantzak: 2,30etan arduradunen artean erabakitakoak.

MAIATZAREN 29an, Mendekoste eguna, DANTZARI EGUNA Donibane Lohitzunen. Aurtan Bizkaia eskaintzen zaio egun handi hau.

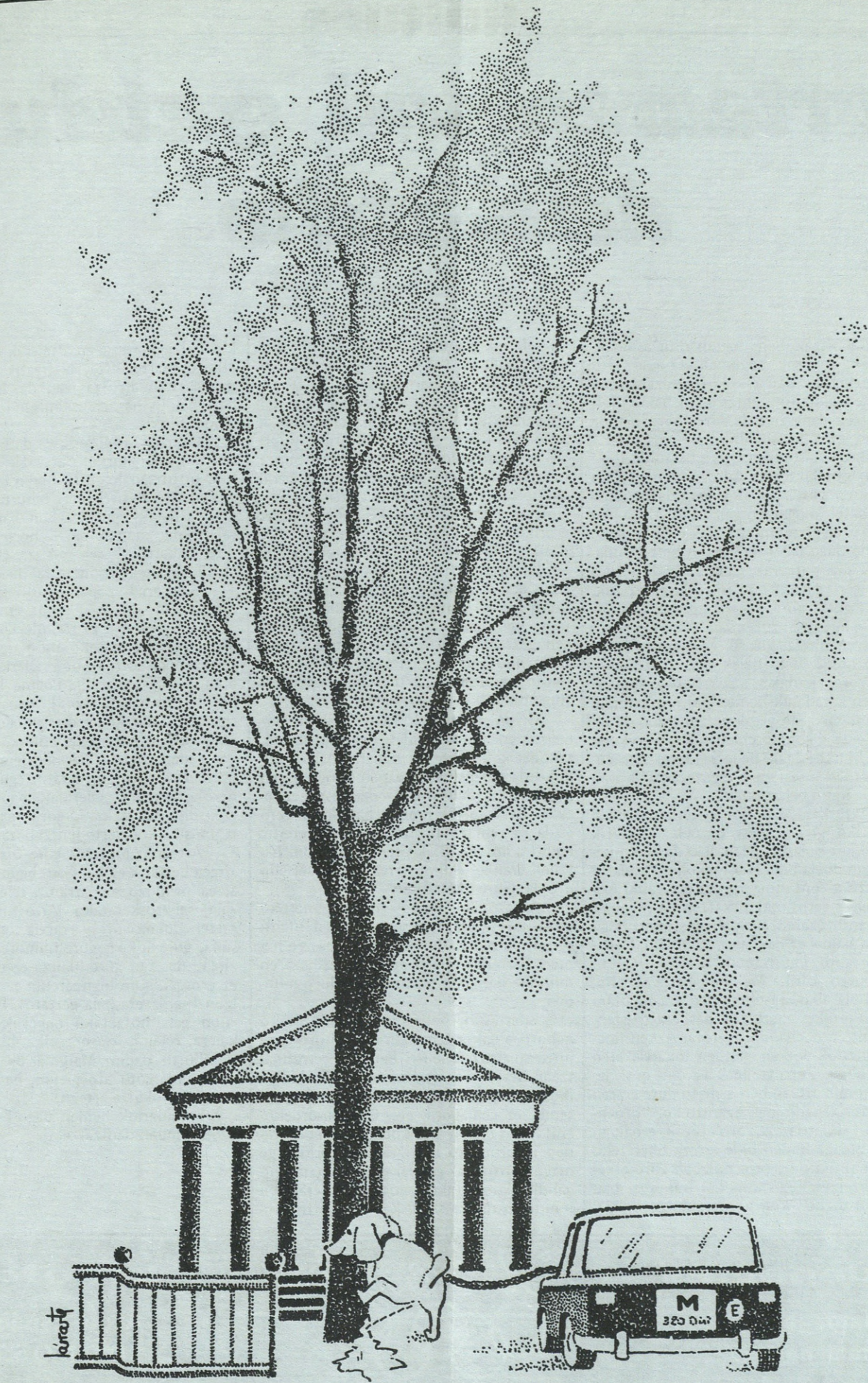
Goizean Dantzari taldeak kalez kale: Ziburu, Harriet. Baita Ihauteriak ere: Nafrroa, Lapurdi, Ziberu, Lantz.

Euskal Herri guztiko dantzari taldeak bilduko dira egun honetan.

Batez ere Bizkaikoak, beren eguna delako bereziki. Hogeita hamar taldeetatik gora azalduko dira Bizkaitik. Guztira 2.000 dantzari elkartuko dira. Kalez Kale ibili ondoren Meza izango da. Gero bazkaria. Arratsaldean, kalez kale, eta hiruretan Dantza agertaldi handia, herriko pelotal lekuan. Dantza hauek agertuko dituzte bi mila dantzariak:

Ikurrinari. Banako. Binako, Launako. Arku. Mattelota. Baztaneko Hiru Aintzina Pika. Larrein Dantza. Teillarin. Arabako Dantza. Gipuzkoako Dantza. Lantzeko Zortzikoa.

artearen sasi gaztelua deusezteko

Bakoitzak bere baitan ditu asmoak, xedeak, ametsak, gogoetak eta abar. Hau uka ezina da. Baina (eta hemen zaigu ageri lehen aldiz hitz antzu hau) baina diot, gertatzen dana zera da, errealitate, hau da bizitza, ezin dituela bihurtu.

Batzuetan muga fisiko batzuekin topo egiten dutelako, eta arlo hontan ez gara sartuko, besteetan gure gain dagoen egitura batek mugatzen gaitulako. Muga hau hain zuzen gizon mota batek ezarria dago. Ezarria dago lehen eta behin beren ondatsunak eta patxarak galtzea ez dituelako nahi, gero datoz beste arrazoiak batzuk, hauek gutxi gora behera honetara laburtuko genituzke: zuzendari eta zapaltzaile sentitzen direla, gizarte guztiaren zapaltzaile noski. Bera haiek dira maiz goikoaren ordezkariak "atsekabezko mundu hontan". Iadanik hemen politika erlijioarekin uztartzean ateak giltzez ixten dituzte. Beraz gizonik gehientsuenak goikoen egur bidetik joan beharra dute. Areago, azpiratuei sinestarazi digute beti inoren mende iraun behar dugula.

Azterketa azal honen ondoren ikusi genezake gizona beti dagoela kanpotik datorkion boladen pean, hau da bere bizitza ezin duela bere erara sekulan antolatu. Hala ere gizentasuna izkuta eta galdu ezina denez gero, beti altxatzen da nolabait askatasun ezaren aurrean; historiari begiratzea baino ez daukagu, Rimbaud, Geba, Artaud, Lautremont kontea, R. Luxemburgo, Ulrike Meinhof, Petra Schelm, Txiki eta abar. Jasoketa hau era askotara agertu lezake, anarkiatik hasi eta artistenganaino, eroengandik igarota. Azken finean, guztiok lotzen gaituen lokarria eten nahi dugu. Zapaltzaileak ez dira orok leloak, orain artean beti asmatu dute eraren bat jasotzen direnak ezerezteko. "Eroentzako" sikiatria eta zoro etxeak, eroak gizarte aldage honen bide artea okertzeko direla atxikituaz, gero noizbait zoro etxetik irtetzerakoan kopetan irakurgai hau jartzen dizue "kontuz nerekin zoroa iza-

na naiz eta gizonaren ezker onagatik kanpoan naukazue". J.L. Linares-ek hau dio, gorago aipatutakoari jarraituz: "... Y es lógico que así sea si el hospital psiquiátrico constituye en esta civilización uno de los pilares más sólidos del orden público"... Iraultzaileak, gizona beren buruaren jabe inoiz ez dela izango eta beraz guztiok hitza bagendu eta guztiok eginkizunetan partaide baginake nahaste baten eroriko ginakeela esanaz kartzelaratzen dituzte. Hirugarren era oso berezia eta fina da. Artistak (orain ulertu gaitzen horrela deituko diegu) hau da beren hatsa, behar-izena etsipena, marrazkian, musikan, olerkietan azaltzen duena. Artearen gazteluan sartu dute. Gauza batzuk baimenduta ditu gazteluak gainezka ez dezan egin. Sasi gaztelu hau aztertuko dugu pixkatxo bat jarraieran.

Gizon bakoitzak beren baitan sortzen duen mundua batzuegan zabalagoa, sakonagoa izanen da, nabarmenago azalduko da halebegia. Aurkezpen honen goren maila Artearen deritxoguna dala esan genezake. Beraz artea premia bat denaz gero ez da ez gehiago ez gutxiago artoa ereitea baino adibidez. Biak premia ezberdin batzuen erantzun dira. Artearen ez da ezer edo oro da. Gure bizitza da.

Aipatutako mundu hori eguneroko errealtateak eraginda sortzen dugu, ukatu egiten du bada. Mundu hau, artea ere hemen barrenean sartzen dugu ezinezaren mundua da, gogo eta amets galduen mundua.

Edertasun, politasun eta gainerozko nehurri aldakor batzutan oinarriturik arte hitza sortu zen, neurri batzuen errefinaztean besterik ez zen bihurtu. Honekin ez diot artista denak alienizatze bat ukan zutenik, ez gehiagorik ere. Guk oinordekotzat hartu dugun arte konzetua Mediterraneo inguruetako herrietatik datorkigu, gehiago zorroztuaz greziar eta erromatarrengandik dator. Jakina euskal tankerak ere irauntzen du baina euskal artea bizitzare-

kin bat egin zegoen Oteitzak dion legez eta gure artegintza, bizitzatik at dagoena, sarritan arrotza izan da, eta hortan hasi baldin bagara askatasunik ezak eraginda izan da.

Gaur egun burjesia ez da bete Artearen hesparru hortan "artistak" sartzearekin, urrutiago joan da, beren leinuari dagokion legez merkantzi bihurtu du artea eta "artistak" langile. Lan banaketa garai hontan hargin batek hormak jasoko ditu bakarrik beren bizitza guztian eta "artistak artea produzituko du.

Olerkariak paper batean jartzeko ez dira sortu, liburu askatasunik ezaren azalpena besterik ez da, olerkiak albokari hitzez-hitz esateko eta esaten dena egi bilakatzeko sortuak dira. Olerkiak liburuetan ez deztela hil. Poema bat harma bat da (norbaitek esana), baina liburu barruan jostailuzkoa bakarrik. Poema, hitz eta ekintza, poesi bilakatutakoan orduan bai bada benetako harma. Beraz olerkiak irteten daitezela liburuetatik egunera, egunerokotasunara. Olerkiak paperean itozten dira marrazkia kuadro barruan bezala, musika konzierto baten bezala.

Artearen luzatzea gure bizitza ez bizitzea besterik ez da. Gaur egun ezin dugu artea produzitzen jarraitu, telebistak bezala, sal-erosketarako. Arte hitzak inguratzeko duena gure garraixia, gure maitasuna, gure jokoa, gure humorea, gure bizitza da. Eta gure bizitza ez dago salgai ez erosgai, gure bizitzarekin ez da trafikatzeko (nahiz eta hala gertatu). Poetok utz zuten gela hotzetako paperok eta irteten kalera, zelaira, itsasora, elkar-hizketa poesi bihurtu dadin. Margolariok laga garbarak, margotu arpegietan, harkaitzetan, murgildu lokatza artean.

Soinulariok hemen dago herria prestatu zuten soinu dantzatzeko.

SASI OLA

deportes

Jator jantzi
nahi baduzu

Elizondo

kirolak

Avda. España, 4
DONOSTIA

gizarte eskola bat behar dugu

"Une hontako eginkizunik larrienak hauk dira: langileak hezitzea eta beren kontzientzi-maila indartzea. Langileria gai izan behar baitu gaur egun, gure herrian sortzen diren arazoei erantzun bat emateko" (Sintesis: Los Conceptos Elementales del materialismo historico/M. Harnecker).

Azken urteotan hainbat esku-liburu/folleto argitaratu da eguneroko borroka-ren sostengu teorikoa eraiki nahian. Denok irakurri ditugu hainbat lan: Harnecker (S. XXI), Poulitzer e.a. Oraintsu, Euskadin bertan ari dira argitaratzen azterketa batzuek: langile abertzale eskertiar erakunde batek argiraratutako hura (zitatu-takoa) kasu, Txileko Quimantú argitalda-riak ateratako Heziketa Kuaderno batzuen birrargitalpena da. Erdaraz (sarrera bilingue ondoren) eta, errezeki, materialismo historikoaren hastapenak azaltzen ditu. Txileko adibide urrutikoek paraktika Euskadiko errealtatetik urruntzen du-ten arren.

Langile eta herritar gizarte heziketa berri baten urratsak ere ibiltzen, edo espe-rimentatzen ari dira Bizkaian birsortzen ari den gizarte eskolen mugimenduz.

Testogintza eta taldekako formazio la-nean saiatzen dira, teoriak ez ezik, talde lan forma sozialistak ere hartu nahi direla-rik. Gizarte eskolaren funtsa euskal langi-leriaren heziketan datza, bere borroka eta askapenaren protagonista izan dadin. Eta oinarritzko pausoak: errealtatearen ezagu-pena (azterketa metodo marxistaz), klase eta nazional kontzientziaren desarroiloa eta lan teoriko eta praktikoaren/borroka-ren lotura eta batasuna.

Gizarte eskola heuek arras testo inte-resgarri batzuek argitaratu dituzte. 14 ikaskaiko plan batetan, ale bi: hitzurrea eta produkzio indarrei buruzko lehen ikaskaia (17-21 orrialdetakoak), ia argita-

raturik dituzte, euskaraz eta erdaraz. Biak, euskal gizarteari buruzko azterketa errazki moldatuak, baina sakonak eta in-teresgarriak dira. Euskal kapitalismoaren sorrera, nazional arazoa, egitura ekono-mikoa e.a. egoki aztertzen dutelarik.

Aipatutako lan biek (eta ondoko aha-lerinak), euskal langile eta herritar kla-seen klase eta nazional kontzientzia eta (formazioaz) autoorganizazioa bultzatuko dutelakoan gaude. Ezker abertzalearen finkatzea eta indartzea ere lagunduko du-telarik heziketa molde herritar/berritue-kin.

JOSEBA S.

XALBADOR SARIA

Xalbadorrren ohorez bertso paper saria antolatu nahi izan du Zeruko Argiak. Sariak dirutan izateko ordezkari burutatu izango dira.

Baldintzak

- 1) Irailaren 25a bitartean argitaratuak izan behar dute.
- 2) NAFARROA gai dela.
- 3) Euskarazko aldizkariren batean argitaratuak izan behar dute.
- 4) Izen-deiturarik edo izenorde ezagunik gabe argitaratuak izan-go dira, aldizkari-ko zuzendariak gordeko ditu bertso-jartzailearen izen-deiturak.
- 5) Euskaltzaindiak izendatuko ditu epai-mahaikoak,

Sariak

- SENDOA argitaletxeak eskainitako "Milla olerki eder" bi li-buruak eta Azkueren Hiztegia.
- EDICIONES VASCAS argitaletxeak eskainitako "Munduan zehar" 10 liburuko sorta.
- GEROK eskainitako "Lehen Euskal Herria" eta KIMU saileko 10 liburu.
- JAKINEK eskainitako liburu sorta.

OHARRA: Lau sari hauetatik irabazleak nahi duena aukera-tuko du. Lehenengoari, gainera, ZERUKO ARGIAren kopa bat emango zaio.

**SISTIMA ZORIONTSU
BAT
BITAN BANATZEN DA**

kultura

euskal idazleari ordainduz

“Ediciones Vascas” argitaletxeak

“Euskara urtetan zapaldua izan denez politizatu egin da. Zapalkuntzari kontra egiteko idatzi da euskara askotan. Idatzi diren lanak askotan ideologiazkoak izan dira. Gu ez gaude horren kontra. Baina dibulgazio mailako lan askoren beharrean da euskara indartuko baldin bada.

“Guk ez dugu ideologi jakin bati lotutako argitaletxerik egin nahi. Euskal munduan bere ideologiari hurbilen zaion argitaletxeari inguratzen zaio liburuaren egilea. Idazlearen pentsaerari begiratu gabe argitara eman nahi ditugu huk lanak. Ona izan dadila eskatzen dugu. Besterik ez.

“Liburuaren salmentari ateak zabaltzeko hori da biderik egokiena. Liburuaren idazleak bere lanaren bidezko eta legezko saria jaso nahi baldin badu argitaletxeak saldu egin behar du. Eta saltzeko salmentaren legeak eta jokoak errespetatu egin behar dira. Guk hala uste dugu, behintzat,” esan digute Enrique Lezea eta Julian Gallardo, “Ediciones Vascas”eko buruek.

— Euskal munduan nahiko berriak bazarete. Harrera ona egin ahal die jendeak zuen liburuei?

— “Nire lehen liburua” deitu sortaz hasi ginen. 3.000 ale eta 10 liburuko sorta zen. Agorturik da. Bigarren argitalpena moldatzen ari gara. Berehalaxe saldu zen. “Munduan zehar” enziklopedia, berriz, arropazka erosten du jendeak 10 liburuko sorta da hau ere. 5.000 ale atera genituen bakoitzetik.

— Eroslearengandik zer iritzi jaso duzue?

— Erosleak ez du ziririk sartu diogun susmorik. Egin duen erosketaz pozik da. Euskaraz inoiz erabili ez diren gaiekin topo egiten du irakurleak. Euskara errazean egin direla itzulpenak dio jendeak. Ikastola askotan irakurgai bezala erabiltzen da. Otsailean Gasteizen “Arabatz Saria” irabiaz zuen. Gaztetxoentzat egin den lanik hoberenetzat jo zen. Erdal itzulpenezkoak baino gehiago saldu da. Eta katalanez egindakoa baino askoz ere gehiago. “Biblia denetzat” liburuak askoz ere arrakasta txikiagoa izan du. Alde batetik harritzekoa ere bada, baina hala da.

— Luis Mari Muxikaren “Diccionario General y Técnico” argitara eman duzue.

— Erdara—Euskara da tomo hau. Hemen-dik lau hilabete inguru argitaratuko dugu Euskara-Gaztelaniazkoa. Tirada haundi samarra egin dugu. Txillardegik aztertua da. Hiztegi bezala nola egin dagoen jakintsuek esan beharko dute. Guri dagokigunez lana serio egin dugu. Paper, inpresio, marrazki, argazki, letra eta abar ondo agertzen saiatu gara. Kosto haundiak eta irabazi txikiak ditu euskal liburuak. Erdarazkoen prezioetan borroka egin beharreak murrizten du irabazia. Egileari zor zaiona emanaz argitaletxeak ez du etekin haundiegirik ateratzen. Idazleari soldata ukatuz ez genuke libururik merkatu

nahi. Hiztegi hau erraz salduko dela uste dugu. Hiztegi premi haundia da. Nahiko ondo egin dela uste dugu gainera, baina hori beste norbaitek esan beharko du.

— Eskuartean beste lanik?

— Euskal Herriko bidegabekeriak salatzen dituen liburu bat egiten ari gara, Schommer-en argazkiz eta Martin Ugaldereen testoz. Hor agertuko da, esate baterako, pelotari bat lurtean eta “presoak kalera” orman idatzirik; Txillidari hilko zutela esanaz egindako mehatxua adierazten duen esku gorria; ekologiazko hondamendiak eta abar. Argazki zoragarriak dira. Kalitate oneko gauza egiteko Italian inprimatuko da.

Historiaz, arteaz, geografiaz, fisika eta natur gaiez beste 5 liburu egingo ditugu. Beharrezkoak dira honelako liburuak.

MUNDUAN ZEHAR

Altea / Madrid

ZUZENDARTZA:

Ramón Nieto
Miguel Asúa
J. Ramón Asúa
Eduardo Ríos
Flore Páez
Miguel A. Delgado

ARGAZKIA:

Salmer, Ciba, Europa-Press, Raynolds-Kodak, USIS, Comas, Flash-Press, A. P. News, Ginebra, Ediciones, Juan Ruiz, Zardoya, Orlan, Osmo, Poly-Donat, Gaceta, Kistritz, Luis Aguirre, M. Caldeira, Goyenchea, Ramon Maestre, Francisco Ordoñez, Ray Hahn, Ordoñez, Ordoñez, Les Lery, Centre International de Recherches Iconographiques

Ediciones Vascas / Donostia

ZUZENDARTZA:

Miguel Lora
Julian Gallardo
Enrique Lezea

KOORDINATZAILEAK:

José A. Aguirre
Enrique Lezea

ITZULTZAILEAK:

Xabier Mendizorbe
José A. Aguirre
Mikel Achaga
Enrique Lezea
Jesús M. Arriola
Gorka Korta
J. Ramón Zubizarreta

Irakurlearen erabakia
Euskarazkoak irakurlearen erabakia
Donostia Amundaraztegi

PRINTED IN SPAIN
Impreso en España en las talleres de Ediciones Vascas, S. A. Número de Registro: 5.242-1975. Depósito legal: M. 24.242-1975. I.S.B.N.: 84-373-1129-3. I.S.B.N.: 84-373-1127-4 (reimpresión)

Euskal enziklopedia bat ere gustora egingo genuke, baina horretan ari dela Ibon Sarasola jakin dugu. Beste norbait egiten ari den lan bera egiten ezin hasiko gara, beraz.

— Esku libururik ez duzue argitara ematen?

— Martin Ugaldere “Síntesis de la Historia del País Vasco” berrargitaratuko dugu zerbait berriturik eta aurkibide bat ezarritik. Euskaraz ere argitaratu nahi genuke. Argazkiz eta abarrez horniturik ikastole-tarako egingo genuke euskal historia bat oso pozik.

Dena den, edozein idazleri laguntzeko prest gara, pentsaerari begiratu gabe. Ordaindu behar zaiona ordainduko zaio. Finantzabideez eta salmentez arduratuko gara gu. Hori da gure egitekoa.

HERRIALDE

(Monoprix-en ondoan)

PRET A PORTER

SaiOA

Agurtzane Etxabek eta Mari Uribek beren denda ikustera gonbidatzen zaitu

DONIBANE LOHITZUN ● 100 Rue Gambeta ● LABURDI

EUSKALTZAINDIA OHOSTU NAHI

Apirilaren 29an egin zuen Euskaltzaindiak Gipuzkoako Diputazioan bere hileroko batzarrea, Villasante euskaltzainburua, Haritchelhar eta Juan San Martin mahaiburuko zirelarik.

Hartu zituen liburuen, kaleratu zen "Euskera" aldizkariaren, Oinatiko etxearen eta liburu zuriaren berri emandakoan Euskaltzaindiari dirua agindu dioten udal-letxeen zerrenda irakurri zen. Gasteiz, Legutiano, Aramaio, Igorre, Muxika, Lemoa, Aretxabalera, Azkoitia, Zestoa, Urretxua, Azpeitia, Leitza eta Baztango udalek eman diote. LanKide Aurrezkiarena ere kontatuz miloi bat osatu dute denen artean. Agurain, Gernika Portugalete eta Burladak, aldiz, ukatu egin diote laguntza, oraingoz. "Ministerio de Educación y Ciencia" 200.000 peza luzatu dizkio bat ere eskatu gabe.

Goizeko bilkuraren berri ematerakoan aurtengo "Euskera" aldizkaria bi zenbakitan aterako zela adierazi zen. Xarriton Euskal Herrira ekartzeko bideak egiten ari zela esandakoan, asko poztu ziren euskaltzainak. Baina berri pozgarri horrekin batera beste bat oso tristea eman zen.

Berri lotsagarria

Norbaitek zerbaitezarako izen bat nahi duenean izen hori beste inork erabiltzerik nahi ez baldin badu. "Registro de la Propiedad Industrial" ean ezarri ohi du.

Euskal akademiak bere buruarentzat asmatutako izena erregistratu nahi izan du, oraindik orain, Bilboko GranVian, 6-eko lehenengo bizitzako eskuinean bizi den Jose Ignacio Egurrola Madariagak. Honela agertzen da: "Clase 16. Solicitud de Registro de la marca número 835.277 "EUSKALTZANDIA" para distinguir impresos, libros, encuadernación, álbumes, calendarios, fotografías, blocs, libros de Canciones, carpetas y carteles." (B.O. de la Propiedad Industrial. 1 marzo de 1977)

EUSKALTZANDIA izena ez du ez jakintasunez aukeratu, noski; Jose Ignacio Egurrola Madariaga "EUSKARAZALEAK" elkarteko idazkari bait da. Lehen ere beste norbaitek honelako zerbaitegi-
na badu Euskal Herrian, liburu sorta baten izena taldearen baimenik gabe bere izenaren erregistratu bait zuen.

Baina oraingoz ez da joko horretaz

baliatzerik izan, jabedunen zerrendan ezarria bait zuen, badaezpada ere, Euskaltzaindiak bere izena. Baina ez bazen egon, beretzat sortua zuen izenik gabe geratuko zen EUSKALTZANDIA.

Euskaltzain batek zioen bezala, edonork du Euskaltzaindia kritikatzeko eskubidea, ez ordea, lapurreta bidez gutxies-
tekorik. Honelako joko zikineterako inor pest egongo zenik ez genuen uste, egia esateko. Baina haundiagoak ere ikusteko jaiok gara dirudienez.

Txostenak

Josu Oregik "Hiketa" eta "Zuketa"-ri buruzko txostenik ez zuen irakurtzerik izan, gaixorik bait zen. Halere euskaltzainei eskura eman zitzaizen azter zezaten hurrengo batzarrerako. Gai horretaz A.

Zatarainek aurreko batean egin lanari ohar batzuk egin zizkion Alfonso Irigoienek. "Hika"ko forma batzuk gordetzearen aldeko ziren asko eta asko . . .

Zatarainek, Bizkaieraz a erro-letraz eta beste euskalkietan e erro-letraz bukatzen diren zerrenda bat agertuz, andre eta andra hitzak aztertu zituen. Zatarainen-
ustez andre izenetik andrea sortu zen eta andreatik andra.

Euskaldun huts-garbien hizketa zintan jasotzeaz egin zuen eskaria, azkenik, Villasante jaunak.

"Badirudi badela diru zerbaite lortzeko esperantza, berariaz eta espresuki xede hunetarako emana.

Orduan Euskaltzaindiak beharko luke sariketa moduko bat antolatu, zenbait baldintza eta oinarri jarritz. Baldintza hoi-
en arabera gaiak magnetofonoiz jaso dituztenei zerbaite ordaindu, eta jasotako gaiekin bilduma edo artxibo bat egin Euskaltzaindian. Artxibo hau denboraz iturri on bat gerta daiteke euskera bera hobekiago eza-
gutzeko, toki batzuetako euskeraren berezitasunak zehatzago jakiteko, euskera mintzatuaren ondasunak ikasteko, etab.

Edozeinek daki euskaldun herrietan, batez ere adineko jendearen artean, badi-
rela gizon edo emakume batzuk hiztun onak direnak, etorri handikoak. Hoi-ekin izandako elkar hizketak jasotzea eta gor-
detzea: hori izango litzateke sariketa hu-
nen xedea.

Konprenitzen dut nik ez dela bat ere erraza hunelako sariketa bat jartzea, eta batez ere arau edo lege batzuen arabera antolatzea. Beste aldetik beharrezkoa da hori, ordainketak eta sariak emango bal-
din badira. Eta hoi-ek ematea ere beharrezkoa da, sari hoi-
en pozaz jendea lan gomendagarri hortara jar dadin. Sari hoi-
ek daudela jakinik, beharbada hunelako bilketak ugaritu egingo dira, eta eus-
kerari uste den baino mesede handiagoa etor daki-
oke hortik.

Beraz, laguntza eske nator. Nahi nu-
ke, alegia, hortan esperientzia zerbaite dau-
katene-ekin dezaten proiektu bat edo, hortik gero Sariketa hunen oinarri legeak ateratzeko" •

MAIATZA 8-15

LIBURUAK

EUSKO INSTITUKIZUNAK(1). EUSKALDUNAK 3. Lekuona'tar Manuel. ETOR. 48 orr. 150 pta. Artzantza eta nekazaritza aztertzen ditu batipat Lekuonak EUSKAL ETNIA sail honetan.

OPRESION Y DEFENSA DEL EUSKERA, Luis C. Nuñez. TXERTO. 114 orr., 240 pta. Izenburuak dioten bezala, euskararen egoera zapaldua eta bere alde dagoen mugimendua azaltzen dira liburu honetan. Lehen zatian eskualde euskaldunak,

euskaldunen kopurua, euskalkiak, euskaldunen ezaugarriak (klasea, e.a.), euskararen erabilera eta analfabetismoa analizatzen dira; bigarrenean berriz, aldizkari eta liburuak, ikastolak, e.a. Egilea, GAUR eta EQUIPO EDITORIALeko sortzaileetarikoa, lehen ere soziologi estudioak egina da. Orain egiten ari den euskal gizartearen politik joeren estudioaren barruan sartzen da honoko ahu. EKOR eta SEIDA sindikatoen lagundurik argitara da liburu hau.

DE IBARRA A GAZTELU, Ignacio M. Carrión Arregui. CAJA DE AHORROS MUNICIPAL S.S. 97orr., 50 pta. Ibarra, Belauntza, Eldua, Elduaian, Berrobi, Berastegi eta Gaztelu; herrien deskripzioak eta historia.

ULTIMAS IMAGINARIAS, Jorge G. Aranguren. LEOPOLDO ZUGAZA. 125 orr., 260 pta. Zazpi ipui eta nobela baten zati bat ematen dizkigu Donostiako idazle honek, irakurterrazak. Hainbat sari irabazitakoa da -"Guipuzcoa", "Ciudad de San-Sebastián" eta horrelakoak poesia eta ipuigintzan.

LA MUJER DE LOT, Santiago Aizarna. LEOPOLDO ZUGAZA 75orr., 160 pta. S. Aizarna idazle ezagunaren nobela motz bat; aristokraziako emakume baten frustrazioak, berarekin maitasunezko harremanak izan dituen pertsonaia hipotetikoak kontaturik...

EN LA RUTA DE DON QUIJOTE, Angel M. Ortiz Alfau. LEOPOLDO ZUGAZA. 78 orr., 160 pta. Bilbotar idazle honek "... a los españoles bien intencionados" eskaintzen die liburuak. Ez "español" ezta "bienintencionado" direnak ere irakur dezakete, beste gauza batzuen

arteana Mancha guztian bertako janari "tipikorik" nola ez zuen aurkitu jakiteko. Dena dela, berarekin ados gatz azkenean ateratzen duen konklusioan, alegia, "revolucionaria reforma agraria" beharrezkoa dela, berak hori nola ulertzen duen esplikatzen ez duen arren.

LAS CIUDADES DE GUIPUZCOA Y VIZCAYA, Manuel Ferrer, Andrés Precado. LEOPOLDO ZUGAZA. 185 orr., 385 pta.

"Sistema urbano vasco-periférico" deitzen diotenaren estudioa eskaintzen digute egileek. Bilbo, Donostia eta bi eskualde haue-tako beste zenbait herri aztertzen dute hirigintza aldetik. Iruineko Opusen Unibertsitateko geografia irakasle dira biak.

FINANCIACION Y DESARROLLO. Aproximación al País Vasco. Roberto Velasco. LEOPOLDO ZUGAZA 466 orr., 775 pta.

Sektore publikok "política regional" deitua aurrera eramatedo dituen finantziabideak aztertzen dira lan honetan, batipat Euskal Herrian zentratutik. Bilboko Ekonomik Fakultatean iazko urtean aurkezturiko tesis doktoral bat da.

ALDIZKARIAK

KARRAXI

3 república - 1977ko Martxo-Apirila - EGAMen aldizkaria

soldaduskari,
EZ II

KARRAXI 1977ko martxo-a-apirila. EGAMen aldizkaria. Oraingoan ere bizi-bizi dator KARRAXI. Itsasoko gertakizunari eta bere ondorioei eta Aberri Egunari buruzko agiri batzuez eta lehenengoari buruzko informazioaz at, gazteen sexuak borrokaz, familiak eta emakumearen liberazioaz lanak, eta artikulu interesgarri bat -'Euskal kultura herrikoia'-egun, hemen, jaialdietan gertatzen denaz.

ASKATASUNA, 16-17. 1977 martxo-a-apirila. Revista libertaria de Euzkadi. 35 pta. Erreformaz, langabezia, e.a. editorialak; amnistiaz, "Las ideas nacionalistas", frente kultural baten beharra... eta lan ugari mugimendu libertarioaz. Erredakzio kontseiluak, nota batetan, azken bi zenbaki hauetan aldizkaria anarkosindikalistaren esku gelditu dela dio, eta egia, antzematen zaio. Dena dela, Euskadiko mugimendu libertarioaz ezer jakin nahi duenak, aldizkari honetara jo beharra du. Ohar bat: euskaraz idazten duenari, ikas dezala eskatzen diogu.

ETORKIZUNA, 1977ko martxo. Algortako ikastola. Ipuinak, asmakizunak, berriak (Z. ARGIAri dagokiona ez dugu ulertzen), Algortan bertsolari-

tzaz izaniko hitzaldi eta saio baten berri, Balendin Enbeitaren karta eta bertsoak Txirritari buruz lantxo bat... hauetxek eskaintzen dira zenbaki honetan.

GORA BERA. 30 pta.

Donostiako Parte Zaharrean, edozein igandetan, salduko dituzte, nork egiten duen esan gabe (eta dudarik gabe horrela hobe da). "Underground" bezala defini daiteke; "rollo" asko xamar, dibujo deigarriak... beti jarrita dagoenaren aurka azalduz... "Euskaraz egindako texto, komix eta abar beahezkoak ditugulen baiñolen" diote; eskertzekoa da hutsune horretaz jabetzea. Eta egia esan, ez legoke kalterik era horretako gauzak euskaraz ere aterako balira.

I HARDUNAK

Antzuolan, maiatzaren 2tik 8ra, kultur astea. Lehen hiru eguntan X. Kintana, J.M. Arrieta eta Antxon Ibarpuren hitzaldiak. Hilaren 5ean filmak: Iñaki Nuñez "Bera", Antxon Merikatek berriaren "Arrantzale" eta Pedro Sotaren "Nortasuna"; 6an Gurutz Jauregi "Panorama político del País Vasco" gaiak mintzatuko da; 7an, liburu eta diskoen azoka eta gaueko 10etan jaialdia, Gorka Knör, Urko eta Izukaiz taldearekin eta Epelde eta Egurrola trikitilariekin. 8an, goizean, herri meza, dantzariak -Urretxuko IRRINTZI taldea-, bertsolariak -Lizaso eta Lopategi- eta trikitilariak; 2,30etan bazkaria eta arratsaldean bertsolariak, trikitilariak, e.a.

Hitzaldiak iluntzeko 8,30etan izanen dira, Guraso Elkarteak; filmak ordu berean parrokiako zinetokian.

JAIALDIK

Zarautzen maiatzaren 14ean izanen da "Arrantzale abestien II lehiaketa"n aukeratuak izan direnen saioa. Iparraldeko ELTZEGOR taldeak ere abestuko du.

OREXA n herriko jaiak ospatzen dituzte; hau dela-eta, maiatzaren 7an jaialdi bat izanen da, Azpillaga eta Amuriza bertsolariak, OROITZAK taldeak eta Jokin Lasa eta Xikerek parte hartuko dutelarik. 8an berriz, eguerdiko 12etan eta arratsaldeko 6,30etan Murua eta Zeberio bertsolariak kantatuko dute, ordubatean eta ilunabarreko 7etatik 11ak arte, OROITZAK taldearen saioak.

HITZALDIK

Zegaman "Politik joerak" gaiak hitzegingo du Joxean Lizarribarek maiatzaren 13an. Aurreko hitzaldiak bezala, gazteen biltokian, ilunabarreko 8,30etan. Antolatzaile: Guraso Elkarteak.

MUSIKA

Donostian, maiatzaren 9tik 14era, "I Semana de Música de Cámara": -9an, Donostiako "Orquesta de Cámara" delakoak Vivaldi, Mozart eta Berliozen obrak eskainiko ditu; 10ean Iruineko "Cuarteto Sarasate" k Haydn, Beethoven eta Remacharenak; 11an Bilboko "Quinteto de

viento" k Arriaga, Beethoven, Roy Douglas eta Marcoln Arnoldenak; 12an Baionako "Conservatorio" ko Jacques eta Françoise Douék; 13an Baionako "Conservatorio" ko Jean Sibra eta José Manuel Azkue; 14ean Donostiako "Grupo Orff de percusionistas"; 15ean Donostiako "Conjunto Barroco". BANCO GUIPUZKOANOK antolatuko du Aste hau.

ETA BESTE

Eranskailu hau ugaltzen bada, ez gaude galduak.

NERI EUSKARAZ EGIN

Ea nor animatzen den dei honi erantzutera!

POLITIKA

E. G.A.M. BERGARAN. Datorren igandean, maiatzaren 8an, EGAMek bere agerpena egingo du Bergarako pelotalekuan. Hizlari Xabier Baztarrika, Ana Isabel Lamarka, Pello Arrizabalaga eta Jesus Ariztondo izango dira. Sarrera libre.

partidukeriaren ondorioak

RUFINO IRAOLA

Manuel Matxain kezkatu dago,
hala dio bertsuetan;
neronek ere badut fedea
haren esan batzuetan;
batzuek ari diran bitarte
lan gogor, neketsuetan,
beste batzuek erori dira
demagogi faltsuetan.

Nahiz partidu gehiegi egon
errespetatzen dut hori,
nola ez dagon opiniorik
ukatzerikan inori,
baina buruan sartu erazi
nahi dizuet denori;
zatikatzeak kalte egiten
digula euskaldunori.

Exenplu bat nik ipiniko dut
arazo hau argitzeko,
ahalik inork ez badu ere
trapu zarrak garbitzeko;
besteren lanak lurpera behar
bera goian gelditzeko;
artikulu bat publikatu da
irain batekin hitzeko.

"Punto y Hora"ko artikulu bat
ez zait batere gustatu,
kontu ahulak azaltzez gero
zergatik tinta gastatu ?.
Berria eta gizonarekin
ez zazutela jostatu,
holako bromak lehenago 're
ez zaigu gutxi kostatu.

Kintana horren hiztegia da
apuntatzen den "blankoa",
uzten bazaio Atxondo Jaunak
moztuko dio lepoa;
obra guzitan baldin badugu
kritikan bezelakoak,
pailazoekin baietz elkartu
egingo nuke jokoa.

Horren barruak egongo dira
usteldu eta lizunak,
bestela nola esan lezazke
zuri esaten dizunak;
Kintana eta Miliki edo
Fofu berdintzen ditunak
nere iritziz txikigi ditu
errota-harri pixunak.

Hiztegi hori akats gabea
denik nik ez dut esango,
baina Atxondok jartzen dun bezain
txarra ez al da izango;
gero, hoberik ertetzen bada
ez naiz zalantza egongo,
binbitartean ez al genuke,
ixilik ondo emango ?

Partidu batzuk elkarren aurka
ez da besterik funtsean,
gutxieneko ixildutzea
zegokigun gainuntzean;
demagogiak iltze tikiz gu
josten gaitu gurutzean,
benetan dauden arrazoitatik
bestetara urruntzean.

Ikusten denez zein partidukin
elkartzen zaren badaki
eta edozer gauza esaten
ez da batere erruki,
barnean beste arrazoi batzuk
ta hiztegia aitzaki,
errespetoa ere behar da
pixka, pixka bat eduki.

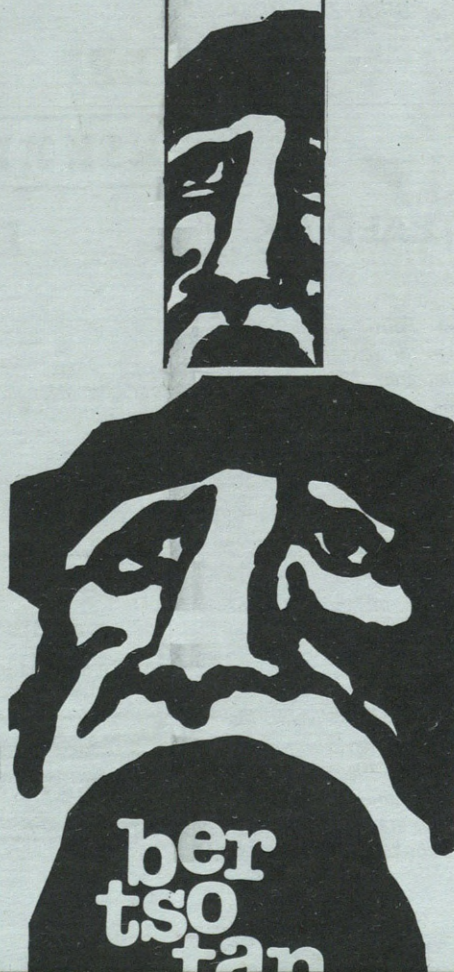
Beste batzuek hitzegiten dute
hontaz erdara garbian,
Jesus berbera balira gixan
Apaiz Nausien erdian;
nik bezain ongi badakizue
horrelakoak zer dian:
lotsa gutxi ta azal gogorra
daukatenak aurpegian.

Zuk buruhauste izugarria
nonbait ematen diezu !
dena kalteko izango al da
piztu bada hoinbeste su ?.
bestalde, berriz, hoiene esanek
ez daukate hain bat pixu;
edozein txori-malok ez gaitu
jarriko zugandik izu.

Partidurik ez dut defendatzen
baizik gizona soilean,
Kintana, gero, badugu norbait
Jaunak ! hizkuntza sailean,
hark gauza batzuk egin ditula
oso euskara zailean ?
giltza guztiak ez dira beti
sartzen ongi sarrailean.

Orain poto bat egitea da
gogok ematen ditana,
eta nik ere blankotzat aizu !
zu hartzen zaitut Kintana.
"Cachondok" dio, barka, Achondok
behar duela Quintana,
zu bezelakoak izatekotan
ipini hola : KINTANA.

Horra zuk Matxain bidea eman
nik bertso batzuk jartzeko,
ta kofradian dagon guziak
beretzat gogoz hartzeko;
ez dut gogorik eztabaidatan
beharrik gabe sartzeko,
baina ni ez naiz egiagatik
bildur batzuekin txartzeko.

Bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

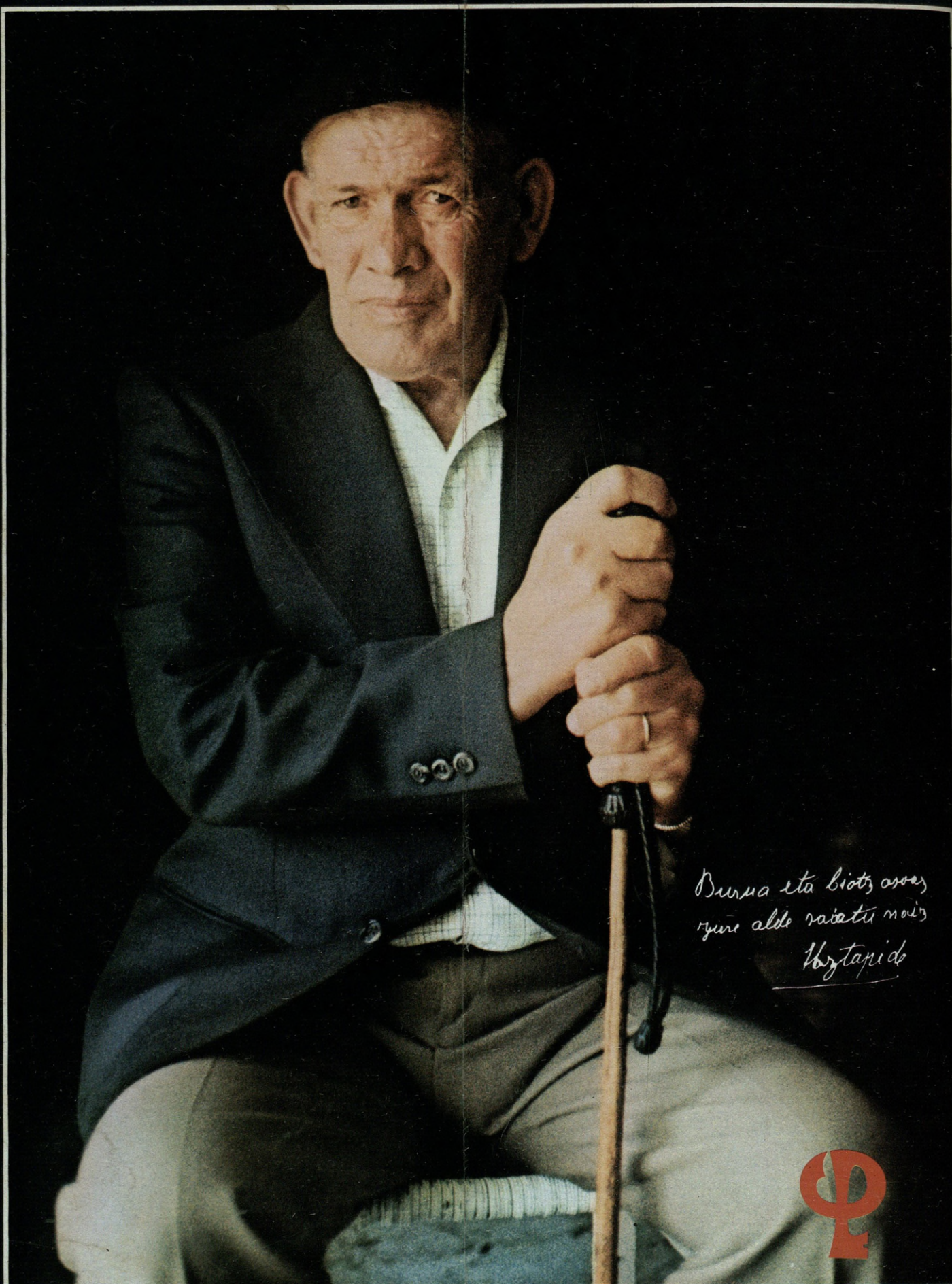
Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*Buenos etas biatz osoez
gure alde saiatu naitz
Uztapide*

Manuel Olaizola, "Uztapide"

"Con toda mi mente y mi corazón he trabajado para ti"